

VEERKRACHT voor BOMEN en SAMENLEVING

Beleidsplan BOS+ Vlaanderen 2022-2026

MEER DAN BOMEN ALLEEN

BOS⁺

Colofon

Redactie
Leescomité
Vormgeving
Beelden

Laure De Vroey, Rebecca Tournicourt, Bert De Somviele
Team en bestuur BOS+

Mila Balda

BOS+, Vilda (Rollin Verlinde, Jeroen Mentens, Lars Soerink, Yves Adams),
Bart Carlier, Gert Arijs, Jonas Lampens, UGent (Hilde Christiaens),
Stora Enso, iStockphoto

Voor vragen en opmerkingen bij dit beleidsplan kan u altijd terecht bij:

Bert De Somviele, directeur (bert.desomviele@bosplus.be)

of Laure De Vroey, beleidsmedewerker (laure.devroey@bosplus.be)

BOS+ Vlaanderen vzw, Geraardsbergsesteenweg 267, 9090 Gontrode.

info@bosplus.be – 09/264.90.50

INHOUD

INHOUDSOPGAVE

Colofon	3
Inhoud	4
1. VOORWOORD	8
2. HOE KWAM DIT BELEIDSPLAN TOT STAND?	12
3. STAND VAN ZAKEN	15
3.1 Terugblik	16
3.2 Vooruitblik	17
3.3 Opvolging van dwingende aanbevelingen en suggesties ter verbetering	21
4. IDENTITEIT	22
4.1 Identikit	23
4.2 Visie	25
4.3 Missie	25
4.4 Kernwaarden	25
5. ORGANISATIE	28
5.1 Voorgeschiedenis: BOS+ van 1970 tot vandaag	29
5.2 Hoe zijn we georganiseerd?	38
5.3 Hoe nemen we beslissingen?	43
6. POSITIONERING: VEERKRACHTIGE BOSSEN EN BOMEN VOOR EEN VEERKRACHTIGE SAMENLEVING	46
6.1 Analyse: een samenleving onder druk	47
6.2 De horizon: veerkrachtige sociaal-ecologische systemen	55
6.3 Kernthema's	57
6.3.1 Bossen, bomen en klimaat	60
6.3.2 Bossen, bomen en biodiversiteit	66

6.3.3	Bossen, bomen en welzijn	75
6.3.4	Bossen, bomen en bio-economie	86
6.4	Maatschappelijke uitdagingen	94
6.5	Partners en doelgroepen	95
6.5.1	Burgers	97
6.5.2	Educatoren	98
6.5.3	Beleids- en opiniemakers	99
6.5.4	Landbeheerders en –eigenaars	100
6.5.5	Middenveld en ondernemingen	101
6.5.6	Natuur- en milieuverenigingen	102
6.6	Aanpak: synthese van rollen en methodes	103
7.	STRATEGISCHE EN OPERATIONELE DOELSTELLINGEN	105
7.1	Introductie bij de doelstellingen	108
7.2	Samenvatting	111
7.3	Doelstellingen en indicatoren	121
	SD1 (REALISATIE)	121
	SD2 (DRAAGVLAK)	
	SD3 (BELEID)	151
	SD 4 (BEHEER).	166
	SD 5 (ORGANISATIE)	176
7.4	Voorstel voor bijkomende subsidie	191
8.	FINANCIERING	196
8.1	Modelbegroting 2022 en financiering van de doelstellingen	197
8.2	Voorspelling inkomsten en uitgaven lange termijn	198
9.	KRUISTABEL MODULES EN ACTIVITEITEN 2022	204

MEER DAN BOMEN ALLEEN

1 VOORWOORD

VEERKRACHT VOOR BOMEN EN SAMENLEVING

Zo vatten wij ons beleidsplan 2022-2026 in één zin samen. Door werk te maken van meer en beter bos (en meer en betere bomen buiten het bos) reiken we meteen ook oplossingen aan voor een aantal van de belangrijkste uitdagingen waar onze samenleving vandaag mee geconfronteerd wordt. De klimaatcrisis. De ineenstorting van onze biodiversiteit. De formidabele taak om alle mensen hun recht op welvaart te laten waarmaken zonder ons natuurlijk kapitaal nog verder uit te putten. En – *last but not least* – onze gezondheid.

Op het moment dat we dit schrijven, hebben we wereldwijd de kaap van 167 miljoen coronabesmettingen gerond. Bijna 3,5 miljoen onder hen kunnen dat helaas niet meer navertellen. Alleen al vandaag, 23 mei 2021, wordt het aantal nieuwe besmettingen door de Wereldgezondheidsorganisatie op 670.000 geschat. Voor onze generatie is Covid-19 de grootste humanitaire, sociale en economische ramp die we ooit meemaakten. We zullen er zonder twijfel nog vele jaren de naweeën van ondervinden. Deze piepkleine boosdoener verplicht ons dan ook om als maatschappij eens heel goed in de spiegel te kijken en ons te bevragen over de manier waarop we met onze planeet omgaan. Met BOS+ maken we die analyse uiteraard vanuit het gezichtspunt van het bos en de bomen, en dat blijkt een meer dan pertinente denkoefening. Het besluit van deze analyse laat zich mooi samenvatten in één woord: veerkracht.

Veerkracht is een term die het voorbije jaar op verschillende niveaus ons discours is binnengeslopen. Zo ondervonden heel wat mensen aan den lijve dat onze mentale veerkracht extreem op de proef werd gesteld door alle maatregelen en beperkingen die het Covidvirus ons oplegde. Ook bij BOS+ voelden we het

isolement wegen op onze werking, maar we stelden tegelijkertijd vast dat onze core business – zorgen voor meer toegankelijke bos-, natuur- en groengebieden binnen het bereik van elke Vlaming – een enorm welkom tegengewicht bood aan de mentale druk waar we met zijn allen onder te lijden hadden. Bos- en natuurgebieden zijn vandaag – nog meer dan voorheen – uitgelezen oases waar we rust (in ons hoofd) vinden. De massale stijging van bos- en natuurbezoeken kunnen we dan ook als een bijkomende wake-up call beschouwen die de nood aan meer toegankelijk bos, natuur en groenvoorzieningen nog eens onderstreept. Het besef dat we met BOS+ in moeilijke tijden bijdragen tot die plekken waar Vlamingen mentale veerkracht kunnen bijtanken, gaf en geeft ons extra energie.

Tegelijkertijd wordt het steeds duidelijker dat we omgekeerd ook veel meer zorg moeten dragen voor het bos. Wetenschappers stelden een direct causaal verband vast tussen de coronapandemie en de ontwrichtende expansie- en ontginningsdrang waarmee we de ecosystemen waar we zo afhankelijk van zijn, te lijf gaan. Ontbossing, bosdegradatie, versnippering en extractivisme hebben er uiteindelijk toe geleid dat Covid-19 de overstap naar de mens heeft gemaakt. Met alle gevolgen van dien.

Het is het zoveelste signaal dat het zo niet verder kan. Meer en meer zijn we het ecologische fundament waarop onze samenleving en onze economie gebouwd is onder onze eigen voeten aan het wegslaan. In een business-as-usual scenario stevenen we af op tijden van enorme ecologische verstoringen en – daarmee gepaard – groeiende en wereldwijde maatschappelijke onzekerheid. Het zou een fatale fout zijn te blijven focussen op economische quick wins terwijl we tegelijkertijd blijven toelaten dat onze ecosystemen steeds verder mismeeusterd worden. Onze bossen en andere ecosystemen verdienen beter, want ze zijn een onmisbare en krachtige buffer tegen de veranderingen die het Antropoceen onvermijdelijk op ons afstuurt. Zonder bossen en bomen heeft de menselijke soort geen toekomst. Maar ook het bos zelf zal veerkracht nodig hebben om aan die ongekende omwentelingen het hoofd te kunnen bieden.

Of we het nu willen of niet: de komende jaren zullen we een aantal heilige huisjes in vraag moeten stellen. De verhouding tussen economische ontwikkelingen en hun impact op onze ecosystemen, het Vlaams beleid tegenover onze open ruimte, de milieukwaliteit van ons buitengebied, onze oppervlakte bos en natuur, de impact

van onze consumptiepatronen op ecosystemen wereldwijd, ... Er is nood aan een nieuw normaal door een fundamentele omwenteling van een aantal van onze gangbare, zeg gerust vastgeroeste, paradigma's. De ambitieniveaus van waar we heen moeten, en de tolerantiedrempels van wat aanvaardbaar is, zullen van een totaal andere orde moeten zijn dan vandaag het geval is. Zo wijst meer en meer onderzoek er bijvoorbeeld op dat – ook in West-Europa – op ongeveer de helft van ons grondgebied natuur als hoofdfunctie zou moeten primeren.

BOS+ zet hier haar schouders onder, door werk te maken van klimaatadaptieve bosecosystemen, van rewilding en van zogenaamd 'natuurvolgend' bosbeheer. Door innovatief in te zetten op de gezondheidsbevorderende effecten van bos- en natuur(beleving). Door de rol van hout als hernieuwbare grondstof te blijven belichten en versterken. We dragen innovatie uit en ontwikkelen best practices op het terrein. We helpen goede en beste praktijken opschalen opdat ze écht bijdragen tot de systeemverandering die nodig is. We zoeken samenwerkingen met andere actoren opdat ook zij bijdragen tot deze ambities. We geven zuurstof aan het groeiende draagvlak voor veerkrachtige bossen en natuur. En we blijven van onze beleidsmakers eisen dat ook zij hun paradigma's en ambitieniveaus in positieve zin bijstellen.

Niet toevallig hebben de Verenigde Naties 2021-2030 omgedoopt tot de 'decade of ecosystem restoration'. Het bewijst dat onze kernthema's meer dan ooit hyperactueel en extreem relevant zijn. Het bos en de bomen als behoeders van onze gezondheid, als buffers tegen de klimaatcrisis, als hotspots van biodiversiteit, en als bron van hernieuwbare grondstoffen.

We wensen u een aangename lectuur van ons meerjarenplan 2022-26, en veel veerkracht voor u, het bos en de samenleving!

Kris Verheyen,
Voorzitter
BOS+

Geert Lejeune,
Ondervoorzitter
BOS+

A photograph of two deer standing in a field of purple flowers, with trees in the background. The image is used as a background for the left side of the page.

HOE KWAM 2 DIT BELEIDSPLAN TOT STAND?

Het voorbereiden, vormgeven en uitschrijven van dit meerjarenplan gebeurde tussen maart 2020 en juni 2021, een periode die gekenmerkt werd door de Covid-19-crisis en de bijhorende maatregelen. Deze uitzonderlijke situatie heeft het schrijfproces uiteraard beïnvloed, maar stond een participatieve aanpak en brede betrokkenheid niet in de weg. Daarnaast was de periode 2019 tot 2021 er voor BOS+ één van een sterke groei in projecten en personeelsbestand, wat een aantal belangrijke verschuivingen in onze interne werking en organisatiestructuur heeft in gang gezet. Die veranderingen zijn dan ook meegenomen in het voorliggend meerjarenplan.

Het hele proces werd getrokken en van begin tot einde opgevolgd door een kerngroep, bestaande uit de directeur, de projectcoördinator (tot en met december 2020, daarna tijdelijk afwezig wegens ziekte), de beleidsmedewerker en de HR-medewerker. Zij volgden het begeleidingstraject dat aangeboden werd door BBL, en verzamelden de nodige input aan de hand van een terugblik op eerdere strategische denkoefeningen, aangevuld met bevestigingen, werksessies, presentaties en inspraakmomenten met teamleden, de leden van de Algemene Vergadering, het Bestuur, onze achterban en andere relevante stakeholders.

Ook het schrijfwerk werd grotendeels gedaan door deze kerngroep, met gerichte input én regelmatige feedback van de betrokken teamleden en de verantwoordelijken bij de verschillende doelstellingen.

Het bestuur volgde het proces op via de bestuursvergaderingen, en bekrachtigde het plan in juni 2021.

Een tijdslijn geeft de verschillende stappen in de totstandkoming van dit meerjarenplan schematisch weer.

2020

April ● opstart kerngroep, gelijktijdig met de start van het begeleidingstraject door BBL.

Mei ● verzamelen van eerdere strategische denkoefeningen en relevante input van stakeholders, met name:

- Gezamenlijke SWOT-oefening over de werking van BOS+ met het volledige team (teamdagen, mei 2018);
- Oefening over ‘droomprojecten en -scenario’s’ voor BOS+ met het volledige team (teamdagen, oktober 2019);
- Gezamenlijke SWOART-oefening en PESTEL-analyse door het team van BOS+ tropen, maar met lessen voor de hele organisatie (denkdag, november 2019);
- Stakeholderbevragingen bij specifieke doelgroepen (o.a. leerkrachten i.h.k.v. educatieve projecten, deelnemers activiteiten zoals het Bosbadweekend).

Juni ● bevraging van de leden van de Algemene Vergadering, met een SWOT-oefening over de werking van BOS+ en een aantal vragen over de prioritisering van onze thema’s en doelstellingen.

Juli-Aug ● analyse van bevragingen en strategische denkoefeningen, en samenvatting tot organisatiebrede SWOT (incl. verbeter- en aandachtspunten voor volgende beleidsperiode).

Sept. ● presentatie organisatiebrede SWOT op de Algemene Vergadering + bijkomende online stakeholderbevraging bij donateurs (ruim 570 keer ingevuld)

Okt. ● (teamdagen): werksessies met het volledige team van BOS+ Vlaanderen:

- bevestigen missie en visie;
- vastleggen kernthema’s, maatschappelijke uitdagingen en specifieke doelstellingen;
- brainstorm rond een 4-tal ‘nieuwe’ ambities en aandachtspunten.

2021

Jan.-Feb. ● uitwerken van specifieke doelstellingen tot operationele doelstellingen en ambities, tijdens online workshops met betrokken teamleden en opgesplitst per strategische doelstelling.

Maart ● uitschrijven doelstellingen, indicatoren en positionering.

April ● feedback van betrokken teamleden en verantwoordelijken bij de doelstellingen.

Mei-juni ● uitschrijven finale versie meerjarenplan en lay-out.

Juni ● bekrachtiging door bestuur BOS+.

3 STAND VAN ZAKEN

© Vilda - Lars Soerink

3.1 Terugblik

De voorbije 5 jaar zijn, ondanks alle coronamiserie in 2020 en 2021, goed geweest voor BOS+. Veelzeggend is de evolutie van het aantal medewerkers. Waar we eind 2015 met 8 medewerkers waren (5,2 VTE), telde het team van BOS+ Vlaanderen eind juni 2021 19 vaste en 3 tijdelijke medewerkers, samen goed voor 16,1 VTE.

Het is duidelijk dat onze bossen en bomen kunnen genieten van hernieuwde - en wat ons betreft uiteraard zeer terechte - aandacht. Het Vlaams Regeerakkoord 2019-2024 is daar niet vreemd aan, omdat het een echte koerswending betekent tegenover het gevoerde beleid van de voorbije jaren. Beleidsmatig legt de Vlaamse overheid de lat op vlak van bosbehoud en bosuitbreiding een stuk hoger dan voorheen.

Gezien onze kernactiviteiten is het evident dat BOS+ betrokken werd bij heel wat van de nieuwe initiatieven en projecten die de jongste jaren rond bos en bomen tot stand zijn gekomen. Zo zijn we een actieve partner binnen de Bosalliantie, het platform van organisaties uit overheid en middenveld die aan de kar trekken om de ambities op vlak van bosuitbreiding te realiseren. We dragen bij tot vernieuwende projecten rond vergroening in de stad, agroforestry, groen en gezondheid, klimaatbomen, enz. En we blijven inzetten op creatieve educatieve projecten met een groot bereik, op het stimuleren van bos- en natuurbeleving, op het realiseren van bos en groen voor soms zeer specifieke doelgroepen - zoals onze werking rond groenvoorzieningen in een aantal Vlaamse gevangenissen illustreert.

Meer en meer vond en vindt men de weg naar BOS+ als kenniscentrum en beleidsinspirator. Kritisch waar nodig, maar steeds constructief en oplossingsgericht, proberen we de uitdagingen voor bos en bomen te benoemen en er meteen ook oplossingen voor aan te reiken.

We mogen wel stellen dat BOS+ op 5 jaar tijd enorm aan slagkracht heeft gewonnen. En daar is – naast de vernieuwde beleidsaandacht voor het bos – deze nieuwe manier van beleidsplanning niet vreemd aan. De vijfjarenplanning betekende voor BOS+ een stap voorwaarts tegenover de rollende jaarprogramma's van voorheen, die slechts toelieten één jaar vooruit te kijken en vooral voortbouwden op het verleden. De nieuwe aanpak verplicht ons om op een professionele manier

vooruit te kijken, om vijfjaarlijks een zeer grondige reflectie te organiseren en om structurele keuzes te maken. Ze laat ons toe om consistent en coherent te plannen, strategische en thematische doelstellingen te benoemen en deze vervolgens te vertalen naar een duidelijk en SMART geformuleerd operationeel niveau.

De planningshorizon van 5 jaar biedt ons ook de mogelijkheid om structurele samenwerkingen met een breed gamma aan partners aan te gaan, zoals CM, Gezinsbond, lokale overheden, intercommunales, bedrijven, organisaties van binnen onze sector, ...

Een bijkomende meerwaarde voor BOS+ is het feit dat de timing van het meerjarenprogramma voor het Departement Omgeving exact samenvalt met de timing van de beleidsplanning voor ontwikkelingssamenwerking van zusterorganisatie BOS+ tropen. Hierdoor kunnen we onze planningsprocessen mooi op elkaar afstemmen en maximaal synergieën zoeken tussen beide.

Het recente traject van BOS+ stemt dus zeker tot tevredenheid, maar dat neemt niet weg dat er ook belangrijke lessen te trekken zijn uit de voorbije vijf jaar. Een dergelijke groei komt niet zonder groeipijnen en ook uit de evaluatie van ons beleidsplan 2017-2021 komt duidelijk naar voor dat er nog werkpunten zijn. Met name het bezoek van de begeleidingscommissie in augustus 2020 en de conclusies en suggesties die daaruit voortvloeiden, waren belangrijke inspiratiebronnen voor de formulering van het nieuwe beleidsplan 2022-26. Niettegenstaande het feit dat de evaluatie van de werking van BOS+ door de begeleidingscommissie zeer goed was, werden toch belangrijke werkpunten benoemd. We hebben deze in verdere hoofdstukken van dit meerjarenplan zo veel mogelijk geïntegreerd in onze nieuwe strategische en operationele doelstellingen, maar laten ze ook even specifiek aan bod komen in onderstaande vooruitblik.

3.2 Vooruitblik

De eerste vaststelling is meteen ook de meest cruciale en veelzeggende: **het gaat vandaag nog steeds niet goed met onze bossen en bomen, en de met ecosysteemdiensten die we als maatschappij van hen verlangen.** Een recent

Natuurrapport van de Vlaamse overheid verwoordde het zo: *“De toestand van een ecosysteemdienst wordt bepaald door de verhouding tussen aanbod en vraag, door de trends in die verhouding en door de impact van het gebruik van de ecosysteemdienst op het aanbod van andere ecosysteemdiensten. Doordat de vraag het aanbod (ruimschoots) overstijgt, worden de meeste ecosysteemdiensten in Vlaanderen intensief gebruikt of benut, ook de regulerende diensten. De vraag naar verschillende diensten neemt ook verder toe en is niet langer in evenwicht met het natuurlijke aanbod. Een onevenwichtig, intensief gebruik heeft vaak negatieve effecten op andere diensten. Daardoor komt de huidige en toekomstige levering van ecosysteemdiensten – zowel producerende als regulerende – in het gedrang.”* De neutrale, wetenschappelijke bewoording van dit rapport verhult misschien enigszins de urgentie van de problematiek, maar toch blijft de boodschap glashelder, met name dat we meer en meer rooibouw plegen op de ecosystemen waar we zo afhankelijk van zijn en dat dit niet alleen voor die ecosystemen zelf maar ook voor ons als maatschappij zeer problematisch is geworden.

Voor BOS+ is de les die we daaruit trekken heel simpel: het betekent dat we onze fundamentele doelstellingen nog lang niet bereikt hebben. We slagen er blijkbaar nog niet genoeg in om ons thema prioritair te maken bij een voldoende grote schare stakeholders. We zijn ambitieus en leveren in toenemende mate interessante projecten en producten af, maar de opschaling daarvan opdat we de impact kunnen hebben die we vooropstellen, blijft uit. Uit deze primaire vaststelling volgen een aantal andere werkpunten:

- **Van pionieren naar opschalen:** de realisaties op vlak van bos en bomen hebben nog niet het noodzakelijke schaalniveau bereikt om significante verbetering te genereren. De komende vijf jaar willen we daarom niet alleen onze eigen traditionele ambitieniveaus en paradigma's doorbreken, maar er ook meer draagvlak voor creëren bij cruciale doelgroepen. Als 2021-2030 echt *“the decade of ecosystem restoration”* moet worden, zoals de Verenigde Naties willen, dan moeten de milieu- en natuurdoelstellingen één of meerdere grootteordes in belang toenemen. We streven naar een omslag, van inspirerend pionieren voor een enthousiast nichepubliek naar opschalen naar een ambitieus en maatschappelijk gedragen “nieuw normaal”, dat letterlijk en figuurlijk veel meer ruimte biedt aan bos en bomen.

- **Meer diversiteit in onze doelgroepen:** dit betekent meteen ook dat we doelgroepdoorbrekend moeten werken. Vandaag bereikt de natuurbeweging in groeiende mate een deel van de Vlaamse blanke middenklasse, maar daar mag het uiteraard niet bij blijven. Ook andere doelgroepen in Vlaanderen hebben recht op toegankelijk groen in hun omgeving en moeten daarover gesensibiliseerd en geactiveerd worden. “Leave no one behind” zal de komende jaren dan ook een veel explicietere doelstelling worden in de werking van BOS+.
- **Het bos en zijn diensten thematisch doorvertaald, van actiegedreven naar impactgedreven:** in dit nieuwe meerjarenplan en de voortgangsrapportering die daar de komende jaren bij zal horen, brengen we meer ‘relief’ aan, zodat de lezers en evaluatoren, maar ook wijzelf, onze prioritaire doelstellingen duidelijker kunnen onderscheiden en de impact van onze werking beter kunnen evalueren. We gaan uit van groeitrajecten die we dankzij helder geformuleerde indicatoren ook kunnen monitoren. Voor de formulering van die doelstellingen en indicatoren blijven we vasthouden aan onze 4 kernthema's: biodiversiteit, klimaat, welzijn en bio-economie. Maar ook de bomen buiten het bos, zowel in het buitengebied als in de bebouwde omgeving, krijgen in toenemende mate onze aandacht. Zowel in het kader van klimaat (hitte-eilanden) als van gezondheid en welzijn (zorgbossen bij zorginstellingen; speelgelegenheid voor kinderen; groenvoorzieningen in geïnstitutionaliseerde omgevingen zoals de penitentiaire sector) willen we voor de boom in de stads- en dorpsomgeving een belangrijkere plaats opeisen dan vandaag het geval is. We blijven dus erg breed werken, maar het belang van bossen en bomen voor al deze thema's rechtvaardigen die keuze. Bovendien maken we ons sterk dat we met onze verhoogde personeelsbezetting in staat zijn om in elk van deze rivieren stenen te verleggen. Waar we voorheen voornamelijk uitgingen van doelstellingen en indicatoren gericht op acties, komt de focus in groeiende mate te liggen op de impact die we met onze acties genereren.
- **Organisatieversterking:** bovenstaande doelstellingen kan je enkel realiseren wanneer je organisatiestructuur stevig en professioneel in elkaar zit. Dit is al jaren een aandachtspunt maar in dit meerjarenplan zetten we hier extra op in door er ook een nieuwe strategische doelstelling rond te formuleren. Een aantal van de organisatieprocessen waarrond we concreet zullen werken zijn:

- Professioneel financieel beheer en verdere toename en diversificatie van onze fondsenwerving;
- Diversiteit: inclusie in onze projectwerking zodat een beter en meer volledig bereik van de Vlaamse bevolking wordt gerealiseerd, maar ook integratie van deze diversiteit binnen de eigen organisatie (team, bestuur, Algemene Vergadering);
- Continuïteit en duurzaamheid van projecten: uitvoeren van levenscyclusanalyses van onze projecten, met het oog op een maximale doorwerking en continuïteit, ook nadat de oorspronkelijke projectfinanciering afgelopen is;
- Organisatieversterkende processen: o.a. rond interne milieuzorg, gender, digitalisering en databeheer, welzijn op het werk, procesbeheer, monitoring en evaluatie, bestuurlijke diversifiëring en versterking.
- **Continuïteit:** bovenstaande betekent geen totale koerswijziging ten opzichte van de huidige werking. We bouwen verder op onze verwezenlijkingen en good practices uit de voorgaande beleidsperiode (en bij uitbreiding uit de voorbije 5 decennia). Zoals eerder vermeld blijven de kernthema's biodiversiteit, klimaat, bio-economie en welzijn als prioritaire werkvelden overeind. Organisatorisch en operationeel blijft het aangaan van partnerschappen, ook en vooral met actoren van buiten de milieu- en natuurbeweging, tot het DNA van onze werking behoren. Onze talrijke samenwerkingen met de cultuursector verdienen daarin een bijzondere vermelding, omdat ze ons toelaten om vastgeroeste beelden te doorbreken, innovatieve narratieven over natuur te ontwikkelen en nieuwe doelgroepen te bereiken.

Tot slot moeten we het in deze vooruitblik ook hebben over de onzekerheid waarmee we belangrijke maatschappelijke fenomenen van de toekomst tegemoet zien. Eén van de belangrijkste megatrends die voor de komende decennia voorspeld wordt, is namelijk een wereldwijd toenemende ecologische, maatschappelijke en politieke instabiliteit. Het is een illusie te denken dat we daar in West-Europa en in het kleine Vlaanderen van gespaard zullen blijven; dat heeft de coronapandemie ons intussen wel duidelijk gemaakt. Covid-19 is het voorbeeld

bij uitstek om die onzekerheid te illustreren. Zij die in 2019 of voorheen dit soort pandemieën voorspelden waren op één hand te tellen en werden nog weggezet als pessimistische onheilsprofeten. Maar niet alleen zijn de economische en ecologische naweeën van de coronapandemie zelf nog moeilijk te voorspellen – veel hangt bijvoorbeeld af van hoe 'groen' men de relance-inspanningen zal invullen – deze pandemie leert ons ook dat we veel meer dan we vandaag doen rekening zullen moeten houden met moeilijk te voorspellen verandering, die helaas ook zeker niet altijd geleidelijk en pijnloos zal verlopen. Het business-as-usual scenario als voorspellingsmodel heeft dan ook zijn beste tijd gehad.

3.3 Opvolging van dwingende aanbevelingen en suggesties ter verbetering

De aanbevelingen en vragen uit het vorige meerjarenplan werden door BOS+ in haar voortgangsrapporteringen en bij het bezoek van de Begeleidingscommissie op overtuigende wijze beantwoord, zoals ook blijkt uit het verslag van deze commissie. Zo concludeerde men o.m. dat er voldoende duidelijkheid was over de inhoudelijke en financiële verwevenheid van de diverse vzw's die de personele unie BOS+ uitmaken.

De begeleidingscommissie formuleerde na haar bezoek in 2020 geen bijkomende dwingende aanbevelingen. Wel was er de suggestie om de organisatie zelf diverser en de governance (Algemene Vergadering, bestuur, ...) kwaliteitsvoller en diverser te maken. We namen dit als werkpunt mee en reeds in 2021 werden hierrond stappen gezet (bv. op vlak van bemanning en bevrouwing van het bestuur en m.b.t. de inhoudelijke invulling van de AV). In de beleidsperiode 2022-2026 zullen we hier verder mee aan de slag gaan.

A young girl with blonde hair, wearing a yellow top, is looking through red paper binoculars in a forest. The binoculars are made of red paper with white rings. She is holding them up to her eyes with both hands. The background is a blurred forest scene with green foliage and a tree trunk on the left.

4 IDENTITEIT

Dit meerjarenplan betreft – voor alle duidelijkheid – exclusief de werking en activiteiten van BOS+ Vlaanderen vzw. Toch is het bij een voorstelling van deze vereniging belangrijk om BOS+ Vlaanderen te kaderen binnen de personele unie¹ BOS+, die verder bestaat uit BOS+ tropen vzw en BOS+ Tierra vzw. Haar missie, visie en kernwaarden deelt BOS+ Vlaanderen vzw met de personele unie BOS+, maar haar werking draait rond bossen en bomen in Vlaanderen i.t.t. BOS+ tropen die een complementaire focus heeft op tropisch bos. BOS+ Tierra vzw is de entiteit waarin het bossenpatrimonium van de personele unie wordt ondergebracht.

Voor de leesbaarheid van dit document kan ‘BOS+ Vlaanderen’ in dit plan worden afgekort tot ‘BOS+’, maar we benadrukken dat in de context van dit meerjarenplan voor Vlaanderen, bij de omschrijving van onze doelstellingen, activiteiten, en indicatoren (zie hoofdstuk 7) wel degelijk enkel de werking van de vzw BOS+ Vlaanderen in rekening gebracht wordt.

4.1. Identikit

Naam: BOS+ Vlaanderen vzw

Juridisch statuut

- Vereniging zonder winstoogmerk
- Deel van de personele unie BOS+ (bestaande uit BOS+ Vlaanderen vzw, BOS+ tropen vzw, en BOS+ Tierra vzw)

Datum oprichting

- Oktober 1970 voor BOS+ Vlaanderen vzw onder de toenmalige naam Vlaamse Bosbouwvereniging vzw; naamsverandering in 1998 naar Vereniging voor Bos in Vlaanderen vzw;
- Januari 2003 voor BOS+ tropen vzw (onder de toenmalige naam Groenhart vzw);

¹ Een personele unie is een vorm van samenwerking tussen diverse organisaties (in dit geval vzw's) waarbij de samenstelling van Algemene Vergadering, bestuur en management identiek kunnen gemaakt worden. In combinatie met de zeer complementaire statutaire doelstellingen (behoud, uitbreiding en duurzaam beheer van bos en bomen, resp. in Vlaanderen en de tropen) is het op die manier voor BOS+ mogelijk om eenheid van visie, bestuur en management efficiënt te realiseren.

- 28 april 2012: naamsveranderingen naar BOS+ Vlaanderen vzw en BOS+ tropen vzw en totstandkoming van de personele unie BOS+;
- 3 september 2020: oprichting van BOS+ Tierra vzw en opname ervan in de personele unie BOS+.

Ondernemingsnummer

0411 088 374

Jaarrekening (voor BOS+ Vlaanderen vzw, resultaat 2020²)

- Opbrengsten: € 1.398.395
- Kosten: €1.362.958, waarvan € 501.000 werkingskosten en €820.000 personeelskosten
- Te bestemmen resultaat: € 35.437

Zetel

Geraardsbergsesteenweg 267
B - 9090 Gontrode
Tel: 09 – 278 65 66
E-mail: info@bosplus.be

Directeur

Bert De Somviele
Bert.Desomviele@bosplus.be
Tel: 09 - 278 65 66

Voorzitter

Kris Verheyen
Kris.Verheyen@ugent.be
Tel: 09 – 264 90 27

Website www.bosplus.be

² Wegens de nog lopende revisor-audit op het moment van publicatie van dit meerjarenplan is dit een nog voorlopig resultaat.

4.2. Visie

Meer dan bomen

Bos en bomen leveren cruciale ecosysteemdiensten en dragen bij tot een betere samenleving. Er zijn grotere inspanningen nodig voor het behoud, het duurzaam beheer en de uitbreiding van bossen om te komen tot een leefbare wereld voor mens, plant en dier.

BOS+ heeft voeling met het werkveld van bosbeheerders en bouseigenaars, monitort de situatie in eigen land en volgt mondiale tendensen op. Op basis van alle beschikbare expertise ontwikkelt BOS+ een **innoverende visie op bos en bomen**.

Vanuit die visie wil BOS+ diverse doelgroepen aanzetten om zich actiever in te zetten voor meer en beter bos. Omwille van het brede maatschappelijke belang van bos moet BOS+ haar pleidooi **samen met andere geëngageerde maatschappelijke actoren voeren**.

Daarom stelt BOS+ instrumenten ter beschikking van middenveld, ondernemingen, opinie- en beleidsmakers, onderwijs, milieu- en Noord-Zuidverenigingen, en bos- en natuurbeheerders om samen te ijveren voor meer en beter bos, en dit zowel nationaal als internationaal.

4.3. Missie

BOS+ is de motor van acties rond duurzame lokale ontwikkeling door werk te maken van het behoud, het duurzaam beheer en de uitbreiding van bossen, hier en in het zuiden. BOS+ draagt bij tot een groeiend bewustzijn van het belang van bos en bomen voor een leefbare wereld voor mens, plant en dier. BOS+ werkt hiervoor actief samen met partnerorganisaties.

4.4. Kernwaarden

Een aantal kernwaarden zijn cruciaal voor BOS+ als organisatie en worden uitgedragen in de volledige werking. Deze waarden werden bevestigd in een online

bevraging bij de leden van de algemene vergadering, bij de achterban en bij de donateurs. Met deze kernwaarden vereenzelvigt en profileert BOS+ zich.

BOS+ is constructief en verbindend

We geloven sterk in een multi-actor benadering voor systeemverandering en voeren daarom een mobiliserende, enthousiasmerende communicatie. Burgers, bedrijven, middenveld en overheden moeten samenwerken om actuele uitdagingen aan te pakken, en BOS+ wil daarin een activerende en verbindende partner zijn. Dat houdt in dat we respectvol, constructief en oplossingsgericht communiceren, ook in gevallen waar onze boodschap kritisch van toon is, of op momenten waarop we zelf kritisch benaderd worden.

BOS+ is open en aanspreekbaar

We hechten belang aan en zien een potentiële bondgenoot in elke stem of actie die opkomt voor bossen en bomen, en kijken graag hoe we hen daarin kunnen ondersteunen. Daarom, en omdat we betrokkenheid en verantwoordelijkheid aanmoedigen bij al onze partners en doelgroepen, is onze werking niet alleen aanbod- maar ook vraaggestuurd.

BOS+ is creatief en innovatief

We betreden graag nieuwe paden en schrikken niet terug voor het experiment,

©Vilda – Yves Adams

zowel op vlak van partnerschappen als van methodieken. We zijn een voortrekker in het verbinden van sectoren en het uittesten van nieuwe modellen of ideeën.

BOS+ is deskundig en levert kwaliteit

We dragen kwaliteit en geloofwaardigheid hoog in het vaandel. Daarom bewaken we een sterke wetenschappelijke basis in al onze projecten, en blijven we ten allen tijde zelfkritisch. Onze kennis en expertise delen we met onze partners en achterban om hen te versterken in het bereiken van onze gezamenlijke doelen.

BOS+ is onafhankelijk en transparant

We dienen enkel het belang van het bos en de bomen, ongebonden en zonder politieke voorkeuren. We zijn eerlijk en transparant in al onze keuzes en processen.

© Vilda – Jeroen Mentens

S ORGANISATIE

5.1 Voorgeschiedenis: BOS+ van 1970 tot vandaag

Een vliegende start

*“De verbetering van de bostoestand in Vlaanderen is alleen maar bereikbaar mits medewerking van allen en druk van de basis op de overheden.”
De oprichters van de Vlaamse Bosbouwvereniging (VBV), 1970.*

Zes bosbouwers (Paul Paelinck, Maurice Geebelen, Jan de Schuyter, Ferdinand Janssens, Marcel Van Miegroet, Willy Vandenbroucke) en een journalist (Paul Martens) houden op 31 oktober 1970 de Vlaamse Bosbouwvereniging boven het doopvont. Het doel: bijdragen tot het voeren van een dynamische bos- en groenpolitiek en tot het opvoeren van de bosoppervlakte in Vlaanderen.

De oprichters gaan met bijzonder veel enthousiasme van start. Ze zetten een meerjarige samenwerking op met de toenmalige BRT en experimenteren met collectieve bebossingen, aanplantingen van minimum 10 hectare in elk van de 5 Vlaamse provincies. Er is meteen internationale persbelangstelling voor deze collectieve bebossingen; de samenwerking in Vlaanderen tussen bosbouwers en communicatiemedia wordt tijdens het Wereldbosbouwcongres in 1972 te Buenos Aires als voorbeeld gesteld. In 1970 worden zo via plantacties al minstens 1 miljoen bomen geplant.

In hetzelfde jaar werd meteen ook een regelmatige communicatie opgestart over het belang van meer en beter bos, via de maandelijkse gestencilde VBV-berichten. Deze ‘Groene Blaadjes’ verschenen tot 1985, waarna ze vervangen werden door een beter vormgegeven 2-maandelijks tijdschrift: ‘De Boskrant’. Eén jaar na de oprichting, in 1971, ging VBV bovendien van start met haar meer technische tijdschrift ‘De Groene Band’, waarin nieuwe wetenschappelijke inzichten over duurzaam bosbeheer werden gecommuniceerd naar de achterban. Het tijdschrift vervelde in 2002 tot de ‘Bosrevue’, en wordt sinds enkele jaren digitaal en gratis verspreid naar een ruim en groeiend lezerspubliek. Die geschiedenis toont aan hoe BOS+ al sinds de beginjaren haar visie vormgeeft en onderbouwt met wetenschappelijke kennis, en dit ook doorvertaalt naar de praktijk op het terrein.

De eerste Week van het Bos

Na jaren van voorbereidend werk komt er in 1979, met de steun van het Bestuur van Waters en Bossen, een eerste Week van het Bos. De publieke belangstelling is zeer groot, en er blijkt een enorme interesse te bestaan voor informatie over het bos. Scholen en jeugdwerk maken van bij de start het belangrijkste doelpubliek uit. Er komen geïntegreerde werkweken, bosklassen, diavoorstellingen, tentoonstellingen, geleide boswandelingen, en andere activiteiten.

Vandaag, meer dan veertig jaar later, is de Week van het Bos een begrip geworden. De campagne wordt nog steeds georganiseerd door de Vlaamse overheid (Natuur en Bos) en BOS+, en bereikt en mobiliseert elk jaar in oktober tienduizenden kinderen (en hun ouders). Bekende gezichten en mediapartners met een groot bereik sluiten zich graag aan bij de uitwerking van deze succesvolle campagne.

Roerige jaren '80

In de jaren '80 beweegt er veel op politiek vlak, met onder meer de regionalisering van het bos- en natuurbeleid en de ontwikkeling van het nieuwe Vlaamse Bosdecreet. Ook in eigen rangen waait een nieuwe wind: verbreden wordt een sleutelbegrip.

In 1987 werken de VBV, het Labo voor Bosbouw (Rijksuniversiteit Gent), de Koning Boudewijnstichting en de BRT samen om in elke Vlaamse en Brusselse gemeente een nieuw bos aan te planten. Ruim 125 Brusselse en Vlaamse gemeenten doen mee. In totaal levert deze actie 160 ha nieuw bos op.

Maar niet alles is rozengeur en maneschijn. Er wordt nog steeds veel te veel

ontbost in die jaren '80, en eind 1988 roept VBV de Wacofoon in het leven, het WAakzaamheidsCOMité Ontbossing. Verenigingen en bezorgde burgers worden aangespoord om via dit telefonisch bereikbare waakzaamheidscomité dreigende ontbossingen te melden. Jammer genoeg blijkt de Wacofoon een groot succes. In korte tijd worden meer dan 150 klachten geregistreerd, goed voor ongeveer 2.000 ha bedreigd bos. Het leidt begin jaren '90 tot de publicatie van een speciale editie van de Groene Band waarin het overzicht van die dossiers gepubliceerd wordt: de Grauwe Band.

Verbreding van de interessesfeer

Binnen de VBV-rangen ontstaat begin jaren '90 ook een werkgroep die zich met de bosproblematiek buiten Vlaanderen bezighoudt. Een eerste voordracht in '91 brengt meteen 160 mensen op de been en de aandacht voor de tropische bossen zal in de daaropvolgende jaren alleen maar groeien. In toenemende mate ontstaat een dynamiek rond het tropisch bos, die in november 2002 uitmondt in de beslissing

van toenmalig bevoegd minister Vera Dua en de Vlaamse Regering om het Vlaams Fonds voor Tropisch Bos (VFTB) op te richten. Met dit fonds investeert Vlaanderen voor het eerst zelf in behoud, herstel en duurzaam beheer van tropisch bos. Het small-grants fund VFTB ondersteunt projecten in Latijns-Amerika. Om het dagelijks beheer en de promotie van dit fonds op een degelijke manier uit te voeren, wordt in januari 2003 de nieuwe vzw Groenhart opgericht. In consortium met VBV en WWF beheert deze het VFTB.

Het eerste CO₂-bos

In 1998 gaat de VBV in zee met Regionale Milieuzorg (nu: Limburg.net). Deze Limburgse intercommunale wil alvast een deel van de CO₂ die door zijn verbrandingsinstallatie aan de atmosfeer wordt vrijgegeven opnieuw capteren in hout en biomassa via bebossingen. Samen met VBV zijn ze daarmee een voorloper inzake bebossing en klimaatambitie. Het is het begin van een mooie en vandaag nog steeds groeiend portfolio van bedrijfssamenwerkingen rond bebossing, vaak met links naar klimaat, biodiversiteit, gezondheid of bio-economie.

Een jaar later behoudt VBV haar initialen maar verandert het haar naam in 'Vereniging voor Bos in Vlaanderen'. Waar in de vorige benaming de nadruk impliciet nog sterk op de technische aspecten van bosbeheer lag, illustreert deze nieuwe naam hoe de vereniging voortaan voluit de kaart van de multifunctionaliteit van bossen trekt.

Naar de 21ste eeuw

Begin jaren 2000 evolueert VBV verder naar een brede, open organisatie die bezig is met bos in al zijn vormen. We verrichten pionierswerk op vlak van speelbossen, natuurvolgend bosbeheer, agroforestry, gezondheidsbevorderende aspecten van bos(beleving), enz. We sluiten brede coalities en partnerschappen die de sector ver overstijgen, onder meer met grote ledenorganisaties zoals de Gezinsbond.

In 2008 lanceren we de campagne 1 Miljoen Bomen, een bebossingscampagne die er specifiek op gericht is om bedrijven, overheden, particulieren en boseigenaars te mobiliseren om bossen te (helpen) planten, niet alleen in Vlaanderen maar ook in de tropen. In 2012 al wordt daarmee de vooropgestelde kaap van 1 miljoen bomen bereikt.

Maar we zijn ook scherp voor de bevoegde politici wanneer blijkt dat zij zich onvoldoende inzetten om de beleidsintenties uit de opeenvolgende Vlaamse Regeerakkoorden rond bosbehoud en bosuitbreiding ook waar te maken. We bijten ons vast in een aantal ontbossingsdossiers, zoals het Lappersfortbos in Brugge en het Ferrarisbos in Wilrijk, en houden daarmee de problematiek van

de voortschrijdende ontbossing in Vlaanderen op de radar van pers, publiek en politiek. Ook bij de foutieve methodiek van boskartering die men in 2009 naar voor schuift, zetten we de hakken in het zand om te vermijden dat er onterecht victorie gekraaid wordt over de Vlaamse bosoppervlakte. Dat zal er uiteindelijk toe leiden dat bevoegd minister Joke Schauvliege moet bijdraaien. Na jaren van onaangename discussies geeft ze in 2017 toe dat ze een te rooskleurig beeld had geschetst van haar bosbeleid, en staat ze eindelijk toe dat er een nieuwe en deze keer wel goed onderbouwde en door overheid en middenveld gedragen methodiek wordt ontwikkeld. Maar intussen heeft Vlaanderen wel veel tijd verloren: terwijl er in de rest van West-Europa veel bos is bijgekomen, werd de voorbije decennia in Vlaanderen weinig tot geen vooruitgang geboekt.

In 2012 mondt de steeds nauwere samenwerking tussen de Vereniging voor Bos in Vlaanderen en haar tropische zusterorganisatie Groenhart uit in een nieuwe naam: BOS+. De twee verenigingen dopen zich om naar respectievelijk BOS+ Vlaanderen vzw en BOS+ tropen vzw, en gaan voortaan als personele unie verder. Gezamenlijk worden zij de stem voor meer en beter bos, in Vlaanderen en de wereld.

Recente dynamieken

Werken aan een open organisatie

Sinds de transformatie van BOS+ in 2012 is de klemtoon meer en meer gaan liggen op een open werking. BOS+ is geen nicheorganisatie, maar neemt met een innoverende visie op bos en bomen deel aan het bredere maatschappelijk debat. Het bos en de vele cruciale functies die het vervult, moeten van de marge naar het centrum van het maatschappelijk debat evolueren, en daar willen we zo veel mogelijk mensen en organisaties voor mobiliseren. We lieten bewust onze focus op een klein aantal lidmaatschappen binnen een beperkte achterban los, en verpopten tot een professioneel communicerende, open netwerkorganisatie. Die openheid tot samenwerking blijft een topprioriteit binnen onze vereniging.

De diverse samenwerkingen die we aangaan leiden ertoe dat we binnen de natuur- en milieusector erkend worden als een prominente stem wanneer het over het bos en de bomen gaat. Buiten de sector mobiliseren we grote en kleine organisaties en

doelgroepen om te participeren in het debat en zich actief in te zetten voor meer en beter bos. Zo zijn we stichtend partner en voortrekker in initiatieven zoals het Bosforum, dat een nieuwe Toekomstvisie Bos en Samenleving publiceerde en daar ruime maatschappelijke steun voor vond, en in het Netwerk Natuur en Gezondheid, waar zorg- en natuursector elkaar vinden om de positieve relaties tussen natuurbeleving en het menselijk welzijn beter bekend te maken en om te zetten in inspirerende projecten.

BOS+ blijft ook belangeloos haar rol als kennis- en ondersteuningscentrum opnemen. Mensen of organisaties die met vragen zitten over bos en bomen, kunnen kostenloos bij ons terecht. Anderen die zich willen inzetten voor meer bos en bomen staan we bij met technisch advies en concrete ondersteuning, zoals in de campagne (met een knipoog) ‘Minder Blabla, Meer BoomBoom’ waarmee BOS+ sinds 2019 al een tiental lokale vergroeningsinitiatieven hielp realiseren, met technisch advies en een bescheiden financiële injectie.

Een realistisch maar reëel ethisch kompas

De bestuurders, personeelsleden, vrijwilligers en sympathisanten van BOS+ zijn stuk voor stuk gedreven mensen die willen bijdragen aan een meer duurzame samenleving. Dit engagement toont zich zowel in de projecten die we opzetten als in de onafhankelijkheid van onze communicatie.

Het komt ook tot uiting in de interne processen. Zo zetten we al jaren in op verduurzaming van de organisatie op vlak van energie, voeding, transport, drukwerk, materialengebruik, enz. Van personeelsleden verwachten we dat ze de waarden van BOS+ mee uitdragen. Sinds 2019 voeren we bovendien een jaarlijkse gedetailleerde meting van onze eigen CO₂-uitstoot uit, en compenseren deze door te investeren in bebossingsprojecten. De nadruk blijft weliswaar liggen op een maximale reductie van de CO₂-uitstoot per medewerker, maar voor het restsaldo aan uitstoot die we op dit moment (nog) niet kunnen vermijden, vormen compenserende bebossingen het sluitstuk. Met deze klimaatpolitiek willen we dus actief en prioritair blijven streven naar een afname in onze eigen CO₂-uitstoot, maar tegelijkertijd nu reeds klimaatneutraal functioneren. Ook op dit vlak trachten we een voorbeeldfunctie te vervullen.

En ook van onze partners verwachten we een minimumstandaard. Voor organisaties en bedrijven waar we mee samenwerken, wordt voorafgaand bekeken of hun werking past binnen het ethisch kader van BOS+. Het gaat dan onder meer over MVO, respect voor mensenrechten en sociale rechtvaardigheid, inspanningen rond de eigen milieu-impact, transparantie in processen en communicatie, enz. We zijn realistisch in die afwegingen: enerzijds met begrip voor de onvermijdelijke milieu-impact die het functioneren van organisaties en bedrijven met zich meebrengt, maar anderzijds met een reëel ethisch kompas, waardoor we – na dialoog met de potentiële partner – er ook voor durven kiezen om niet met een bepaalde actor in zee te gaan.

Blijven inzetten op innovatie en het verspreiden van nieuwe wetenschappelijke inzichten

BOS+ heeft zoals gezegd een brede visie op bos en bomen. De afgelopen decennia zagen we nieuwe thema's en tendensen opkomen en konden we er actief expertise rond verwerven. Het gaat om thema's als stadsrandbossen en urbaan groen, speelbossen, agroforestry, integrale toegankelijkheid, de relatie tussen welzijn(sbevordering) en natuur(beleving), voedselbossen, enz. BOS+ zet proefprojecten op om deze vernieuwende inzichten verder te verspreiden.

Kijken over de landsgrenzen

Sinds vele jaren kijkt BOS+ Vlaanderen ook over de landsgrenzen, en met name naar het tropisch bos. Dat doen we niet alleen door met BOS+ tropen projecten

in het zuiden uit te voeren, we wijzen ook in toenemende mate op de impact en dus de verantwoordelijkheid die Vlaanderen – en bij uitbreiding wij allen als Vlaamse maar ook wereldburgers – op het bos wereldwijd hebben. Er zijn immers heel wat producten waarvan wij (groot) verbruikers zijn die een reële impact hebben op kwetsbare bosesystemen aan de andere kant van de wereld. Naast tropisch hout moeten we ons als maatschappij bijvoorbeeld ook beraden over ons verbruik van soja in de veeteelt, de erts en mineralen in onze elektronica, de cacao die we als chocoladeland verbruiken, of de palmolie die in tal van voedingswaren en andere producten verwerkt wordt.

Dankzij onze dubbele werking Vlaanderen – tropen kan BOS+ op een integrale manier waken over die wereldwijde verantwoordelijkheid.

Ik hoop dat over 50 jaar iedereen beseft dat bossen, en bij uitbreiding al het natuurlijke kapitaal op aarde, de basis vormen voor het menselijk welzijn en dat dit inzicht ertoe leidt dat bosbehoud, bosherstel en duurzaam bosbeheer een evidentie zullen zijn. BOS+ klopt al 50 jaar op die nagel en heeft al bij heel wat mensen de gedachten doen evolueren in die richting. De volgende 50 jaar zijn de anderen aan de beurt...

Kris Verheyen, voorzitter BOS+

© UGent, foto Hilde Christiaens

©Bart Carlier

5.2 Hoe zijn we georganiseerd?

Bestuursorganen

De vzw BOS+ Vlaanderen vormt een personele unie met vzw BOS+ tropen en vzw BOS+ Tierra. Zowel de bestuurders als de leden van de Algemene Vergadering, als de aangestelden voor externe vertegenwoordiging en het Dagelijks Bestuur van de vzw's zijn steeds dezelfde personen. Op die manier garanderen we eenheid van visie en management tussen deze verschillende structuren. Ook arbeidsvoorwaarden zijn gelijkgeschakeld tussen de verschillende vzw's³.

De Algemene Vergadering bestaat uit 59 leden (dd mei 2021). Alle leden hebben gelijk stemrecht. Elk lid heeft één stem. De Algemene Vergadering komt normaliter

1x per jaar samen om te voldoen aan de statutaire verplichtingen van de personele unie. Vanuit de begeleidingscommissie die ons bezocht tijdens de zomer 2020 werden over onze governance een aantal suggesties gedaan. Zo was er het voorstel om meer dynamiek te brengen in onze Algemene Vergadering, en daar zijn we meteen mee aan de slag gegaan. De komende jaren rollen we een traject uit waarbij we een aantal nieuwe klemtonen rond onze Algemene Vergadering willen leggen:

- Geleidelijke verrijking van profielen en expertises binnen de groep van stemgerechtigde leden: vandaag is de samenstelling van onze AV vooral een reflectie van de (historische) inner circle van BOS+, en gaat ze wat voorbij aan de goed geconnecteerde netwerkorganisatie die we inmiddels geworden zijn. We zullen de komende jaren stappen zetten om dat netwerk ook meer te betrekken in ons hoogste bestuurlijk orgaan.
- Inhoudelijke en participatieve verrijking: vanaf 2021 willen we jaarlijks 2 momenten organiseren voor de leden van onze Algemene Vergadering. In het voorjaar zullen we – wellicht met online bijeenkomsten – de statutaire Algemene Vergadering laten doorgaan, met de wettelijk verplichte agenda en telkens ook een beperkt inhoudelijk programma. In het najaar willen we dan ook een inhoudelijke Algemene Vergadering organiseren waarbij de leden elkaar – bij voorkeur fysiek – kunnen treffen en we diepgaand van gedachten kunnen wisselen over inhoudelijke thema's die BOS+ aanbelangen, zodat er opnieuw veel meer impulsen kunnen uitgaan van die Algemene Vergadering.

Het bestuur van BOS+ bestaat uit 14 leden (april 2021) en komt minstens 5 keer per jaar samen. Vaak komen daar ad hoc nog een aantal bijkomende vergaderingen bij. Het bestuur bewaakt op die manier de strategische richting van de personele unie BOS+. De directeur rapporteert over de dagelijkse werking aan het bestuur en wordt hierin punctueel bijgestaan door de leden van het Dagelijks Bestuur en/of andere medewerkers. Op die manier oefent het bestuur ook zijn controlefunctie uit op het dagelijks beheer van de organisatie.

Leden van het bestuur oefenen hun functie ten persoonlijke titel uit. Elk lid van het bestuur stelt zich elke 3 jaar herverkiesbaar aan de Algemene Vergadering. BOS+ streeft bij de samenstelling van het bestuur niet alleen naar een diverse en

³ Uitzondering hierop zijn de arbeidsvoorwaarden van onze expats, voor wie andere wettelijke verplichtingen gelden. Voor hen respecteert BOS+ bovendien ruimschoots de minimumengagements op vlak van arbeidsvoorwaarden die vanuit de ngo-sector gelden.

brede mix aan competenties, expertises en netwerken, maar ook naar een goed genderevenwicht (minstens 1/3 leden van het andere geslacht – dd april 2021 halen we dat evenwicht net niet, met een verhouding van 4/14, maar we blijven er wel actief naar streven).

Hier komt de tweede suggestie over onze *governance* die we van de begeleidingscommissie kregen, aan bod: “Breng meer diversiteit (in alle aspecten) in het bestuur en andere geledingen van de organisatie, zodat de verschillende aspecten van de werking beter weerspiegeld worden in de aansturing.” Ook daar zijn we meteen mee aan de slag gegaan. Naast de inspanningen die we leveren rond de samenstelling van onze Algemene Vergadering, wordt al in 2021 ook het bestuur uitgebreid met één of enkele nieuwe leden die enerzijds de aanwezige expertise binnen ons bestuur diversifiëren en verruimen, en anderzijds bijdragen tot een beter genderevenwicht. Geleidelijk aan zullen we de komende jaren dat diversiteitsstreven sterker aan bod laten komen binnen de verschillende geledingen van de organisatie.

Het is belangrijk te benadrukken dat we ook en vooral een verdere diversificatie van onze werking, doelgroepen en partners willen realiseren tijdens de komende beleidsperiode. Vanuit onze ambitie om verder op te schalen en de vaststelling dat BOS+ - en bij uitbreiding het grootste deel van de natuurbeweging – in veel projecten en activiteiten slechts de blanke middenklasse bereikt, willen we de komende jaren echt inzetten op het betrekken en activeren van andere doelgroepen, opdat ook zij gesensibiliseerd worden over het belang van bos en bomen en de vruchten kunnen plukken van meer groen in hun directe omgeving en dagelijks leven. Die diversificatie willen we in toenemende mate ook gereflecteerd zien in onze eigen structuren.

Het dagelijks bestuur staat in voor de dagelijkse algemene en zakelijke leiding van de vzw's. De leden van dit dagelijks bestuur hebben ook een ruim mandaat voor de externe vertegenwoordiging van de organisatie en voor de interne besluitvorming. De samenstelling van het dagelijks bestuur en de bevoegdheden worden in detail omschreven in het Intern Reglement. Met het oog op maximale transparantie worden de statuten en dit Intern Reglement ook beschikbaar gemaakt op de website van BOS+.

De directeur geeft op een consensusgerichte manier leiding aan het dagelijks bestuur en aan het voltallige team.

Het financiële beheer van BOS+ wordt aangestuurd door de zakelijke coördinator, in nauwe samenwerking met de andere leden van het dagelijks bestuur en met de ondersteunende staf. Los van de duidelijke financiële mandatering uit het Intern Reglement, hanteren we een duidelijke scheiding van voorbereidende en uitvoerende taken bij het realiseren van betalingen, waarbij ook het vier-ogen-principe wordt toegepast. De boekhouding wordt bijgestaan door een extern boekhoudkantoor, net zoals de personeelsadministratie kan rekenen op ondersteuning van een sociaal secretariaat. Jaarlijks wordt BOS+ Vlaanderen ook geaudit door een revisor (net als de andere vzw's van de personele unie). Deze externe audits garanderen maximale duidelijkheid en transparantie over het financiële beheer van de verschillende vzw's die deel uitmaken van de personele unie.

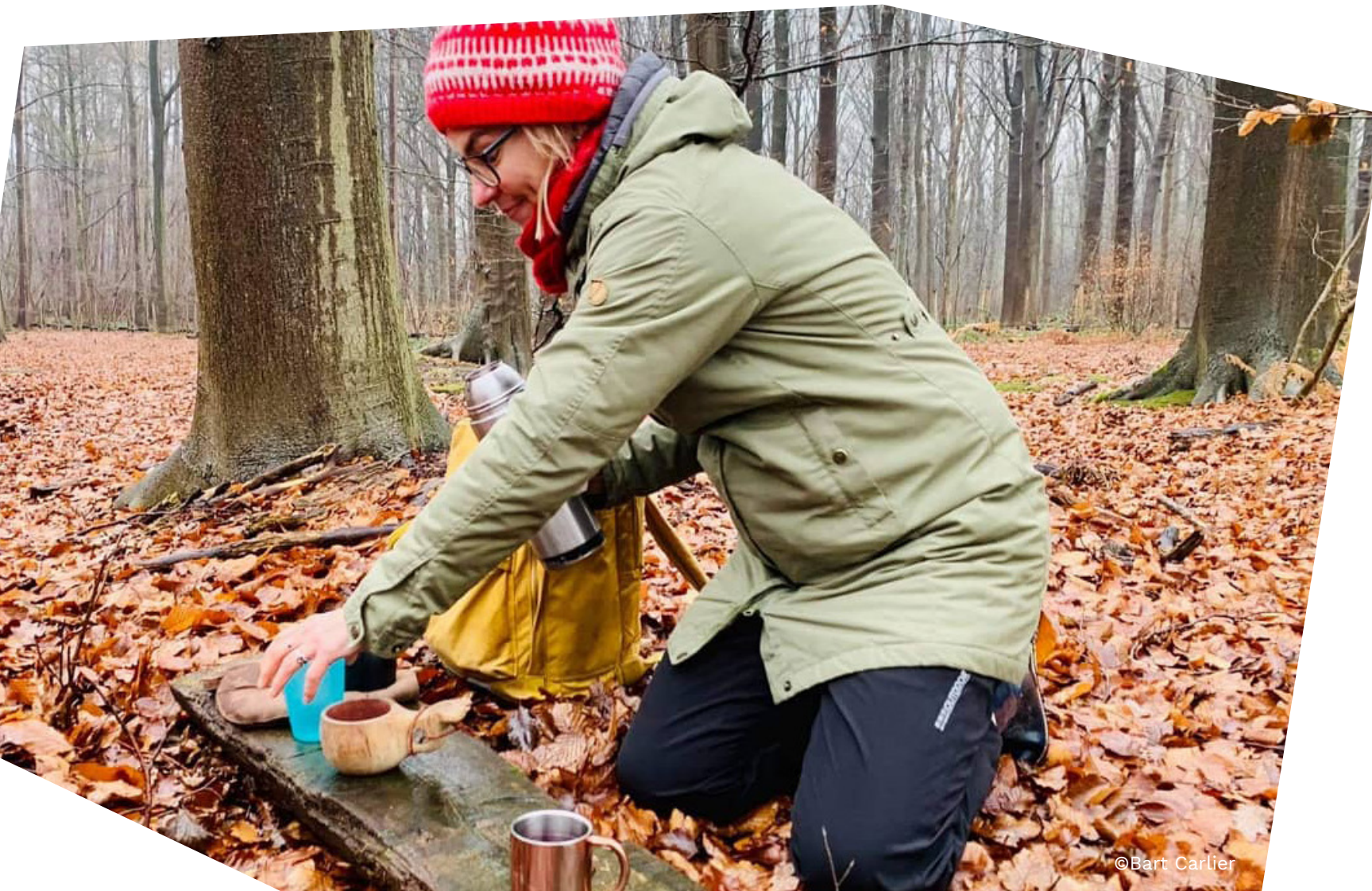
Gemotiveerde medewerkers als kloppend hart van een veerkrachtige organisatie

In juni 2021 telde het multidisciplinair team van BOS+ Vlaanderen vzw 19 vaste en 3 tijdelijke medewerkers, goed voor 16,1 VTE. Medewerkers van BOS+ zijn niet alleen deskundig over de thema's waar ze op werken, maar ook gedreven, flexibel, creatief en betrokken. Deze waarden typeren en verbinden ons.

BOS+ medewerkers zijn allen ambassadeurs die de missie, visie en waarden van de organisatie uitdragen. BOS+ draagt zorg voor haar medewerkers, niet alleen door gunstige en flexibele arbeidsvoorwaarden maar ook door het creëren van een veilige en gezonde werkomgeving, door te investeren in vorming en begeleiding, en door prioritair aandacht te geven aan werkplezier en persoonlijke ontwikkeling.

Om dit in de toekomst met nog meer aandacht op te volgen, is begin 2021 de werkgroep Healthy@work in het leven geroepen. Deze komt regelmatig samen en formuleert aanbevelingen op vlak van activiteiten en verbeteringsprocessen, gaande van professionele vormingen, impulsen voor competentie management, aandacht voor ergonomie en voldoende beweging op het werk, bewaken van het mentaal welzijn, enz. Deze werkgroep wordt in goede banen geleid door de

vertrouwenspersoon binnen het team van BOS+, die daarnaast ook de rol van aanspreekpunt opneemt wanneer er zich interpersoonlijke conflicten zouden voordoen of wanneer medewerkers met individuele problemen te kampen hebben. In 2021 lieten we ons hierrond bovendien bijstaan door Mensura, die een intensieve psychosociale risicoanalyse voor BOS+ uitvoerde. De prioriteiten en aandachtspunten die uit die analyse naar voor kwamen, zullen uiteraard de focus vormen van onze verdere werking op dit vlak. Belangrijkste aandachtspunten hieruit waren de werkdruk, en daarmee gepaard gaand de mentale belasting en de druk die dit op onze work-life balance zet.

©Bart Carlier

Healthy@work maakt ook deel uit van een bredere benadering die we met BOS+ voeren rond risicobeheer. Niet alleen gaat er daarbij aandacht naar de psychosociale risico's op het werk; er wordt ook gekeken naar het fysieke welzijn (met o.a. een aanbod rond bewegen op het werk, advies en investeringen op vlak van ergonomie bij het (vele) beeldschermwerk dat onze medewerkers leveren, aandacht voor veiligheid en EHBO wanneer er activiteiten op terrein plaatsvinden). Ook bij buitenlandse missies zijn er duidelijke veiligheidsvoorschriften. En last but not least is er de voorbije tijd uiteraard ook veel aandacht gegaan naar een veilige werkorganisatie binnen de wisselende coronamaatregelen.

Onder het risicobeheer valt tot slot ook onze werking rond integriteit en transparantie. Zo beschikt BOS+ over een duidelijk protocol en een online meldpunt voor integriteitsschendingen. Het Meldpunt Integriteit van BOS+ is toegankelijk voor iedereen die melding wil doen van een integriteitsschending vanwege of gedurende een samenwerking met BOS+, begaan door BOS+ met inbegrip van haar bestuurders, het secretariaat en de medewerkers in uitoefening van hun functie. Elke melding wordt in alle vertrouwen en discretie behandeld door de hiervoor aangestelde personen. Deze personen hebben een neutraal mandaat en staan buiten de directe hiërarchie. Zij nemen in alle discretie contact op met de persoon die de melding heeft gedaan. Ook bij integriteitsschendingen waar medewerkers van BOS+ het slachtoffer van zijn, zijn er duidelijke aanspreekpunten en wordt elke melding op een discrete maar proactieve manier opgevolgd.

5.3 Hoe nemen we beslissingen?

BOS+ heeft een vrij horizontale structuur en een beperkte hiërarchie, waardoor ook de leidinggevendenden vlot aanspreekbaar zijn en er snel en flexibel beslist kan worden. De medewerkers krijgen een grote mate van autonomie om het eigen werk te plannen en uit te voeren, wat niet wegneemt dat ze steeds kunnen rekenen op coaching en bijstand.

Het team wordt aangestuurd vanuit het dagelijks bestuur, waarin normaliter de zakelijke coördinatie, de projectcoördinatie, de coördinatie op vlak van monitoring en evaluatie en de directie vertegenwoordigd zijn. Verder zijn er 4 thematische coaches die elk één of meerdere projectthema's (bosuitbreiding, educatie,

beleid, vergroening in de bebouwde omgeving, participatie) en de betrokken projectmedewerkers aansturen. Het dagelijks bestuur staat in voor de dagelijks algemene en zakelijke leiding van de vzw's. De leden van dit dagelijks bestuur hebben ook mandaat voor de externe vertegenwoordiging van de organisatie, binnen de beweegruimte die het Intern Reglement hen daartoe biedt. De directeur geeft op een consensusgerichte manier leiding aan het dagelijks bestuur en aan het voltallige team.

Ondersteunend zijn er functies ingevuld op vlak van financieel beheer, HR, ICT, communicatie en fondsenwerving. Deze ondersteunende functies verlenen zowel diensten aan BOS+ Vlaanderen als aan de andere vzw's.

Door de snelle personeelsgroei van de voorbije jaren en de restricties die de coronapandemie ons oplegde, hebben we versneld werk gemaakt van alternatieven om onze interne communicatie voldoende vlot te laten verlopen. Naast het reguliere grootteam-overleg dat een vijftal keer per jaar plaatsvindt, is er tijdens de coronaperiode ook een wekelijks 'kortgrootteam'-overleg belegd, dat ons toelaat om inhoudelijke agendapunten op voldoende regelmatige basis te kunnen communiceren en bespreken, maar ook om de cohesie binnen het team op peil te houden. Deze collectieve momenten worden overigens steeds in de late namiddag georganiseerd, zodat ook onze expats in Latijns-Amerika dit overleg kunnen bijwonen, ondanks het uurverschil.

In 2019 had BOS+ werk gemaakt van een belangrijke optimalisering van onze Sharepoint-software en het gebruik ervan, waardoor we reeds voor de coronapandemie begon over goed functionerende systemen beschikten wat betreft cloudegebruik, datasharing en digitale overlegmogelijkheden. De restricties rond het thuiswerken hebben alle medewerkers verplicht om daar intensief en frequent gebruik van te maken, maar gelukkig was de basisinfrastructuur aanwezig en stond ze op punt toen we in maart 2020 in deze nieuwe situatie belandden. De aanwerving van een eigen IT-medewerker in 2021 laat ons toe om op dit vlak ook in de toekomst up to date te blijven, en te blijven werken richting een optimale interne communicatie en efficiënt databeheer.

Tijdens de coronapandemie werd ook een interne nieuwsbrief in het leven geroepen die ca. maandelijks wordt verstuurd naar het personeel, en waarin relevante

aankondigingen (bv. over personeelswijzigingen, arbeidsafspraken, project- en beleidsnieuws, enz.) worden opgenomen.

Jaarlijks organiseert BOS+ reflectiedagen met het team, waarbij we – bij voorkeur op een mooie locatie in een natuurlijke omgeving – een aantal dagen gaan herbronnen. Bedoeling is om daar even afstand te nemen van de dagdagelijkse deadlines en beslommingen, en een aantal meer strategische reflecties te organiseren. Ook dit soort evenementen draagt uiteraard enorm bij tot de sociale cohesie van het team, net als de extracurriculaire activiteiten die medewerkers vaak samen met elkaar organiseren, of die vanuit BOS+ zelf worden georganiseerd.

6 POSITIONERING VEERKRACHTIGE BOSSEN EN BOMEN VOOR EEN VEERKRACHTIGE SAMENLEVING

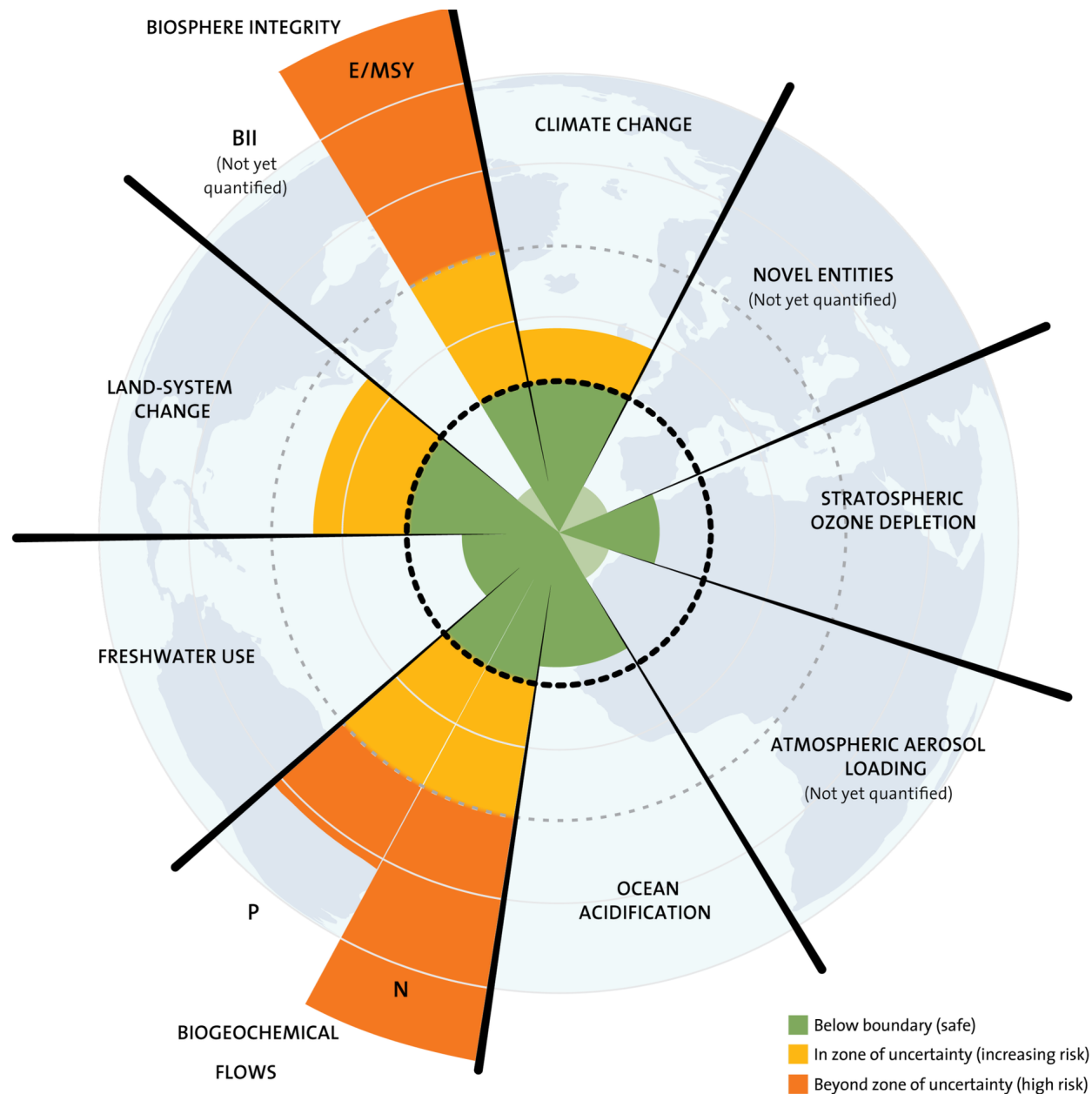
6.1 Analyse: een samenleving onder druk

Planetaire grenzen

Nog vóór het begonnen was, werd 2020 al beschouwd als een scharnierjaar voor de milieu- en natuursector. Niet alleen zou het een nieuw decennium inluiden, het was ook jarenlang naar voren geschoven als doeljaar voor een drastische en definitieve omslag in het Europese klimaatbeleid, die uiteindelijk moest leiden tot een significante daling van de globale uitstoot van broeikasgassen. Die voornemens liepen bovendien samen met een steeds duidelijkere aanwezigheid van de effecten van de klimaatcrisis in binnen- en buitenland. In Vlaanderen kregen we bijvoorbeeld de voorbije jaren af te rekenen met langdurige periodes van extreme droogte, een stijging in het aantal hittegolfdagen en onvoorspelbare seizoenen. De impact op ons welzijn en onze gezondheid (bv. hittestress), maar ook op onze economie (i.h.b. de landbouwsector) en ecosystemen (o.m. verdroging en vaker voorkomen van natuurbranden) zijn vandaag niet meer te ontkennen. Ook de verdere collapse van onze biodiversiteit - de zogenaamde 6de uitstervingsgolf, aangedreven door de menselijke activiteit - zet onze samenleving onder toenemende druk.

Maar naast die grote dreiging die uitgaat van de klimaat- en biodiversiteitsontwrichting zag onze samenleving de voorbije jaren nog een aantal andere, gerelateerde verstoringen en daaruit volgende crisissen opdoemen. Het intussen breed verspreide model van de planetaire grenzen⁴ benoemt de aantasting van onze biosfeer, de verstoring van nutriëntencycli, en veranderingen in landgebruik als op dit moment nog acutere - en bovendien onvoorspelbare - risico's voor een duurzaam voortbestaan en de verdere ontwikkeling van de mensheid binnen de draagkracht van onze planeet.

⁴ Planetaire grenzen zijn de wereldwijde milieugrenzen waarbinnen de mens moet opereren om ook in de toekomst duurzaam gebruik te kunnen blijven maken van de hulpbronnen die de aarde ons te bieden heeft. Ze werden voor het eerst kwantitatief uitgewerkt door Rockström et al. (2009).

Figuur 1: Grafische voorstelling van de planetaire grenzen en een inschatting van de mate waarin deze overschreden (dreigen te) worden. Bron afbeelding: J. Lokrantz/Azote based on Steffen et al. 2015

Met elk van die planetaire grenzen die we overschrijden, verhogen we de kans op onherstelbare en dramatische schade aan de ecosystemen waar ook wij mensen deel van uitmaken. Bij een business-as-usual scenario kunnen we ervan uitgaan dat bestaande ecosystemen zo ingrijpend zullen veranderen dat ze andere ecologische evenwichtstoestanden opzoeken. De ineenstorting van de bestaande ecosystemen zal echter gepaard gaan met een enorme druk op de menselijke welvaart, aangezien onze maatschappij extreem afhankelijk is van de diensten die ecosystemen ons verlenen. Hoe en wanneer we deze kantelpunten zullen bereiken, is met de huidige wetenschappelijke kennis onmogelijk te voorspellen, maar in elk geval rinkelen de alarmbellen steeds luider. Wereldwijd zien we het verlies aan planten- en diersoorten versnellen, verdroging en verwoestijning op grote schaal toenemen, het koolstofopnemend vermogen van bossen en andere ecosystemen afnemen, enz. In Vlaanderen drukte het meest recente Natuurrapport uitgebracht door INBO (NaRa 2020) ons nog met de neus op de feiten: een derde van onze inheemse dier- en plantensoorten is het afgelopen decennium verdwenen, kwetsbaar geworden of met uitsterven bedreigd⁵.

Een pandemie als wake-up call

Maar de sterkste wake-up call over het belang van een gezonde biosfeer was ongetwijfeld de plotse en dramatische opkomst van het Covid-19-virus, dat sindsdien onze wereld in zijn greep heeft. Er blijkt een direct verband tussen de sprong die Covid-19 maakte naar de mens en de achteloosheid en hubris waarmee we wereldwijd de natuur blijven binnendringen, haar misbruiken en haar vernietigen. Overbevolking en globalisering zorgden er dan weer voor dat de uitbraak in een mum van tijd tot een planetaire pandemie kon komen. Covid-19 drukt ons met de neus op het feit dat kleine verstoringen binnen ecosystemen – in dit geval een overdracht van een virus van dier op mens – desastreuze gevolgen op een planetaire schaal kunnen hebben.

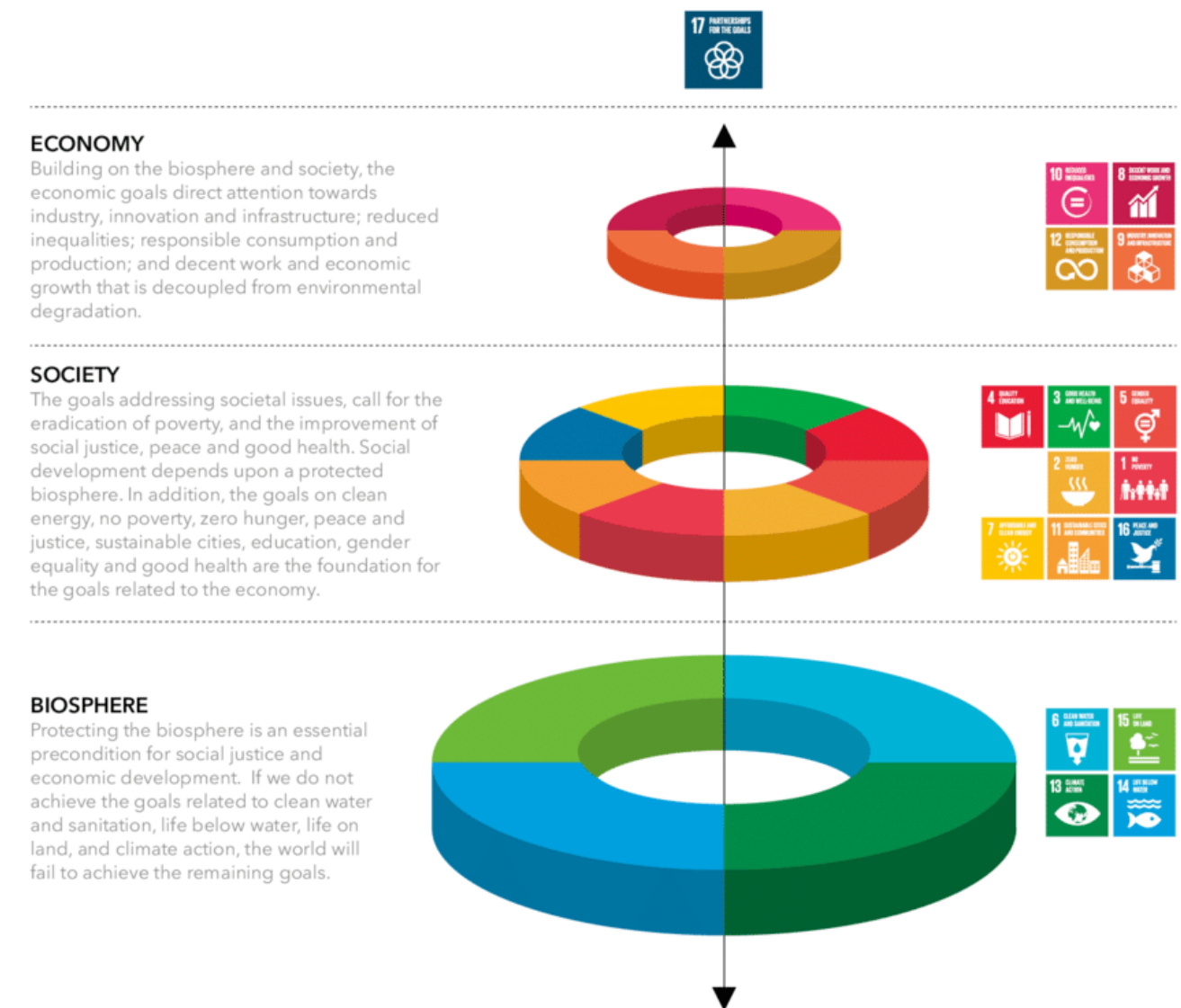
Helaas wordt meer en meer duidelijk dat de coronapandemie slechts één uiting is van het feit dat we de limieten van onze planeet voortdurend en verregaand aan het overschrijden zijn. Het wereldvermaarde *Stockholm Resilience Centre* beschrijft deze overschrijdingen en hun risico's in detail en spreekt in deze context over de 'afnemende veerkracht van de biosfeer' – *decreasing biosphere resilience*. Een

⁵ Schneiders, A., Alaerts, K., Michels, H., Stevens, M., Van Gossum, P., Van Reeth, W., & Vught, I. (2020). Natuurrapport 2020: feiten en cijfers voor een nieuw biodiversiteitsbeleid. (Mededelingen van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek; Nr. 2). Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek. <https://doi.org/10.21436/inbom.18882202>

veerkrachtige biosfeer – de verzameling van alle natuurlijke ecosystemen – is in staat om veranderingen en verstoringen op te vangen en te blijven zorgen voor drinkbaar water, voor goed functionerende natuurlijke systemen in het water en op het land en voor een klimaat dat niet te snel verandert. In die zin vormt hij niet meer of niet minder dan het fundament van onze samenleving: zijn veerkracht is dé basisvoorwaarde voor duurzame ontwikkeling, sociale rechtvaardigheid en economische stabiliteit. Een veerkrachtige biosfeer is klimaatadaptief: hij doorstaat en tempert de gevolgen van de klimaatcrisis en de extreme weersomstandigheden die ermee gepaard gaan veel beter. Hij draagt bij tot biodiversiteitsbehoud, tot voedselzekerheid, tot gezondheid en welzijn, tot duurzame steden en gemeenschappen. Hij laat toe om betaalbare en hernieuwbare energiesystemen te ontwikkelen en in te zetten op duurzame productie en consumptie. De wetenschappelijke conclusie is en blijft ‘*a very inconvenient truth*’: op dit moment zijn we dat fundament onder onze eigen welvaart steeds meer aan het wegslaan.

Het begrip ‘veerkracht’ heeft op korte tijd opgang gemaakt, net omdat het de uitdagingen van onze tijd zo goed weerspiegelt. Sinds de industriële en technologische revolutie is onze biosfeer sterk onder druk gezet. Een stijgend ruimtegebruik, ongebreidelde ontginning van grondstoffen, allerlei vormen van milieubelastingen door de (agro)industrie en een groeiende energievraag werkten een geleidelijke vernietiging of verzwakking van ecosystemen in de hand. Die systemen toonden zich gelukkig weerbaar, maar verloren wel – vaak onopgemerkt – een steeds groter stuk van hun veerkracht.

De huidige gezondheidscrisis moeten we dan ook zien als een waarschuwing voor wat er gebeurt wanneer we onze biosfeer té ver onder druk zetten. Maar het is een crisis die in het niets dreigt te vallen bij de biodiversiteits-, bodem-, water- of klimaatcrisissen die ons nog wachten als we niet tijdig werk maken van een betere bescherming van onze natuur, bossen en biodiversiteit. Of zoals Johan Rockström (professor en voormalig directeur van het Stockholm Resilience Centre van de Universiteit van Stockholm) het zelf stelt: “De waarde van biodiversiteit is dat ze onze ecosystemen meer veerkrachtig maakt, wat een voorwaarde is voor een stabiele samenleving. De moedwillige vernietiging ervan staat gelijk aan het in brand steken van onze eigen reddingsboot.” En ook dit is een cruciale les die de Covid-19-crisis ons leert. Mens en natuur, onze samenleving en de ecosystemen waarbinnen die zich ontwikkelt, kunnen niet los van elkaar worden gezien. Ze oefenen een directe invloed uit op elkaars veerkracht in een snel veranderende wereld.

Figuur 2: Grafische voorstelling van de SDG's met een gezonde biosfeer als basis. Bron afbeelding: Pretlove, B. & Blasiak, R. (2018). Mapping Ocean Governance and Regulation.

Natuur van de marge naar het centrum van het debat

Dit besef sijpelt steeds verder door in de brede samenleving. Sinds de klimaatprotesten in 2018 en 2019 was de betrokkenheid van de bevolking bij het milieu- en klimaatthema in Europa al sterk toegenomen, maar tegen de achtergrond van de huidige gezondheidscrisis en de maatregelen die deze met zich meebracht, zijn vooral ook natuur en biodiversiteit hoog op de sociale en politieke agenda geraakt. Ingegeven door de beperkingen van de verschillende lockdowns, herontdekte een groot deel van de Vlamingen het belang en de voordelen van een natuurlijke leefomgeving. Bos- en natuurgebieden werden drukker bezocht dan ooit, en de bescherming ervan is niet langer een taak voor ‘specialisten’ uit de natuur- en milieusector alleen, maar wordt breed gedragen door burgers, middenveldorganisaties, bedrijven en overheden.

Een toe te juichen evolutie, waar weliswaar een aantal kanttekeningen bij te maken zijn. Zo staat een principiële steun voor dit thema lang nog niet altijd gelijk aan acties of keuzes die deze bescherming ook in de praktijk brengen. Een gebrek aan kennis in combinatie met economische en praktische bezwaren zet hier een rem op. In de bedrijfswereld bijvoorbeeld zien we een groeiende bereidheid en interesse om diensten, producten en bedrijfsmodellen te verduurzamen, maar stellen we tegelijkertijd toch ook vast dat winstmaximalisatie nog vaak primeert op verduurzaming, en dat milieulasten nog steeds in grote mate op de maatschappij worden afgewenteld. En bij beleidsmakers staan milieu- en natuuroverwegingen vaak op het tweede plan, in plaats van centraal in onze beslissingskaders. We stellen ook vast dat goedbedoelde initiatieven vaak niet de grootteorde hebben om een daadwerkelijk verschil te maken, en dat we als maatschappij onze paradigma's zullen moeten bijstellen en de ambitieniveaus voor bv. ruimte voor bos en natuur met een factor 10 of meer zullen moet optrekken.

De recent toegenomen drukte in onze bossen en natuurgebieden bracht uitdagingen met zich mee: parkeerdruk, sluikstorten, betreding van kwetsbare biotopen en ook simpelweg een hogere verstoring van fauna als gevolg van een bezoekersexplosie in de schaarse natuur die Vlaanderen kent. Het feit dat het soms over de koppen lopen was in onze bosgebieden, was een erg visuele uiting van de druk waar veel ecosysteemdiensten (zoals waterhuishouding- en kwaliteit,

koolstofopslag, luchtkwaliteit, bodemvruchtbaarheid, enz.) onder te lijden hebben: onze natuur is steeds minder in staat om ons die cruciale diensten te verlenen.

Hetzelfde stellen we vast in het stedelijk gebied. Dat verschillende steden en gemeenten zich genoodzaakt zagen hun parken en groenzones af te sluiten, toont aan hoe ontoereikend groene ruimte in de stad vandaag is. Maar in die vaststelling schuilt ook hoop: ondanks - of net dankzij - die schaarste bleken stedelingen natuur en groene ruimte opnieuw te omarmen, en een lans te breken voor het herstel van een duurzaam stedelijk ecosysteem. Ze komen in opstand tegen het verlies van of het gebrek aan groene ruimte, en nemen positie in voor de natuurrijke, leefbare stad van morgen.

Was het begin 2020 al duidelijk dat er een decennium werd ingeleid met een stevige internationale klimaat- en biodiversiteitsagenda, dan is dat besef sindsdien alleen gegroeid. Weliswaar heeft de Covid-19-crisis veel processen sterk en onrustwekkend vertraagd, hun urgentie wordt globaal wel erkend. De komende jaren zullen dus cruciaal worden in het keren van het tij - zowel op lokaal, regionaal als internationaal niveau. Bij de Europese Commissie, waar ze de relance na corona linken aan een Green Deal met ambitieuze klimaat- en biodiversiteitsdoelstellingen, lijken ze die boodschap begrepen te hebben. Toch zal het nog afwachten zijn of ook de concrete doelstellingen en acties op het terrein, en specifiek op vlak van bossen en bomen, voldoende ambitieus zullen zijn om die kentering werkelijk in te zetten. Zo moedigen we de plannen om tegen 2030 minstens 3 miljard bomen aan te planten in Europa uiteraard toe, maar stellen we ook vast dat dit - omgerekend naar een bosoppervlakte - ‘slechts’ gaat over ca. 1 miljoen hectare. In de wetenschap dat er de voorbije 3 decennia naar schatting 20 miljoen hectare bos bijkwam in Europa (Rusland niet meegerekend), stellen we ons toch vragen bij het ambitieniveau van deze doelstelling⁶. De klimaatop (COP26) in Glasgow en de biodiversiteitstop (CBD COP15) in Kunming in het najaar van 2021 worden sleutelmomenten om die ambities verder mondiaal te bespreken, op te krikken en vast te leggen, en ook de UN Decade on Ecosystem Restoration (die in juni 2021 officieel gelanceerd wordt) biedt hiervoor een interessant kader.

Ook in eigen land wordt intussen werk gemaakt van een nationale biodiversiteitsstrategie, en op Vlaams niveau werd al in het regeerakkoord van

⁶ FOREST EUROPE, 2020: State of Europe's Forests 2020

2019 een welkome omslag in het natuur- en bosbeleid ingeluid, met belangrijke doelstellingen op vlak van natuur- en biodiversiteitsherstel en meer specifiek voor bosuitbreiding. Die ambities om 4.000 hectare bijkomend bos te realiseren tegen 2024 en 10.000 tegen 2030 moedigen we sterk aan en zullen we in de komende beleidsperiode actief ondersteunen, maar ook hier zullen we blijven aansturen op een verdere opschaling van die inspanningen om tegemoet te komen aan de omvang van het probleem dat zich vandaag stelt.

BOS+ anno 2021

Deze nieuwe context biedt BOS+ dus verschillende aanknopingspunten maar ook uitdagingen voor onze werking. Het groeiende besef over de urgentie van natuur-, bos- en biodiversiteitsherstel nodigt ons uit om onze ambities voor de komende beleidsperiode te verhogen. In het bijzonder rond de aanleg van bijkomend bos voelen we in Vlaanderen een stevig momentum dat we met beide handen willen aangrijpen om onze eigen realisaties – in lijn met de voorgaande jaren – verder uit te breiden. Uiteraard zullen we het draagvlak voor bossen en bomen in Vlaanderen koesteren, maar we zien het ook als onze taak om dit nog sterk te verbreden. Naast de vele natuurliefhebbers die Vlaanderen telt, zijn er immers nog talrijke groepen en geledingen van de samenleving die veraf of zelfs weigerachtig staan ten opzichte van bossen en bomen. Als we echt de omslag willen maken naar een betere bescherming van onze biosfeer, dan moet ook het draagvlak voor dit streefdoel nog verder toenemen, ongeacht woonplaats (stedelijk of buitengebied), afkomst, inkomen, beperking, enz. Bovendien zullen we moeten werken op verschillende schalen. In onze activiteiten behouden we een lokale focus, maar met oog voor de inbedding ervan in globale

©Vilda - Yves Adams

dynamieken – zoals ook ecosystemen niet stoppen aan lands- of regiogrenzen. We surfen graag mee op groene golven in de politiek, en stellen ons op als constructieve partner voor het beleid, maar zullen er ook op toezien dat de lat op de juiste hoogte wordt gelegd, dat de geformuleerde ambities worden vertaald naar de praktijk, en dat niet alleen de kwantiteit maar ook de kwaliteit van bos en natuur worden bewaakt.

6.2 De horizon: veerkrachtige sociaal-ecologische systemen

De waarschuwingen over onze planetaire grenzen, de woorden van Rockström, en de wake-up call van Covid-19 indachtig, schuiven we ‘veerkracht’ en het herstel van veerkrachtige, gezonde en duurzame

sociaal-ecologische systemen naar voren als ultiem streefdoel of horizon voor onze toekomstige werking. Dit loopt trouwens gelijk met de keuze van onze zusterorganisatie BOS+ tropen, die haar werking de komende beleidsperiode (2022-2026) binnen het thematisch kader van ‘Veerkrachtige water-, bos- en andere ecosystemen’ zal organiseren.

Veerkracht betekent hier zowel het kunnen ‘terug-veren’, ofwel het weerstaan aan en omgaan met verstoringen (klimaatverandering, plagen en ziektes, zoönoses, biodiversiteitsverlies, enz.), als het kunnen ‘mee-veren’, ofwel het grijpen van kansen in nieuwe, duurzame dynamieken (bio-economie, circulaire economie, inzetten van de link tussen natuur en gezondheid, enz.).

In het streven naar die horizon – meer veerkrachtige sociaal-ecologische systemen ondersteund door meer veerkrachtige bossen en bomen – hanteren we verschillende benaderingen. We willen 1) het netwerk van bos- en boomstructuren

versterken door (de promotie van) bosherstel, -uitbreiding en –verbinding en door de realisatie van veel meer en kwaliteitsvollere boomstructuren tot in het stedelijk gebied; 2) de druk op deze boscosecosystemen verminderen door te werken aan een breder draagvlak en het promoten van een bosvriendelijke levensstijl, zuinig en ecologisch duurzaam landgebruik, een betere bescherming en gepast beheer; en 3) bossen, bomen en mensen nauwer met elkaar verbinden, met een positief effect op de twee bovenstaande benaderingen.

Enkele belangrijke opmerkingen hierbij:

Uiteraard is de uitdaging die ligt in het bereiken van onze horizon meervoudig en complex, en vraagt die dus inspanningen op verschillende fronten. Laat dus duidelijk zijn dat de benaderingen en strategieën die wij hier kiezen gezien moeten worden in een brede maatschappelijke transitie op diverse gebieden. Daarvoor kijken we ook naar onze broeder- en zusterorganisaties uit de natuur- en milieusector, maar evengoed naar het bredere middenveld, overheden en bedrijven uit de meest uiteenlopende sectoren. BOS+ zal niet op alle uitdagingen zelf een antwoord bieden, maar werkt complementair samen met deze steeds groeiende ‘coalition of the willing’ aan alle aspecten die de transitie naar een duurzame toekomst mogelijk moeten maken. Tegelijk stellen we wel dat het vertrekken vanuit bossen en bomen een valide antwoord biedt op de kwetsbaarheid van sociaal-ecologische systemen binnen de huidige context, en een relevante bijdrage levert aan het versterken van hun veerkracht.

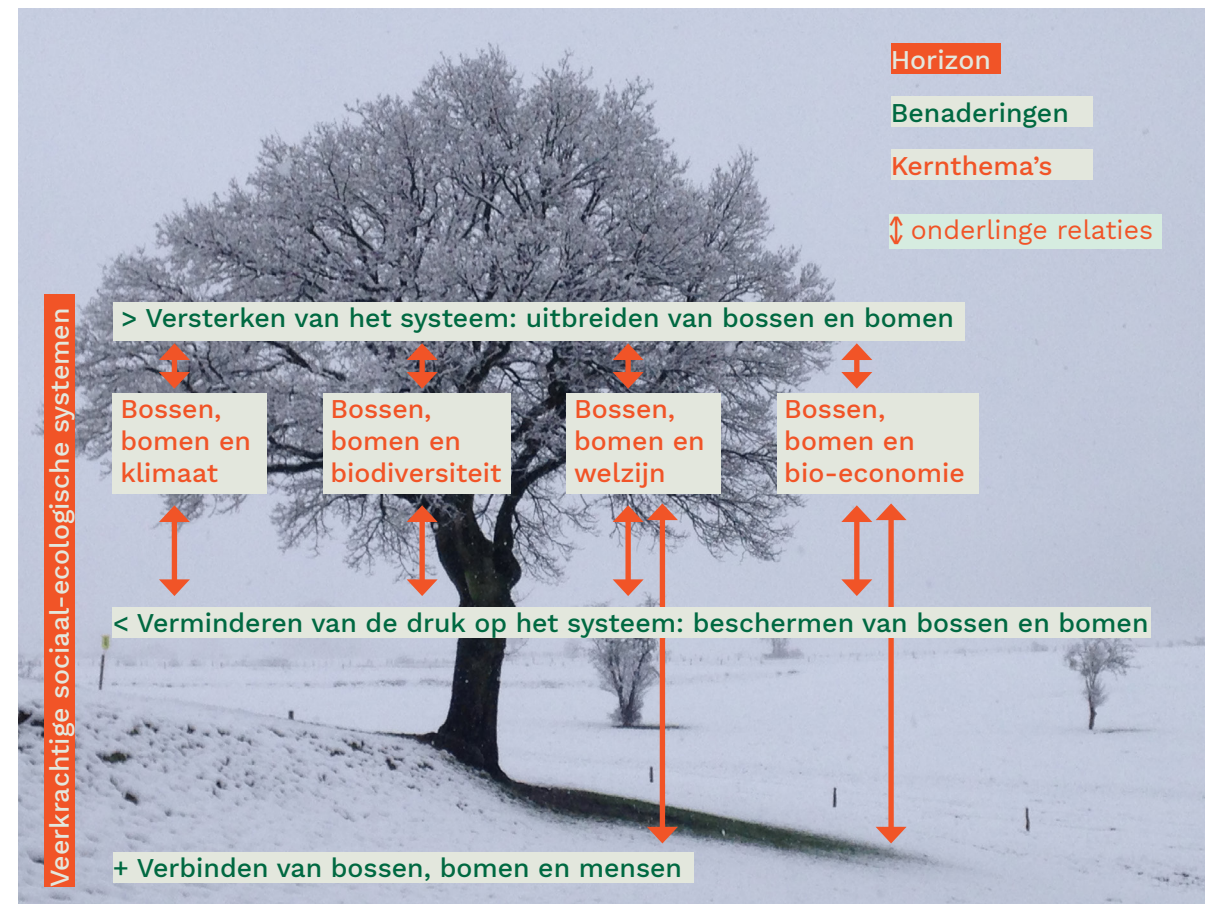
We richten onze blik hierbij expliciet op bossen én bomen. We streven naar kwaliteitsvolle en voldoende grote bossen, verbonden tot een robuust netwerk via kleinere bosstructuren en bomen. Grotere bosgebieden fungeren als vangnet en versterken de ecologische veerkracht op landschapsschaal. Bomen kunnen dan weer veel fijnmaziger hun diensten verlenen, als nuttige punten in het netwerk. Beide vervullen functies op verschillende schaalniveaus en leveren diverse, vaak complementaire diensten aan onze samenleving. De mens maakt zelf deel uit van dit systeem, en profiteert bijgevolg mee maar draagt omgekeerd ook een verantwoordelijkheid. Veerkrachtige sociaal-ecologische systemen impliceren dan ook een duurzaam evenwicht tussen mens en natuur.

6.3 Kernthema's

Tegen deze horizon van veerkrachtige sociaal-ecologische systemen bepalen we de kernthema's waarrond we de komende jaren zullen werken.

In de afgelopen beleidsperiode (2017-2021) schoven we 4 thema's naar voren, meer bepaald 4 cruciale diensten die bossen ons leveren: klimaatbuffering (mitigatie en adaptatie), biodiversiteitsbehoud, gezondheidsbevordering en bio-economisch potentieel. Het zijn 4 thema's waarvan we stellen dat ze meer centraal zouden moeten staan in een breed maatschappelijk debat over de toekomstige duurzaamheid van onze samenleving.

Ook de volgende jaren willen we deze kernthema's behouden, maar we kaderen deze binnen onze horizon en de eerder geformuleerde benaderingen om die te bereiken. Onderstaand schema verduidelijkt hoe we dat doen.

Zetten we in op het uitbreiden van bossen en bomen dan genereren we positieve effecten op ons lokaal en mondiaal klimaat, boosten we de biodiversiteit en het menselijk welzijn, en dragen we - mits een verstandig en multifunctioneel beheer - bij tot een duurzame en circulaire bio-economie. Omgekeerd voeden onze acties specifiek rond deze kernthema's (bv. onderzoek of sensibilisering) andere inspanningen rond bosuitbreiding of het creëren van ruimte voor en de aanplant van nieuwe bomen. Op dezelfde manier zien we wisselwerkingen tussen onze kernthema's en het verminderen van de druk op het systeem. Beschermen van bossen en bomen beschermt ook ons klimaat, de biodiversiteit en ons welzijn. Een gezonde bio-economie vermindert de druk op bossen en andere ecosystemen ten opzichte van een op fossiele brandstoffen gebaseerde, extractieve economie. Tenslotte zijn vooral de thema's welzijn en bio-economie (maar bij uitbreiding ook de andere thema's) logischerwijs gelinkt aan de manier waarop mensen zich verbonden voelen met bossen en bomen.

Hoewel we dus verder werken op de thema's van de vorige beleidsperiode, maken we wel een belangrijke aanpassing. We verbreden onze blik door deze thema's ook expliciet in relatie tot de bomen buiten het bos te bekijken. Hoewel bossen natuurlijk uit bomen bestaan, leveren solitaire of andere boomstructuren (bv. straatbomenrijen) een gelijkaardig maar aanvullend pakket aan diensten dan een bos. Ze hebben dus een verschillende, complementaire rol te vervullen binnen de verschillende thema's.

Tenslotte: de kracht van bossen en bomen in het ondersteunen van veerkrachtige sociaal-ecologische systemen zit voor een groot stuk in het feit dat ze niet mono- maar multifunctioneel zijn. Door werk te maken van onze vier kernthema's, realiseren we dus altijd een verbetering van meerdere andere ecosystemediensten. Het multifunctioneel inzetten en beheren van bossen en bomen blijft dan ook binnen dit meerjarenplan een belangrijk uitgangspunt, dat we later in dit plan nog zullen aanhalen (zie hoofdstuk 6.4: maatschappelijke uitdagingen).

6.3.1 Bossen, bomen en klimaat

Analyse en relevantie

Het inperken en het bufferen van de klimaatveranderingen ten gevolge van menselijke activiteiten en de uitstoot van broeikasgassen in het bijzonder, behoren tot de grootste uitdagingen in de geschiedenis van de mensheid. Voor bossen en bomen vormt deze uitdaging vandaag zowel een bedreiging als een opportuniteit. De gezondheid en veerkracht van bossen en bomen staan sterk onder druk van de klimaatcrisis, maar tegelijkertijd remmen bossen en bomen deze af (mitigatie) én beperken ze de nadelige gevolgen ervan (adaptatie). Intussen worden de gevolgen van de huidige klimaatontwrichting alsmaar duidelijker waarneembaar - zowel in Vlaanderen als wereldwijd - waardoor er vanuit de maatschappij een steeds

dringendere oproep weerklinkt om deze via doelgerichte maatregelen in te perken. Dat een ambitieus en duurzaam bos- en bomenbeleid daarin een sleutelelement vormt, wordt ook steeds meer politiek erkend.

De klimaatcrisis verhoogt de nood aan bossen, maar ook aan lijnvormige en puntvormige elementen zoals houtkanten en bomenrijen, bomengroepen en solitair. Ook bomen buiten bos vervullen namelijk een cruciale rol in zowel klimaatmitigatie door het opslaan van koolstof in hun biomassa en de bodem, als bij klimaatadaptatie, via het verkoelend effect dat ze hebben op hun omgeving. In Vlaanderen werd in het regeerakkoord de doelstelling opgenomen om 10.000 ha bosuitbreiding te realiseren tegen 2030, een doelstelling waar bevoegd minister Zuhal Demir zeer veel aandacht aan schenkt. Vlaams minister van binnenlands bestuur Bart Somers vraagt aan de lokale besturen dan weer de aanplant van in totaal 6,6 miljoen nieuwe bomen. Deze ambities vormen belangrijke stappen in de richting van onze horizon van meer veerkrachtige sociaal-ecologische systemen, en zullen we dan ook zoveel mogelijk ondersteunen en van nabij blijven opvolgen. Wel moeten we opmerken dat zelfs met deze hernieuwde aandacht voor bos en bomen het noodzakelijke ambitieniveau nog niet gehaald wordt, en dat er nog een groot onevenwicht bestaat in de financiering van nieuwe bossen en bomen als klimaatmaatregel, in vergelijking met het enorme mitigatiepotentieel ervan. Volgens een studie van Griscom et al. (2017) ging slechts 3% van de klimaatfinanciering naar bosuitbreiding terwijl hier een mitigatiepotentieel zou liggen van wel 30%⁷. Het blijft dus van groot belang om de aandacht én de investeringen hiervoor actief te blijven verhogen.

Omgekeerd draagt ontbossing natuurlijk zelf bij aan de klimaatcrisis, en ook dat is een tendens die we niet mogen vergeten. Internationaal moeten we vaststellen dat tropische ontbossing zich aan een alarmerend tempo blijft doorzetten, met bv. een toename van 12% in 2020 t.o.v. 2019. De drivers van die wereldwijde ontbossing zijn divers: zowel grootschalige landbouw gericht op cash crops (i.h.b. soja, palmolie en cacao), grootschalige veeteelt, als subsistentielandbouw (vaak in de vorm van shifting agriculture), biobrandstoffen, extractie van mineralen en erts, (illegale) houtkap en de aanleg van industrie en infrastructuur. Ten gevolge van de Covid-19-crisis werden deze dynamieken in bepaalde regio's nog versterkt door een zoektocht naar alternatieve - vaak illegale inkomsten - bij de lokale bevolking en

⁷ Griscom, B. et al. (2017). Natural climate solutions. Proceedings of the National Academy of Sciences, 114

een verminderde controle op het terrein. Toch mag dit probleem van tropische ontbossing niet als een exclusieve verantwoordelijkheid van de regio's in kwestie gezien worden. Gezien de grote internationale vraag naar commodities die direct of indirect leiden tot deze ontbossingen, is het belangrijk dat ook Europese staten – inclusief België – hun verantwoordelijkheid opnemen in het stoppen van deze 'geïmporteerde ontbossing'. De Europese wetgeving die hierrond op initiatief van de Europese Commissie wordt opgemaakt, kan daarin een cruciale rol vervullen. De implementatie ervan in nationale en regionale beleidskaders in eigen land wordt dan ook een belangrijk aandachtspunt voor de komende jaren.

Maar ook op Vlaams niveau vraagt bosbehoud en een sluitende bescherming van waardevolle (zonevreemde) bossen nog stevige inspanningen. Ontbossing is vandaag helaas nog steeds niet de uitzondering die het zou moeten zijn. Zeker voor oude, ecologisch zo waardevolle bossen dat ze onvervangbaar zijn, zou er een totaalverbod op ontbossing moet komen. Bovendien functioneert het boscompensatiemechanisme nog steeds niet op zo een manier dat elke ontbossing ook daadwerkelijk gecompenseerd wordt door bosaanleg elders, waardoor de achterstand qua boscompensatie de voorbije decennia steeds verder opliep en er netto geen hectare bos bijkwam.

Bomen buiten bos, zoals houtkanten en bomenrijen, kwamen tot de eerste helft van vorige eeuw veelvuldig voor in het Vlaamse landschap, maar van dat dense netwerk zijn nog maar weinig houtkanten over. Vandaag verdwijnen er meer houtkanten en bomenrijen dan dat er worden aangeplant. Wel zien we dat het beheren en aanplanten van houtkanten en bomenrijen (i.e. de implementatie van agroforestry) een plaats krijgt binnen veel provinciale klimaatplannen.

Tenslotte moeten we waakzaam blijven voor de degradatie van bestaande bossen en bomen onder invloed van de effecten van een veranderend klimaat. Dit zien we onder meer in de verdroging van bosgebieden, de hoge sterfte bij bepaalde soorten (onder invloed van plagen en ziekten zoals de letterzetter bij de fijnspar, of droogte bij de beuk) en de toegenomen frequentie en kracht van bos- en natuurbranden – zowel in tropische regio's als recenter ook in Vlaanderen. Deze en voorgaande uitdagingen zullen uiteraard ook een groot effect hebben op het thema 'bos, bomen en biodiversiteit' (zie § 6.3.2).

Visie en taakstelling

De komende jaren zullen we verder toewerken naar het streefdoel dat we al in vorige beleidsperiode definieerden: “In 2030 is er een kentering geweest richting een kwaliteitsvol en multifunctioneel buitengebied, waarin een groeiend areaal aan bossen en bomen een plaats heeft. Onze bossen zijn beter gewapend tegen de klimaatcrisis. Bossen, bomen en andere groenvoorzieningen worden ingezet om de negatieve effecten van de klimaatontwrichting te temperen.” We voegen hier nog aan toe dat tegen 2030 ook in het stedelijk en verstedelijkend gebied het aantal bomen gevoelig moet toegenomen zijn, in het bijzonder in sterk bebouwde en daarmee zowel voor hitte als voor wateroverlast of -tekorten kwetsbare gebieden.

Onze aanpak binnen de beleidsperiode 2022-2026 vertrekt vanuit de verschillende relaties van bossen en bomen tot (de effecten van) de klimaatcrisis.

- 1. Uitbreiding van bossen en bomen remt de klimaatcrisis af.** Bossen en bomen slaan koolstof op in hun biomassa en in de bodem, en zorgen daarmee op mondiaal niveau voor een zeer aanzienlijk mitigerend effect (naar schatting 30%) op de jaarlijkse CO₂-uitstoot en dus voor een vertraging van het broeikasgaseffect. Op macroschaal is een voldoende bosareaal ook cruciaal als “regenpomp”, om ervoor te zorgen dat onze continenten ook ver van de kusten van voldoende neerslag voorzien worden.

BOS+ draagt hieraan bij door:

- effectieve bosuitbreiding te realiseren;
- de capaciteiten van bosbeheerders en grondeigenaars te versterken om aan bosuitbreiding te doen;
- de publieke opinie te mobiliseren rond het belang van bos(uitbreiding).

2. Uitbreiding van bossen en bomen verzacht de effecten van de klimaatcrisis.

Bossen en bomen zorgen voor lokale verkoeling via schaduwwerping en verdamping van het opgenomen regenwater (evaporatie). Zo bieden bossen broodnodige koelteoorden, en fungeren bomen als natuurlijke airco's tijdens hittegolven en warme dagen. Ze helpen piekneerslagen opvangen door water te bufferen en droogte bestrijden door dit vertraagd weer af te geven.

BOS+ draagt hieraan bij door:

- duurzame en kwaliteitsvolle vergroeningsprojecten op te starten en uit te voeren in het stedelijke en verstedelijkende gebied;
- in te zetten op uitbreiding van het houtkantennetwerk om het landschap en de aangelegen percelen weerbaarder te maken tegen de effecten van de klimaatcrisis;
- agroforestry te promoten en te implementeren om landbouwers te sterken in de strijd tegen de klimaatcrisis via natuurlijke oplossingen.

3. Bescherming en duurzaam beheer van bossen en bomen vermijdt bijkomende emissies en een verdere versnelling van de klimaatcrisis.

Elke gezonde boom en elk gezond bos is een waardevolle koolstofbank. Om te vermijden dat deze koolstof opnieuw wordt vrijgegeven en terechtkomt in de atmosfeer, is een maximale bescherming ervan cruciaal, opdat een natuurlijke levenscyclus kan worden doorlopen.

BOS+ draagt hieraan bij door:

- blijvend te pleiten voor en werk te maken van afdoende bosbehoud en de bescherming van oude bossen in het bijzonder;
- aandacht te vragen voor een betere bescherming van bomen in het bebouwd

gebied, en een zorgvuldige afweging van kosten en baten te promoten bij kappingen van dreven en solitair.

4. Bescherming en gepast beheer versterkt de veerkracht van bossen en bomen onder druk van de klimaatcrisis.

Zowel in Vlaanderen als in de tropen neemt de veerkracht van bossen en bomen af onder invloed van de klimaatcrisis, wat dan weer leidt tot een verminderde opslagcapaciteit voor CO₂. Zo ontstaat een vicieuze cirkel: bosdegradatie door de klimaatcrisis leidt tot een verlaagd mitigatiepotentieel wat dan op zich weer leidt tot een versnelling van de klimaatcrisis. Het doorbreken van die cirkel is een belangrijke uitdaging en een aandachtspunt in een duurzaam klimaat- en bosbeleid.

BOS+ draagt hieraan bij door:

- zelf kennis op te bouwen rond klimaatadaptief bos- en bomenbeheer via studie en netwerking;
- de capaciteiten van bosbeheerders en –eigenaars om hun bestaande bossen aan te passen aan de klimaatcrisis te versterken.

5. Sensibilisering rond de klimaatimpact ondersteunt de bescherming en uitbreiding van bossen en bomen.

Klimaatverandering is een hot topic geworden binnen de brede samenleving, en daarmee een relevante ingangspoort voor projecten rond bosuitbreiding en -bescherming vanuit verschillende beleidsniveaus en -sectoren.

BOS+ draagt hieraan bij door:

- sensibiliserend, motiverend, enthousiasmerend en activerend te werken rond deze thema's en doelstellingen;
- best practices te verspreiden via een breed en efficiënt pers- en communicatiebeleid, en via gerichte doelgroepwerking;
- bedrijven, organisaties, overheden en particulieren te sensibiliseren over en te helpen met hun klimaatstrategie, onder meer door reductie van de CO₂-uitstoot en compensatie door bebouwing van de restuitstoot. BOS+ neemt hierin ook een voorbeeldrol op zich.

6.3.2 Bossen, bomen en biodiversiteit

Analyse en relevantie

Slechts ongeveer 15% van het Vlaamse bos kan beschouwd worden als ‘oud bos’, wat betekent dat het reeds voorkomt op de Ferrariskaart van 1775 en op alle volgende kaarten, zodat het zeker al meer dan 200 jaar bos is. Door industrialisering, de groei van bevolking en welvaart, en onzorgvuldig ruimtegebruik verdwenen heel wat van deze oude, waardevolle bossen, die tal van inheemse dier- en plantensoorten herbergen. Ook vandaag nog zijn sommige Ferrarisbossen ‘zonevreemd’ waardoor ze wettelijk zeer slecht beschermd zijn. En dat terwijl dit soort oude bossen de facto onvervangbaar is. Vergelijk het met een eeuwenoude kathedraal: die gaat men ook niet afbreken en “compenseren” door elders een nieuw modern gebouw neer te poten. Zo ook voor oude vs. nieuwe bossen: deze laatste zijn per definitie minder soorten- en structuurrijk dan wat verloren ging.

Herstel van landschapsconnectiviteit

Als gevolg van urbanisatie en landbouwintensifiëring is het Vlaamse bosareaal de voorbije decennia fel afgenomen, zijn de resterende bossen vaak erg versnipperd, en zijn de ecologische verbindingen tussen bos- en natuurgebieden aan sneltreinvaart verdwenen. Onze gefragmenteerde bosjes lijden sterk onder de vele randeffecten van hun omgeving, de vervuiling van lucht en bodem, verzuring, vermeting, en het uitsterven van soorten. De algemene milieukwaliteit van het buitengebied blijft afnemen waardoor bosbeheerders vaak moeten strijden tegen fenomenen waar ze weinig vat op hebben, zoals bv. de extreem hoge stikstofdepositie of de verdroging. Andere bedreigingen voor het bos zijn nieuwe ziekten en plagen die, mede onder impuls van de globalisering, opgang maken en de overleving van een aantal van onze belangrijke boomsoorten in het gedrang brengen. Oprukkende invasieve exoten bedreigen en verdringen inheemse plant- en diersoorten.

Het Vlaamse bosbeleid moet de weerbaarheid van bossen vergroten en verder inzetten op biodiversiteit. Binnen het bosbeheer worden ook heel wat inspanningen op dit vlak geleverd: zo zijn de voorbije decennia de bossen in Vlaanderen

structuurrijker geworden en het aandeel oude, dikke bomen is toegenomen. Inheemse boomsoorten, met een hoger biodiversiteitspotentieel, nemen een stijgende proportie van het bos in. Er is een toenemend volume dood hout en kwijnende bomen, wat leven in het bos brengt. De soortenrijkdom in goed ontwikkelde bosgebieden kan tot in de duizenden oplopen. Bovendien zoeken niet alleen bossoorten maar ook niet-bossoorten steeds meer hun toevlucht tot bossen als gevolg van een steeds intensiever gebruikt buitengebied met een steeds lagere milieukwaliteit, waar ze weggedrukt worden.

Biodiversiteit “maak” je niet in een paar natuurgebieden: er is een brede aanpak voor nodig

Bossen vervullen belangrijke bufferfuncties, en meer (bio)diverse bossen doen dat beter dan andere bossen. Zo hebben ze een grotere weerstand om zich in de toekomst te verdedigen tegen verstoringen, zoals toenemende droogte of een verhoogd stormrisico.

De relatief goede biodiversiteitscijfers van onze bossen staan echter in schril contrast met die van de rest van het buitengebied, waar het voorkomen van typische soorten van het landbouwareaal in vrije val is. Dit heeft o.m. te maken met de schaalvergroting, de mechanisering, het intensieve gebruik van bemesting en pesticiden. Hierdoor verdwijnen kleine landschapselementen, ruigtes en

onbewerkte stukjes, waardoor de refugia vernietigd worden die noodzakelijk zijn voor het overleven van heel wat plant- en diersoorten. Grootschalige monoculturen laten weinig tot geen ruimte voor andere soorten, en door het overmatige gebruik van pesticiden en bemesting zijn er maar weinig wilde soorten die zich staande kunnen houden en verschaalt de soortenrijkdom enorm. Door die gedegradeerde buitengebied-matrix waarin onze bossen zich situeren, en dus de vele negatieve randeffecten die op hen inwerken, is en blijft het dan ook moeilijk om van onze bossen echte tophabitats te maken.

Men zal dan ook sterk moeten inzetten op een verbetering van de algemene milieukwaliteit van het buitengebied, door bv. een veel steviger stikstofbeleid te voeren of de verdrogingsproblematiek aan te pakken.

Ook ruimtelijk moet er dringend één en ander rechtgetrokken worden. Niet alleen moet er veel meer ruimte gecreëerd worden voor grote, aaneengesloten gebieden natuur en bos, er moet ook een ommekeer gerealiseerd worden in onze ernstig mismeeusterde ruimtelijke ordening. Vlaanderen is kampioen in lintbebouwing, versnippering, ruimtelijke wanorde, dichtheid van het wegennetwerk en het versneld afvoeren van kostbaar water, ... Hoewel we daar in toenemende mate de desastreuze ecologische, sociale en economische gevolgen van ondervinden, blijven de gewestplannen uit de jaren '70 van de vorige eeuw en de aanverwante regelgeving als een zwaard van Damocles boven tienduizenden hectare Vlaamse grond hangen. Met elke hectare verharding die er bijkomt – en het zijn er nog steeds duizenden per jaar – zadelen we onszelf en de komende generaties op met een steeds hogere factuur. Een koerswending op vlak van ruimtelijke ordening blijft dan ook een prioritaire taakstelling voor Vlaanderen.

Biodiversiteitsbehoud creëer je niet alleen in natuurgebieden, het moet in het hele landschap “kapstokken” vinden. Kleine landschapselementen kunnen hier een cruciale rol in spelen. Het geheel van houtige landschapselementen zoals bomenrijen, hagen, knotbomenrijen, houtkanten en houtwallen vormt een netwerk van semi-natuurlijke habitats in het intensief gebruikte Vlaamse landschap. Deze landschapselementen vormen belangrijke habitats én refugia voor allerlei planten en dieren. Ze kunnen dienen als verblijfplaats (soorten verblijven min of meer permanent of tijdelijk in de houtkant), als corridor (soorten verplaatsen zich langs de houtkant of er doorheen), als refugium (als surrogaathabitat bij ongunstige

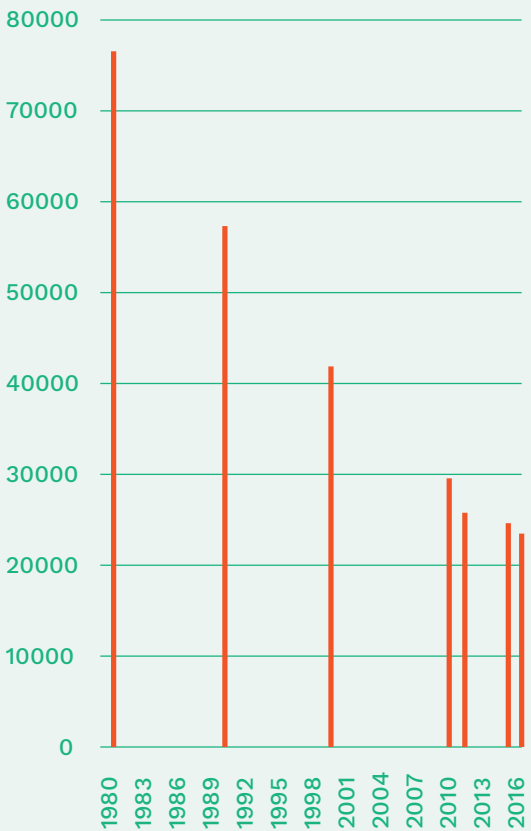
omstandigheden in het oorspronkelijke habitat), als stepping stone (soorten overbruggen stapsgewijs een ongeschikt leefgebied) of als verbredingskern (soorten vinden er een gunstig leefgebied, waar de populatie kan uitbreiden en zich over de omgeving kan verspreiden). Deze functies zijn van groot belang voor vele soorten die anders niet in het landbouwlandschap zouden kunnen overleven.

De problematiek van de kwaliteit van ons buitengebied past ook binnen internationale beleidskaders, vooral op Europees niveau. Helaas moeten we daar vaststellen dat Europa niet altijd even consistent is in zijn aanpak. Aan de ene kant zien we goede initiatieven, zoals de Europese voedselstrategie ‘From Farm to Fork’, de Green Deal rond biodiversiteit, de Bossenstrategie in opmaak of het Covid-relanceplan waarbij ook heel wat groene klemtonen gelegd worden. Maar dit staat in schril contrast met het Gemeenschappelijke Landbouwbeleid (GLB), dat toch nog altijd goed is voor het leeuwendeel van de Europese budgetten en dus een enorme impact heeft op de andere beleidsdoelstellingen van Europa. Er is inmiddels overweldigende wetenschappelijke consensus⁸ dat de tientallen miljarden aan subsidies die Europa jaarlijks in de landbouwsector pompt net leiden tot nog meer klimaatschade, milieu-afbraak en inkomensongelijkheid in de landbouwsector.

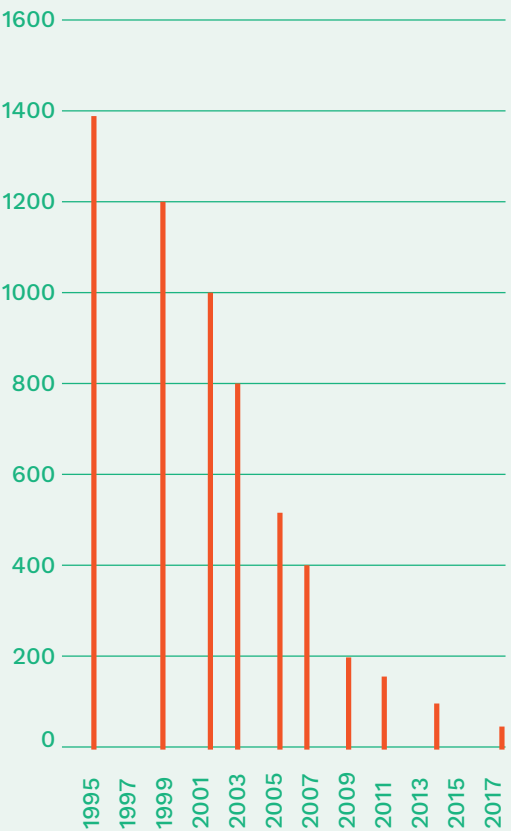
Het Europese GLB moet dus dringend bijgestuurd en afgestemd worden op de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen, maar lijkt voorlopig nog steeds gekaapt door agro-industriële belangengroepen. Daar zijn niet alleen ons klimaat en onze biodiversiteit het slachtoffer van, maar ook de landbouwbedrijven zelf: weinig sectoren in Vlaanderen worden zo getroffen door zwaar sociaal en mentaal leed als onze Vlaamse landbouwers. Het aantal familiale landbouwbedrijven in Vlaanderen is, net als de meeste akkervogels (zoals bv. de Grauwe Gors), de voorbije decennia in vrije val gegaan. Stilaan is ook de familiale landbouwer een bedreigde soort aan het worden in het landbouwareaal. Zowel ecologisch als sociaal is dit beleid tragisch en het is dan ook onbegrijpelijk dat men vanuit de grote landbouworganisaties nog steeds vasthoudt aan een status quo dat ingaat tegen de maatschappelijke noden die er zijn en tegen het welzijn van de velen, maar wel handenvol subsidies naar zich toe blijft trekken. Zowel op Europees niveau als bij de doorvertaling naar het Vlaams beleid zal men deze totaal incoherente beleidsaanpak de komende jaren absoluut bespreekbaar moeten maken én de dogma’s hierrond doorbreken.

8 Bv. Scown et al. (2020). Billions in Misspent EU Agricultural Subsidies Could Support the Sustainable Development Goals. One Earth, 3 (2), p. 237-250

Aantal Vlaamse
landbouwbedrijven
(Statbel (2018) Kerncijfers Landbouw)

Broedparen Grauwe Gors
in Vlaanderen
(Natuur.Oriolus (2018) Toestand van
akkervogels)

Visie en taakstelling

“In 2030 kunnen bossen en bomen hun ecologische functie veel beter opnemen, omdat er meer bos en groen is in Vlaanderen, de groengebieden beter verbonden zijn door ecologische corridors en stapstenen, en de algemene milieukwaliteit verbeterd is.”

Onze aanpak binnen de beleidsperiode 2022-2026 vertrekt vanuit de verschillende, hierboven beschreven relaties van bossen en bomen tot biodiversiteit, en vanuit de objectieve noodzaak om te werken aan onderliggende dynamieken van ruimtelijke ordening en algemene milieukwaliteit.

1. Behoud, versterking en verbinding van bestaande bossen en natuurgebieden zorgt voor grote en robuuste natuur en geeft zuurstof aan biodiversiteit:

duurzaam landschapsbeheer houdt in dat we focussen op het versterken van de verschillende functies die een landschap kan vervullen. In een multifunctioneel landschap komen er vlakvormige grote eenheden natuur- en bosgebieden voor (hoofdfunctie natuur) en vormen lijnvormige elementen en kleine bosjes verbindingen en ‘stapstenen’ tussen die gebieden. Hierdoor kan het landschap heel wat diensten leveren zodat de verschillende functies elkaar versterken, ook al is de hoofdfunctie wonen, landbouw, industrie,... Daarom moeten we enerzijds werk blijven maken van bosuitbreiding en -verbinding, terwijl er anderzijds ook stappen gezet worden om onze bestaande waardevolle bosgebieden beter te beschermen. En wanneer er toch ontbost wordt, dan is een gelijkwaardige en tijdige boscompensatie in alle gevallen aan de orde.

BOS+ draagt hieraan bij door:

- effectieve bosuitbreiding te realiseren;
- verbindingen te helpen realiseren tussen bestaande bos- en natuurgebieden, door middel van bosuitbreiding en houtige kleinschalige landschapselementen;
- te blijven ijveren voor een betere bescherming van alle bossen, en voor een kwaliteitsvolle en gelijktijdige boscompensatie in alle gevallen waar men – na degelijke afweging – toch overgaat tot ontbossing; we streven hierbij naar een strikt ontbossingsverbod voor Ferrarisbossen en andere zeer waardevolle bosgebieden.
- te blijven ijveren voor het oud laten worden van bossen en bomen.

2. Sensibilisering rond biodiversiteit ondersteunt de bescherming en uitbreiding van bossen en bomen: wegens een overaanbod aan problematieken in de

actualiteit lijkt het alsof de urgentie over de biodiversiteitscrisis de jongste tijd wat op de achtergrond geraakt. Toch is net deze crisis één van de ‘planetary boundaries’ die momenteel het sterkst onder druk staat, en blijft het dus van belang dat publieke opinie, professionals en vrijwilligers op het terrein en andere stakeholders gesensibiliseerd worden over de uitdagingen op dit vlak.

BOS+ draagt hieraan bij door:

- de capaciteiten van bosbeheerders en grondeigenaars te versterken om aan bosuitbreiding te doen;
- te blijven fungeren en groeien als bekend infopunt en kenniscentrum over duurzaam bos-, bomen- en landschapsbeheer voor belanghebbenden;
- creatieve educatieve producten en methodieken te ontwikkelen en aan te bieden rond bos en biodiversiteit;
- mee te werken aan structuurvisies en natuurbeheerplannen voor het duurzaam beheer van bosgebieden;
- via een brede communicatie de publieke opinie te blijven sensibiliseren over en te mobiliseren rond het belang van biodiversiteit, en de rol daarin van bosbehoud en bosuitbreiding.

3. Beleidswerk over ruimte voor bos en natuur, milieukwaliteit en ruimtelijke ordening van het buitengebied: onze ruimtelijke ordening en de zorg voor de algemene milieukwaliteit van het buitengebied in Vlaanderen staan op dit moment niet op het niveau waar ze zouden moeten staan om te voldoen aan de maatschappelijke noden. Dit hypothekeert de biodiversiteit van onze bossen en natuur, de diensten die deze ecosystemen – en bij uitbreiding het hele buitengebied – ons leveren, en dus ook de levenskwaliteit van de Vlamingen. Het is belangrijk dat men blijft wijzen op deze problematiek en dat bepaalde vastgeroeste status quo’s blijvend in vraag worden gesteld opdat men kan komen tot de transitie die nodig is.

BOS+ draagt hieraan bij door:

- de Toekomstvisie Bos en Samenleving, die we in de vorige beleidsperiode binnen de schoot van het Bosforum hebben uitgewerkt, te blijven uitdragen

en zo een bepalende rol te spelen bij de totstandkoming van een breed gedragen bewustzijn over het belang van biodiversiteitsbehoud, dat ook zijn weg vindt naar het beleid;

- Intensief samen te werken met andere organisaties (van binnen en buiten de sector) die deze analyse delen en mee kunnen bepleiten. Op die manier kunnen complementaire expertises gepoold worden, diverse doelgroepen vanuit verschillende hoeken aangesproken worden, en kunnen we erin slagen om het besef van urgentie bij publieke opinie en beleidsmakers rond deze problematieken te verhogen en beleidsmatige paradigma's te doorbreken.

6.3.3 Bossen, bomen en welzijn

Analyse en relevantie

De positieve invloed die bossen, bomen en andere groenvoorzieningen uitoefenen op het menselijk welzijn, is groot. Ze leveren ons tal van gezondheidsvoordelen en welzijnsgerelateerde diensten, die zowel preventief als curatief zijn, met effecten op ons fysiek en mentaal welbevinden. Dit is op zich niets nieuws, maar wel gaat het hier om een set van diensten die het voorbije jaar sterk in de kijker is komen te staan, niet in het minst ten gevolge van de Covid-19-gezondheidscrisis. Daarbij was het weliswaar een negatieve link die initieel onze aandacht opeiste: de vernietiging, verstoring of degradatie van ecosystemen, inclusief wereldwijde ontbossing, kan rechtstreeks leiden tot zoönoses en in het slechtste geval dus tot een alles ontwrichtende pandemie.

Omgekeerd werden bossen en groengebieden voor velen een toevluchtsoord om rust te vinden in verwarrende en vaak beangstigende tijden. Bij het wegvallen van dagelijkse contacten en routines, bleken ze cruciale ruimtes voor sociaal contact, ontspanning en het omgaan met stress en angst. Toch was het bewustzijn rond dit thema ook in de periode vóór de coronacrisis al sterk in opmars, ondersteund door een toenemende interesse uit wetenschappelijke hoek. Daarbij is dit onderzoek in de laatste jaren geswitcht van de vraag of natuur goed is voor ons welzijn, naar waarom: wat de mechanismen achter deze positieve effecten zijn en hoe we die beter kunnen inzetten. Wetenschappers slagen er steeds beter in de effecten en voordelen van een natuurlijke omgeving in te schatten, en mee te nemen in het inperken van en omgaan met enkele van de meest voorkomende en problematische ziektes en aandoeningen in onze samenleving. We geven enkele voorbeelden.

Bossen en bomen brengen ons in beweging

Vlamingen bewegen te weinig en komen te weinig buiten. Een Vlaamse volwassene brengt gemiddeld 8,5 uur per dag zittend door. Meer dan 6 op 10 Vlaamse werknemers komen op een doorsnee winterdag minder dan een kwartier buiten en 1 op 10 zelfs helemaal niet. 6 op 10 kinderen uit het lager onderwijs raakt niet aan de voor hen voorgeschreven dagelijkse bewegingsnorm van 1 uur per dag. Dat gebrek aan lichamelijke activiteit en in het verlengde daarvan een toenemende problematiek van obesitas, zijn belangrijke risicofactoren voor de gezondheid die

een enorme ziektelast met zich mee brengen. Overgewicht verhoogt bovendien de kans op diabetes en hart- en vaatziekten.

- Een groene, toegankelijke en veilig ingerichte leefomgeving draagt in belangrijke mate bij aan het doorbreken van deze ongezonde, zittende en passieve levensstijl; ze stimuleert mensen om naar buiten te gaan, te bewegen en te recreëren, en nodigt kinderen uit om (actief) te spelen. Ze is aantrekkelijker voor wandelaars en fietsers en promoot daarmee actieve (en bovendien duurzame) vormen van mobiliteit. Die effecten zijn vaak direct zichtbaar: in groene straten wordt meer gefietst en gewandeld, en scholen of werkplekken in groene buurten kennen procentueel minder pendelbewegingen met de auto. Daar worden leerlingen, ouders en werknemers fysiek beter en gezonder van, maar het bevordert ook hun mentaal welzijn. Wie wandelt of fietst naar het werk ervaart aanzienlijk minder dagelijkse stress en komt beter gehumeurd aan.

- Daarnaast vormen grotere, toegankelijke groengebieden zoals parken en (stadsrand)bossen een uitnodigende context voor het uitvoeren van sport en bewegingsactiviteiten. Bijkomend voordeel: onderzoek toont aan dat wie beweegt in het groen, zijn inspanningen langer volhoudt en zich krachtiger, positiever en energiever voelt dan wie dezelfde oefening uitvoert in een binnenomgeving.
- Specifiek voor kinderen stimuleert een groene, natuurlijk ingerichte speelomgeving beweging en recreatie. In een groene omgeving spelen kinderen bovendien actiever, avontuurlijker en gevarieerder. Zo worden niet enkel hun fysieke en motorische vaardigheden getraind, maar ook hun sociale en cognitieve vaardigheden, en nemen hun zelfvertrouwen en creativiteit toe.

Bossen en bomen verbeteren ons leefmilieu

Bossen en bomen vangen fijn stof op en zuiveren de lucht. Vlaanderen is koploper in West-Europa qua uitstoot van stikstofoxiden, koolmonoxide, ozon, fijn en ultrafijn stof. De Vlaamse Milieumaatschappij stelde vast dat elke Vlaming ongeveer één gezond levensjaar door luchtverontreiniging verliest. Uiteraard moet de grootste vooruitgang op vlak van fijnstofreductie en verbetering van de luchtkwaliteit aan de bronnen gerealiseerd worden, maar ook de oordeelkundige inplanting van groenvoorzieningen, en in het bijzonder van bossen en (gevarieerde) boomstructuren kan de luchtkwaliteit significant vooruithelpen. Regelmatig contact met bossen en bomen versterkt bovendien het immuunsysteem, en verlaagt het risico op astma en andere aandoeningen aan de luchtwegen.

Bossen en bomen maken ons meer stressbestendig, gelukkiger, creatiever, productiever en socialer

Steeds meer onderzoek bevestigt dat direct contact met bomen en groen een enorm positief effect op ons mentaal welbevinden heeft. Zelfs louter het uitzicht op voldoende groen maakt een reële verschil op dat vlak. Natuurlijke omgevingen reduceren stress, verhogen het geluksgevoel en versterken onze sociale cohesie.

- 1 op 3 Vlaamse werknemers kampt met overmatige werkstress, en 75 tot 90% van de huisartsbezoeken wordt als stressgerelateerd beschouwd. Zicht op of contact met groen biedt een rustmoment binnen onze hectische en veeleisende levensstijl en laat onze hersenen toe te herstellen van de dagelijkse, constante prikkels die ze te verwerken krijgen. De natuur prikkelt ons om onze omgeving op een andere, meer aangename manier waar te nemen: kalmer, vanop een grotere afstand en met meer zintuigen. Hierdoor daalt het stresshormoon cortisol aanzienlijk bij wie woont of veel tijd doorbrengt in groene buurten, of na een dagelijkse (zelfs korte) wandeling in het groen.
- Tijd doorbrengen in de natuur stimuleert het geluksgevoel. Natuurbeleving, via smaken, geuren, kleuren of tast, herinnert ons aan een verbondenheid met de natuur, brengt positieve emoties naar boven, vermindert piekergedrag en versterkt het zelfvertrouwen. Het risico op depressies, angststoornissen en andere psychische klachten is omgekeerd evenredig met de hoeveelheid groene ruimte binnen 1 kilometer van iemands woning.
- De positieve bijdrage van groen aan stressreductie en geluk maakt mensen bovendien creatiever en productiever. Werknemers met zicht op groen zijn minder gespannen, meer tevreden over hun job en hun ziekteverzuim ligt gevoeliger lager.
- Verder stimuleren groene ruimten ontmoeting en spontane interacties tussen soms diverse groepen, en bevorderen daarmee integratie, sociale mobiliteit en sociale cohesie in een buurt. Doordat het gemeenschapsgevoel stijgt, zien we in groene buurten zelfs een toename van vrijwilligerswerk en sociaal engagement en een afname van criminaliteit.
- Bomen en groen vervullen tenslotte ook een belangrijke educatieve functie. Ze bieden een stimulerende leeromgeving aan leerlingen en studenten, met een positief effect op concentratie, motivatie, samenwerking en engagement. Bovendien verhoogt de natuurbeleving zelf het milieubewustzijn en promoot een zorgende houding voor de natuur en de planeet. In groene buurten maken bewoners meer duurzame keuzes. Grote natuurlijke elementen, zoals bijvoorbeeld monumentale bomen, overstijgen ons en inspireren ontzag bij

wie ze waarneemt. En ontzag is in deze maatschappij een zeer interessante emotie omdat ze onszelf en onze problemen in een grotere context helpt plaatsen en ze dus helpt relativeren.

Van gezondheid naar welzijn

Al deze factoren spelen een rol in de manier waarop mensen een natuurlijke leefomgeving (bijna unaniem) als sterk positief ervaren. Wie in een groene buurt woont, geeft zijn eigen gezondheid én levenskwaliteit gemiddeld ook effectief een hogere score. Waar we in ons vorige beleidsplan nog spraken over bos en gezondheid als thema, kiezen we er hier dan ook bewust voor dit te verbreden tot ‘bos, bomen en welzijn’ – dus inclusief sociale aspecten, educatie, spiritualiteit en zingeving.

Daarbij mogen en willen we natuurlijk ook niet blind zijn voor een aantal (potentiële) negatieve effecten van bos en natuur op ons welzijn, zoals een aantal infectieziekten (vnl. de ziekte van Lyme, veroorzaakt door tekenbeten), allergieën (o.m. voor berkenpollen) of hooikoorts. Ook deze aspecten moeten worden meegenomen in de retoriek rond bos en welzijn, opdat eigenaars en beheerders hier op een bewuste manier mee kunnen omgaan en zo deze risico's tot een minimum kunnen beperken. Anderzijds is het ook belangrijk om deze problematieken te herleiden tot hun reële proporties. Statistisch gezien is de kans op dit soort gezondheidsproblemen nog steeds bijzonder klein: het is belangrijk ze te onderkennen en ze te proberen voorkomen, maar we moeten er ons dus ook bewust van zijn dat deze nadelen niet opwegen tegen de vele voordelen van meer nabije natuur en groenvoorzieningen.

Doorwerking op sociaal en economisch vlak

Deze vele troeven van bossen en bomen missen hun effect ook niet op economisch vlak. Alleen al de terugverdieneffecten van de investering in groen voor luchtkwaliteit vormen een aanzienlijke besparing op het budget van volksgezondheid. In onze huidige samenleving, waar stress, psychische stoornissen en gerelateerde aandoeningen de klassieke (infectie)ziekten hebben verdrongen als grootste gezondheidsuitdagingen, is het trouwens de positieve impact van groenelementen op onze mentale gezondheid die als de grootste factor mag beschouwd worden in de reductie van zorgkosten door groen. Onderzoek toonde aan dat zorgkosten in buurten met meer bomen en struiken significant lager liggen dan in vergelijkbare buurten met minder groen. 10% extra groene ruimte binnen 1 kilometer van iemands woning, zou jaarlijks €214 aan zorgkosten uitsparen – of 3% van de totale zorglast⁹. Maar ook andere sectoren profiteren mee. Zo gaat de prijs van vastgoed de hoogte in naargelang een omgeving groener wordt.

Doorwerking in het beleid

Waar vroeger vooral de fysieke gezondheid, vaak door milieucondities zoals gezonde lucht, gelinkt werd aan natuur en groen, is meer recent het belang van natuurcontact en -beleving voor ons mentaal welbevinden sterker naar voren gekomen. De link met stress-reductie, en nog specifiek met de preventie van

burn-outs is vandaag bijzonder actueel geworden, een tendens die al werd ingezet vóór de Covid-19-crisis maar er ongetwijfeld nog door versterkt werd.

Ook beleidsmakers, zowel in Vlaanderen als internationaal, tonen een stijgende belangstelling voor dit thema. Het begrip One Health – dat stelt dat we maar kunnen streven naar een optimale gezondheid voor mens, dier en hun omgeving door middel van een integrale benadering en door rekening te houden met de interacties tussen die elementen – maakt opgang in Vlaanderen (waar het o.m. geïmplementeerd wordt door Scienscano) en ver daarbuiten. Bovendien werden al in het Vlaams Regeerakkoord (opgesteld nog voordat er sprake was van Covid-19) verwijzingen opgenomen naar de link tussen natuur en gezondheid, en blijkt ook uit andere beleidsinitiatieven zoals de zeer nuttige projectsubsidie Natuur in je Buurt, interesse in en een belangrijke erkenning voor de gezondheidseffecten van natuur en natuuroplossingen voor welzijnsthema's.

⁹ Nys A. (2014). Rapport Natuur op wandelafstand. Heeft elke Vlaming een natuurgebied op maximum 1,6km van zijn woning? Natuurpunt, Mechelen

Toch is er nog een stevige weg af te leggen richting een structurele verankering en multiplicatie van de goede praktijken en pilootprojecten die we de voorbije jaren zagen opkomen, richting een welzijnsbeleid dat natuur als een transversaal thema meeneemt in de hele zorgsector, én omgekeerd richting een natuurbeleid dat aandacht heeft voor welzijnseffecten en -kansen. In die verankering en opschaling ligt voor ons de uitdaging in de komende beleidsperiode. Initiatieven als de Green Deal duurzame zorg of de werf Bos en Gezondheid binnen het Bosforum - waarvoor we in 2020 het Praktijkgericht Actieplan Bos en Gezondheid ontwikkelden - zijn nuttige aanknopingspunten, maar ook hier wordt het zaak de stap te zetten van netwerking en ideeënuitwisseling naar verankering, realisatie en financiering. We verwijzen in dit kader ook naar het Regeerakkoord dat het gebruik van zgn. ‘social impact bonds’ vermeldt om hiervoor innovatieve financieringsmethoden in te zetten.

Visie en taakstelling

In 2017 schreven we: “In 2030 zijn onze steden en gemeenten significant groener, maken mensen vaker gebruik van het openbaar groen in hun omgeving, en hebben beheerders van het openbaar domein meer aandacht voor gezondheidsgroen, omdat de sociale en economische waarde van bos, bomen en functioneel groen voor o.m. gezondheid en welzijn algemeen erkend worden.” Dat streefdoel houden we aan, maar daarbij is het onze ambitie om de komende beleidsperiode uit de pioniers- en pilootfase te geraken, en bij te dragen tot een versnelling en structurele verankering van natuur- en welzijnsprojecten en -praktijken in beide sectoren, zowel op operationeel als op beleidsniveau. Bovendien willen we de zorg- en welzijnssector motiveren en overtuigen om natuur en groenvoorzieningen mee te nemen in de relance en de herneming van hun dagelijkse werking na de Covid-19-crisis.

Onze aanpak hiervoor binnen de beleidsperiode 2022-2026 vertrekt vanuit de verschillende relaties tussen bossen en bomen en het menselijk welzijn.

- 1. Uitbreiding van bossen en bomen, in het bijzonder in de leef- en verblijfsomgeving, verhoogt het menselijk welzijn.** Alleen al de blootstelling aan natuur en groen levert fysieke gezondheidsvoordelen en verbetert het mentaal

welzijn. Bovendien bevordert nabij en toegankelijk groen het natuurcontact, en vormt dit een voorwaarde voor welzijnsgerichte groenactiviteiten. We merken op dat hier een overlap bestaat met onze acties en realisaties in het kader van klimaatmitigatie en -adaptatie; bossen en bomen die ingezet worden voor verkoeling hebben ook een belangrijk gezondheidseffect.

BOS+ draagt hieraan bij door:

- de realisatie van nabij groen te promoten en actief te ondersteunen, in samenwerking met burgers, besturen en ondernemingen; stadsbosjes en grotere stadsrandbossen, buffergroen, straatbomen, enz.;
- vergroeningsprojecten te realiseren in samenwerking met de zorg-, de onderwijs- en de jeugdsector; we houden hierbij bewust een brede doelgroep voor ogen zodat we daarbinnen ook relevante niches kunnen opzoeken en complementair kunnen werken aan het steeds bredere veld van partners dat rond dit thema actief is; we bouwen hierbij verder op onze eerdere ervaringen rond speelgroen, zorggroen bij gezondheidsinstellingen, groenvoorzieningen voor personen die geïnstitutionaliseerd zijn, enz.;
- de structurele financiering en ondersteuning van welzijns- en zorggroen te bepleiten bij de verschillende bevoegde beleidsstructuren, zodat pilootprojecten ook kunnen leiden tot multiplicatie.

- 2. Ervaring van de welzijnseffecten van bossen en bomen versterkt de verbinding tussen bossen, bomen en mensen.** Als gevolg van een veelal stedelijke levensstijl, komt de gemiddelde Vlaming weinig buiten en nog minder in contact met bos en natuur. Daardoor verloren velen onder ons een authentieke en intuïtieve band met de natuur - in de literatuur noemt men dit ‘nature connectedness’ - wat in verband gebracht wordt met een verhoogde kans op psychische aandoeningen zoals depressies en angststoornissen. Onderzoekers spreken hier zelfs van een nature deficit disorder. Door natuurcontact via gerichte activiteiten, en door het ondervinden wat de weldadige effecten zijn van tijd doorbrengen in het groen, kunnen we die tendens doorbreken en de band tussen mens en natuur herstellen.

BOS+ draagt hieraan bij door:

- Welzijnsgerichte activiteiten te organiseren in het bos; o.m. bosbaden, veerkrachtwandelingen en -programma's voor diverse doelgroepen waaronder bedrijven en hun werknemers, patiënten van zorgvoorzieningen, zorgprofessionals, enz.;
- Verschillende doelgroepen van het bos te laten genieten; met de hulp van partners van binnen maar ook buiten de natuursector, en via laagdrempelige (vaak culturele) beleavingsactiviteiten die ook op het groepsgevoel appelleren;
- Buiten spelen en leren in een natuurlijke omgeving te stimuleren en te ondersteunen; via workshops voor leerkrachten en jeugdwerkers, door bij te dragen aan een overzicht van speelgroenplekken, door bosbeheerders en –gebruikers te verbinden, enz.

3. Sensibilisering over de welzijnseffecten van bossen en bomen ondersteunt de bescherming en uitbreiding ervan. Het erkennen van de directe (en indirecte) positieve effecten die bossen en bomen hebben op het menselijk welzijn en de gezondheid is voor velen een zeer krachtig argument voor de waardering ervan en de aanleg van

bijkomend groen. De verwachting is bovendien dat dit thema in de nasleep van een wereldwijde gezondheids crisis alleen maar relevanter zal worden om overheden en andere actoren te overtuigen tot nieuwe realisaties en/of een betere bescherming van groen in onze leef- en verblijfsomgeving. Bovendien zijn er aangetoonde financiële terugverdieneffecten.

BOS+ draagt hieraan bij door:

- onder de campagnenaam ‘Dokter Bos’ de welzijnseffecten van bossen en bomen bekend te maken bij het brede publiek, via wervende en laagdrempelige infographs, webpagina's, workshops en lezingen; daarbij ook te sensibiliseren over de aandachtspunten voor het vermijden of beperken van de eventuele negatieve gezondheidsaspecten
- kennis te blijven uitbouwen en good practices te verzamelen en uit te dragen, onder meer via coalitievorming en netwerkingsactiviteiten; in dit kader blijven we de kennis die we hebben samengebracht in het Praktijkgericht Actieplan Natuur en Gezondheid actief uitdragen;
- overheden, organisaties actief in de gezondheidszorg en preventie, en partners uit de natuursector te informeren over het potentieel van gezondheidsgroen.

4. Gepast beheer, afspraken rond toegankelijkheid en een goede bescherming van bossen en bomen verzekert de welzijnseffecten op de lange termijn. Bossen en bomen zijn multifunctioneel en kunnen dus verschillende diensten – ecologisch en welzijnsgericht – vervullen op hetzelfde moment. Toch is het van belang een evenwicht te vinden tussen de ecologische draagkracht van bossen en bomen en de belasting door recreatief of welzijnsgericht medegebruik. Een doordacht, duurzaam en multifunctioneel bosbeheer is daarvoor een voorwaarde.

BOS+ draagt hieraan bij door:

- bosbeheerders te informeren en bij te staan in het openstellen van hun bossen voor verschillende doelgroepen, rekening houdend met de ecologische functies en draagkracht, en in het vastleggen van gepaste

afspraken en voorwaarden in overeenstemming met het bosdecreet, bv. via een toegankelijkheidsregeling;

- diverse doelgroepen (bosgebruikers) en partners te sensibiliseren over multifunctioneel en duurzaam bosbeheer, en over de do's en don'ts in - in het bijzonder oude en ecologisch waardevolle - bossen.

6.3.4 Bossen, bomen en bio-economie

Analyse en relevantie

Begin 2021 werd door Vlaams minister van Economie, Innovatie en Landbouw Hilde Crevits het nieuw Vlaams beleidsplan bio-economie voorgesteld. Dit plan kwam er in navolging van een eerder initiatief op Europees niveau, met name de geactualiseerde EU-strategie voor de uitrol van een duurzame bio-economie zoals voorgesteld in oktober 2018. Daarin definieert men de bio-economie als volgt: *“De bio-economie bestrijkt alle sectoren en systemen die gebruikmaken van biologische hulpbronnen (dieren, planten, micro-organismen en afgeleide biomassa, waaronder organisch afval), hun functies en hun principes.”* De relevantie van dit initiatief wordt door de Commissie gemotiveerd door de positieve bijdrage te benadrukken aan belangrijke Europese beleidsdoelstellingen, zoals de uitvoering van de Agenda 2030 voor duurzame ontwikkeling, de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen van de Verenigde Naties (SDG's) en het klimaatakkoord van Parijs. Later zou deze strategie bovendien ook verbonden worden met de Europese Green Deal, het Europese GLB na 2020 en de nieuwe Europese Farm to Fork strategie.

Met haar eigen beleidsplan bio-economie bevestigde ook de Vlaamse Regering het belang van deze economische activiteiten, die ze direct verbindt met de verdere uitbouw van een duurzame, koolstofarme en circulaire economie en een economische relance na de Covid-19 crisis: *“De nieuwe bio-economie activiteiten helpen om de Vlaamse economie op langere termijn te beschermen tegen economische crisissen, zoals deze ten gevolge van het Covid19-virus. [Ze] vormt een belangrijke schakel in de transitie om de Vlaamse economie koolstofneutraal te maken, [...] is een essentieel onderdeel van de duurzame circulaire Vlaamse economie, en [...] kan de afhankelijkheid van internationale grondstoffenketens reduceren.”*

Hout en bij uitbreiding andere - houtige en niet-houtige - bosproducten passen perfect in deze definitie, en delen daarmee de belangrijke vernoemde troeven van een duurzame bio-economie. Hout is een natuurlijk en hernieuwbaar product, dat bovendien nog eens koolstof vastlegt tijdens de groei. Maar ook nevenstromen uit (het beheer van) bossen en bomen en houtkanten (in de eerste plaats beheer- en snoeiafval, maar bv. ook vruchten, zaden, honing, en geneeskrachtige stoffen) zijn potentieel waardevolle grondstoffen. Hoewel ze eerder beperkt vernoemd worden in het Vlaams beleidsplan bio-economie, zien we wel degelijk een belangrijke rol voor deze producten en grondstoffen binnen dit beleidskader. Zo legt het beleidsplan een sterke focus op het betrekken en ondersteunen van landbouwers in de bio-economie, en op partnerschappen tussen overheden, onderzoeksinstituten en private actoren om via systeeminnovatie te komen tot een duurzame transitie. Voor deze acties zien we relevante samenwerkingen met de natuur- en bosbouwsector, bv. via de aanleg van agroforestry en houtkanten in het agrarisch gebied, of via onderzoek en partnerschappen voor een betere valorisatie van houtige reststromen uit bos- en natuurbeheer.

Meervoudige winsten via duurzaam en multifunctioneel bosbeheer

Circulariteit zit van nature ingebakken in bos- en houtkringlopen, tenminste wanneer deze duurzaam beheerd worden. In dat geval wordt geoogst hout tijdig en gefaseerd vervangen door de jaarlijkse aangroei van de overblijvende bomen, door natuurlijke verjonging en/of door nieuwe aanplantingen, die de ecologische en sociale functies van het boscosysteem in stand houden. Binnen een duurzaam en multifunctioneel bos- en bomenbeheer gaat houtproductie als onderdeel van de bio-economie hand in hand met biodiversiteit, welzijn en klimaat (onze 3 andere kernthema's). Het gericht en doordacht kappen van bomen zal in sommige gevallen zelfs ten goede komen van andere ecosysteemdiensten: door de dynamiek die kappingen in het bos creëren, kan men bijvoorbeeld de biodiversiteit versterken of de belevingswaarde verhogen. Maar ook het belang van de economische functie van bossen en bomen als drijfveer voor de uitbreiding en/of een beter beheer ervan mag niet onderschat worden. Zo biedt de productie van hout en biomassa vaak een doorslaggevende motivatie voor de aanleg van houtkanten of agroforestry bij landbouwers of voor de aanleg en het onderhoud van bossen door private eigenaars, en faciliteert het zodoende de bijkomende ecosysteemdiensten die deze aan de samenleving leveren. En ook voor veel bossen geldt dat deze economische

waardering (meer bepaald de opbrengsten uit een duurzame exploitatie) in belangrijke mate bijdragen aan de financiële haalbaarheid van een gepast en duurzaam beheer ervan.

Hout en klimaat

Van de verschillende producten die bossen en bomen ons leveren, is hout het meest bekende en doorgaans meest waardevolle. Hout is aangenaam, decoratief, multi-inzetbaar, herbruikbaar en recycleerbaar. Bovendien kan hout optreden als koolstofsink, door CO₂ vast te leggen tijdens de groei. Wanneer dit hout gebruikt wordt voor langlevende materiaaltoepassingen (zoals constructiehout) blijft die koolstof ook langdurig bewaard. Daarmee is hout het enige bouw materiaal dat bij zijn productie CO₂ opslaat, in tegenstelling tot andere bouwmaterialen, zoals kunststof, staal en aluminium, baksteen en beton, die allen voor een significante CO₂-uitstoot zorgen; alleen al de cementindustrie zou instaan voor naar schatting 8% van de globale jaarlijkse CO₂-emissies.

Door het aandeel houtbouw in de bouwsector te verhogen, zouden dus enorme winsten geboekt kunnen worden op klimaatvlak, en met dank aan nieuwe technologieën zoals CLT (Cross Laminated Timber) worden de mogelijkheden daartoe ook steeds breder. Uiteraard is het daarbij cruciaal dat de duurzame herkomst en productie van dit hout kan gegarandeerd worden, en dat een toename in houtgebruik niet leidt tot wereldwijde roofofbouw op onze bossen. Waar mogelijk is het, ook om bijkomende uitstoot via transport te beperken uiteraard steeds beter om te kiezen voor zo lokaal mogelijk gewonnen hout. Want ook dat is een bijkomende troef van hout en andere bosproducten; ze kunnen ingezet worden als een lokale grondstof binnen een lokale economie.

Een bio-economie binnen de ecologische grenzen

Helaas zien we dat die lokale productie in Vlaanderen nog slechts beperkt in de praktijk gebracht wordt. Meer dan 90% van het hout dat hier gebruikt wordt, is afkomstig uit het buitenland, en omgekeerd stellen we vast dat veel van het hout uit onze eigen bossen een eerder laagwaardige toepassing krijgt óf op zijn beurt geëxporteerd wordt. Deze dynamieken tonen aan dat er ook een belangrijke keerzijde is aan houtproductie en -verwerking wanneer die niet (volledig) duurzaam verloopt, bijvoorbeeld door overexploitatie, kaalkap, onnodig verre transporten of

onveilige arbeidsomstandigheden. In dat geval worden de ecologische en klimaatvoordelen van hout als grondstof snel overschaduwd. Ook de EU-strategie voor bio-economie erkent dat risico, en neemt daarom een aantal doelstellingen op rond kennisopbouw en begeleidingstrajecten rond de 'ecologische grenzen' van de bio-economie.

Voor Vlaanderen is het dus belangrijk dat we niet alleen de korte-keten houtproductie en -verwerking veel sterker ondersteunen, maar tegelijkertijd ook onze verantwoordelijkheid erkennen voor duurzaam bosbeheer in onze importlanden. Bovendien mogen we niet blind zijn voor de grote volumes tropisch hout, die via onze zeehavens ons land binnen komen en van hieruit vaak verder verhandeld worden. De voorbije jaren werden verschillende grote loten illegaal gewonnen hout onderschept, praktijken die in het land van herkomst gepaard gaan met ernstige ecologische en sociale schade. Meer en strengere controles op de herkomst en duurzame productie van geïmporteerd hout is dan ook absoluut aangewezen. Betrouwbare cijfers - over de Vlaamse houtproductie en -verwerking, de import en export - zijn cruciaal om de duurzaamheid van deze sector te garanderen, maar ook op dat gebied liggen er nog grote uitdagingen.

Ook op vlak van draagvlak voor lokale houtproductie in Vlaanderen stelt zich een uitdaging: we constateren dat een erg vocale minderheid de houtexploitatie in de Vlaamse bossen zeer in vraag stelt en deze actief bestrijdt, zelfs wanneer die overduidelijk kadert binnen een duurzaam en goed onderbouwd bosbeheer. Dit is inherent contradictorisch, want in de gevoerde

communicatie en acties negeren deze actievoerders o.m. het simpele gegeven dat de gemiddelde Vlaming, en ongetwijfeld ook zijzelf, een aanzienlijke houtverbruiker is: de Vlaming verbruikt - voorzichtig geschat - ca. 1m³ hout en van hout afgeleide producten per jaar.

Hout wordt bovendien alom erkend als een warm, hernieuwbaar, veelzijdig, klimaat- en milieuvriendelijk materiaal, maar toch wordt door zelfverklaarde milieubeschermers heel actief strijd gevoerd tegen lokale houtkap. Fenomenen als NIMBY of zelfs vervreemding van waar de grondstoffen die we dagdagelijks verbruiken vandaan komen, spelen hier zeker een rol in. Maar deze actievoerders leggen vaak ook terecht de vinger op de wonde van de hierboven reeds vermelde uitdagingen, of wijzen - eveneens terecht - in sommige dossiers op het feit dat de wettelijk verplichte procedures voor houtkap in Vlaanderen niet steeds gevolgd worden door beheerders of exploitanten. Als er bij een bepaald aandeel van de Vlaamse bevolking de voorbije jaren een eerder negatief imago ontstaan is over het winnen van hout uit onze bossen, is die veelal gevoed door een perceptie van houtproductie die ecologische grenzen overschrijdt, tot ontbossing leidt, exclusief op geldgewin is toegespitst, wettelijke procedures negeert, enz. Ook het rondit bosonvriendelijke beleid in voorgaande legislaturen heeft dat imago zeker gevoed. Maar dit heeft wel serieuze repercussies op de perceptie over alle vormen van houtproductie, ook binnen het duurzaam bosbeheer. Een breed maatschappelijk debat en een holistische, goed onderbouwde en laagdrempelig gecommuniceerde visie over het thema lijken aangewezen om die negatieve denkbeelden te doorbreken.

Feit blijft dat wij ervan overtuigd zijn dat duurzaam houtgebruik, bij voorkeur via korte keten, een essentieel onderdeel is van de oplossing voor een aantal van onze planetaire uitdagingen. Naast een permanent pleidooi naar onze beleidsmakers en de houtsector toe om de voorwaarden voor een verbeterd en meer duurzaam gebruik van hout te scheppen, blijven we dan ook actief werk maken van onderbouwde communicatie met het oog op een verbeterd draagvlak voor duurzame houtproductie en -verwerking.

De juiste toepassing voor het juiste product

Een ander aandachtspunt is de valorisatie van de verschillende houtige stromen die we in Vlaanderen produceren en genereren. Zowel vanuit economisch als vanuit

ecologisch standpunt is het logisch om kwaliteitshout (stammen en rondhout) een duurzame toepassing te geven, maar omwille van vaak praktische redenen krijgt een te groot aandeel van dit hout nog een laagwaardige toepassing bv. als snippers voor compostering, als brandhout of als biomassa voor energie. Voor nevenstromen uit de verwerkende industrie, uit het (gemeentelijk) groenbeheer of uit het beheer van houtkanten of specifieke teelmethode zoals kortecomloophout zijn deze pistes dan weer wel interessant, om ook op dit niveau, onder aan de cascade, zo weinig mogelijk grondstoffen te laten verloren gaan.

Visie en taakstelling

In ons vorige beleidsplan stelden we ons volgende ambitie: “In 2030 hebben bossen en bomen een groeiende plaats verworven in de transitie naar de circulaire economie van de toekomst. Onder andere de klimaatrol van bos en bomen, en hout als hernieuwbare grondstof genieten een toenemende erkenning. De perceptie over lokale duurzame houtproductie is in positieve zin geëvolueerd en wordt nu algemeen aanvaard.” Vandaag moeten we vaststellen dat vooral voor die laatste aspecten, nl. de algemene erkenning en een draagvlak voor lokale duurzame houtproductie, nog onvoldoende stappen vooruitgezet zijn. Er zullen de komende jaren dan ook nog stevige inspanningen nodig zijn om hieraan tegemoet te komen, en hoewel deze uitdaging de werking en invloedssfeer van BOS+ alleen overschrijdt, blijft het wel onze ambitie om hier op een constructieve manier aan bij te dragen en een streefdoel om op dit gebied een positieve evolutie te zien op de middellange termijn.

Binnen de komende beleidsperiode 2022-2026 vertrekken we hiervoor vanuit de verschillende relaties van bossen en bomen tot de bio-economie.

- 1. Bossen en bomen leveren hout en andere nuttige producten en grondstoffen, en vervullen daarmee een belangrijke rol binnen de duurzame, koolstofarme en circulaire bio-economie van de toekomst.** Daarbij moet weliswaar bewaakt worden dat de productie de ecologische grenzen niet overschrijdt, geen negatieve sociale impact genereert, en waar mogelijk lokaal georganiseerd wordt. Ook een gepaste inzet van verschillende houtstromen volgens het

cascadesysteem, waarbij zo weinig mogelijk grondstoffen verloren gaan en zo kwaliteitsvol en langlevend mogelijke producten worden gerealiseerd, vormt een streefdoel.

BOS+ draagt hieraan bij door:

- Een voortrekker te zijn in het pleidooi voor het gebruik van hout als duurzame grondstof, binnen een duidelijke set aan voorwaarden die multifunctionele en duurzame bosbouw mogelijk maken;
- Te streven naar en bij te dragen tot de ontwikkeling van een langetermijnvisie op bos, bosbeheer en duurzame houtproductie in Vlaanderen;
- Onderzoek uit te voeren, te ondersteunen en/of te promoten naar de inzet en het in kaart brengen van houtstromen in Vlaanderen, en daarbij aan te sturen op een duurzame en zo hoogwaardig mogelijke aanwending ervan;

- Overheden, organisaties en private actoren te informeren en te versterken in het valoriseren van de houtige (rest)stromen uit hun bos- en bomenbeheer;
- In partnerschap met verschillende actoren uit de bos- en houtsector innovatieve projecten op te zetten rond uiteenlopende aspecten van lokale duurzame houtproductie en –verwerking.

2. De economische functie van bossen en bomen vormt een potentiële drijfveer en gaat hand in hand met de uitbreiding en het gepast, duurzaam en multifunctioneel beheer ervan. Daarmee kan de productie van hout en andere bosproducten bijdragen aan het ondersteunen en faciliteren van een waaier aan andere ecosystemen, zoals klimaatadaptatie en -mitigatie, biodiversiteitsversterking, beleving, enz.

BOS+ draagt hieraan bij door:

- Agroforestry, houtkanten, korteomloophout en biomassateelten (voor lokale toepassingen) te promoten bij landbouwers en belanghebbenden, en hen te ondersteunen in de realisatie, het beheer en de verwerking ervan;
- De capaciteiten van bosbeheerders te versterken op vlak van economisch rendabele maar multifunctionele en natuurgetrouwe bosbouw, onder meer via promotie en vormingen over het Europese Pro Silva gedachtengood.

3. De duurzame bio-economie die steunt op natuurlijke, hernieuwbare en niet-fossiele grondstoffen en gebruik maakt van circulaire ontwerp- en productieprincipes, vermindert de globale uitstoot van emissies, en de druk op bossen en bomen ten opzichte van een niet-duurzame, fossiele economie. Hierom (en om bovenstaande redenen) verdient ze een breed politiek en maatschappelijk draagvlak.

BOS+ draagt hieraan bij door:

- Sensibiliserende en informerende acties op te zetten over het belang van een duurzame bio-economie en de rol van bossen en bomen daarin, die o.a. het maatschappelijke draagvlak voor duurzame houtproductie versterken;

- Bedrijven, organisaties en overheden te adviseren, informeren en sensibiliseren rond de circulaire economie, duurzame productie en consumptie, in relatie tot bossen en bomen;
- Onderzoek naar gebruik van hout als constructie- en bouw materiaal (en als alternatief voor staal en beton) te ondersteunen en/of verder te promoten, met aandacht voor de herkomst van het hout uit duurzame bosbouw.

6.4 Maatschappelijke uitdagingen

Een aantal maatschappelijke uitdagingen overstijgen onze kernthema's, maar hebben wel een directe link met en impact op het bereiken van onze horizon van veerkrachtige sociaal-ecologische systemen. Het zijn dynamieken die op zichzelf niet noodzakelijk binnen onze kernwerking (meer en betere bossen en bomen) liggen, maar er in de praktijk wel voortdurend aan raken, en daarom ook onze aandacht verdienen. Waar mogelijk zullen we deze processen – veelal via samenwerkingen met actoren die er nauwer mee verbonden zijn – wel in de positieve, meer 'bosvriendelijke' richting trachten te duwen. De uitdagingen die we definiëren zijn:

1. De promotie en algemene implementatie van een multifunctioneel maar duurzaam gebruik en beheer van bossen en bomen;
2. Het realiseren van een kwalitatieve open ruimte, via zuinig en duurzaam ruimtegebruik;
3. De transitie richting een duurzame en natuurvriendelijke landbouw versnellen;
4. Duurzame en bosvriendelijke productie en consumptie promoten;
5. De vervreemding van mensen ten aanzien van de natuur doorbreken en het draagvlak voor multifunctioneel bosbeheer verbreden;
6. De evolutie naar een meer inclusieve en brede natuurbeweging;
7. Groene en boomrijke steden realiseren.

Onderstaand schema toont deze uitdagingen in relatie tot de horizon, benaderingen en kernthema's.

6.5 Partners en doelgroepen

Het pad naar veerkrachtige sociaal-ecologische systemen bewandelen we niet alleen. We identificeren en betrekken een aantal partners en doelgroepen waarmee en waarvoor we onze acties en activiteiten realiseren. Het onderscheid tussen partners en doelgroepen is daarbij niet algemeen te maken; eenzelfde actor kan het ene moment binnen ons doelpubliek vallen en het volgende als partner naast BOS+ staan – of zelfs tegelijkertijd beide rollen vervullen –, afhankelijk van

de gekozen methode of activiteit. Het uitbreiden en beschermen van bossen en bomen is een uitdaging die vandaag kan rekenen op een brede betrokkenheid in de maatschappij. Bijgevolg zijn ook de doelgroepen en partners bewust breed en divers gekozen.

6.5.1. Burgers

Onder burgers verstaan we in de eerste plaats de (potentiële) bos- en groengebruikers: wandelaars, sportievelingen, natuurliefhebbers en andere. BOS+ ziet toegang tot groen als een basisrecht, en we streven er daarom ook naar om van een zo breed mogelijke groep burgers regelmatige en tevreden bos- en groengebruikers te maken, door ze te betrekken bij bosbeleving, -uitbreiding en -behoud. Helaas bestaat er momenteel nog een grote groep die het groen niet geregeld (kunnen) opzoeken.

We willen de komende jaren dan ook extra inzetten op het bereiken van doelgroepen die nog minder in contact komen met bossen en bomen, want ook zij zijn potentiële bosgebruikers. Vandaag stellen we vast dat we met veel van onze belevingsactiviteiten dan wel een breed, doch relatief homogeen publiek bereiken op vlak van afkomst en inkomen, dat we veralgemenend kunnen benoemen als de blanke middenklasse. Er ligt dan ook een blijvende uitdaging en een aandachtspunt voor BOS+ in het aanspreken van meer heterogene en in het bijzonder kansarme groepen. BOS+ ziet natuurcontact als een basisrecht, en dus streven we ernaar dat iedereen de voordelen van tijd doorbrengen in het bos of andere groenzones kan ontdekken. In de komende beleidsperiode zullen we hiertoe een aantal stappen zetten en concreet op zoek gaan naar partners die ons in die doelgroepverbreding kunnen bijstaan.

Daar hebben trouwens niet enkel mensen, maar ook de bomen baat bij. “Bossen verbinden mensen verbinden bossen”. Tijd doorbrengen in het bos vergroot het gevoel van respect en verantwoordelijkheid naar het bos toe, en doorbreekt een trend van vervreemding van onze natuur. Naast een doelgroep voor belevingsactiviteiten, is de burger dan ook een potentiële partner voor BOS+ bij het versterken van het draagvlak voor bos en bomen, en bij het verdedigen van bos- en boomvriendelijke beleidskeuzes.

Als ik aan een bos denk, dan denk ik onwillekeurig meteen aan stratego, of een ander leuk bosspel. Ik beeld me in dat ik de benen van mijn lijf aan het crossen ben, in een vergeefse poging een 10-jarige, verbazingwekkend snelle, JNM'er in te halen en te tikken, om dan een zelfgemaakt kamp binnen te sluipen en een vlag te zoeken... Het bos is de grootste en leukste speelruimte voor kinderen en jongeren. En tegelijk geeft een bos je rust en kalmte. Een unieke sfeer waar alleen de natuur in slaagt om die te creëren.

Emma, bondsvoorzitster JNM (Jeugdbond voor Natuur en Milieu)

6.5.2. Educatoren

Educatoren krijgen een bijzondere vermelding in ons meerjarenplan, aangezien ze cruciale partners zijn binnen onze educatieve en belevingswerking. Als intermediairen verspreiden ze onze boodschap verder en zorgen ze voor de multiplicatie van methodieken en activiteiten. BOS+ zet in op formeel en niet-formeel leren, en educatoren begrijpen we dus in de brede zin: leerkrachten, gidsen, maar ook jeugdwerkers, leiding van jeugdgroepen of begeleiders in de (ouderen)zorg. BOS+ biedt hen een uitgebreid gamma educatief materiaal, nuttige bosinformatie, belevingsactiviteiten en andere concrete instrumenten om hun eigen doelpubliek (opnieuw) in contact te brengen met bos en natuur en te stimuleren de transitie te maken naar duurzame attitudes en gedrag en meer natuurbeleving.

De voorbije jaren heeft BOS+ voor hen een kwaliteitsvol educatief aanbod uitgebouwd over bos dat we ook in de toekomst actief zullen blijven verspreiden. Daarnaast willen we hen nog meer gaan engageren voor het organiseren van (les) activiteiten in het bos, waarmee zij via een andere benadering – het verbinden van bossen, bomen en mensen – ook een belangrijke bijdrage kunnen leveren in het bereiken van onze doelstellingen.

Ik droomde al zo lang van een klas in het bos en 2 jaar geleden organiseerde ik een “bosweek”. Het bos werd onze klas en mijn kapoenen leerden samen leven in de natuur. De eerste halve dag was vreselijk. Kleuters die bang waren van een mug, die niet voorbij een brandnetel durfden... Ik dacht: waar ben ik aan begonnen? Maar na die halve dag werd het geweldig. Ze leefden en leerden in de natuur en ik zag de kinderen soms zo anders dan in een klas. Dit werd zo een voltreffer dat we het jaar nadien terug een bosweek organiseerden maar dan in het Aelmoeseneiebos in Gontrode.

Grapjes uithalen met kleeftkruid, fluitjes maken van fluitekruid, proeven van daslook, vlotjes laten drijven op de beek... er zijn echt veel te veel mooie herinneringen aan mijn buitenklas om op te noemen.

Juf Joke

©Bart Carlier

6.5.3. Beleids- en opiniemakers

Om de uitbreiding en een betere bescherming van bossen en bomen te realiseren op Vlaamse schaal vormen beleidsmakers een doorslaggevende doelgroep en (potentiële) partner. Door hen in de juiste richting te stuwen, ondersteunen en verankeren we uiteindelijk ook veranderingen op het terrein. Daartoe willen we beleidsmakers vanuit onze expertise adviseren over de belangrijke thema's in onze sector, pijnpunten benoemen en oplossingen aanreiken. Bij voorkeur doen we dit in een constructieve, open relatie, gebaseerd op wederzijds respect en vertrouwen. We baseren ons hierbij op goed onderbouwde wetenschappelijke inzichten die we op een bevattelijke manier vertalen naar bruikbare praktijken voor onze diverse doelgroepen. Maar ook een actief pers- en communicatiebeleid helpt ons om onze analyses, standpunten en eisen onder de aandacht te brengen bij het beleid – al dan niet in combinatie met of via opiniemakers en het brede publiek.

Lokale besturen vormen nog een specifieke subgroep; zij zijn relevant voor ons als beleidsmakers die via beleidsbeslissingen ideeën en veranderingen kunnen institutionaliseren, maar ook als praktijkpartners die zelf, al dan niet in samenwerking met BOS+, projecten kunnen realiseren (in dit geval overlappen ze met de doelgroep ‘landeigenaars en -beheerders’) en activiteiten kunnen opzetten. BOS+ heeft de voorbije jaren specifiek voor hen een aanbod ontwikkeld aan ondersteuning en activiteiten, en zal dit ook in de komende beleidsperiode nog verder uitbouwen.

Opiniemakers kunnen dan weer een multiplicatoreffect veroorzaken en de luidsprekers zijn voor meer en beter bos. Ze nemen onze beleidsboodschappen en –analyses over en verspreiden ze bij het brede publiek. Dat laatste fungeert dan weer zelf als een hefboom om onze beleidsmakers tot actie aan te zetten.

De voorbije decennia hebben duidelijk gemaakt hoe kwetsbaar bos in Vlaanderen is. Onze versnipperde ruimtelijke ordening werkt verdere versnippering nog in de hand. Bossen die niet ingekleurd zijn als groengebied, kunnen nog te gemakkelijk gekapt worden en krijgen maar geen degelijke wettelijke bescherming.

Wouter Deprez, comedian en opiniemaker

6.5.4. Landbeheerders en –eigenaars

Onder landbeheerders en –eigenaars verstaan we: bos- en natuurbeheerders, landbouwers, privé-eigenaars en openbare eigenaars. Bij die actoren die al bossen en bomen in hun eigendom en beheer hebben, doet BOS+ aan capaciteitsversterking. We trachten hen via verschillende wegen (activiteiten en informatie) op de hoogte te houden van de actuele tendensen en uitdagingen in bos- en natuurbeheer, zoals de effecten van de klimaatcrisis, ontsnippering of het omgaan met invasieve exoten. Maar ook in het toepassen van de principes van duurzaam en multifunctioneel bosbeheer, met aandacht voor zowel ecologische, sociale als economische aspecten, kunnen zij vaak nog gesterkt worden. In het bijzonder actoren die buiten de klassieke natuursector vallen, waaronder groendiensten en technische diensten van gemeenten en steden, bedrijven of andere instellingen, vormen hiervoor een interessant en vaak nog minder goed bereikt doelpubliek. Zo wil BOS+ de krachtlijnen van het duurzame, natuurgerichte, multifunctionele bosbeheer waar we voor staan, zo breed mogelijk verspreiden. Omgekeerd kan BOS+ zelf natuurlijk ook bijleren van een aantal van deze partners. Onze activiteiten op dit vlak zijn dus gericht op een vlotte kennisuitwisseling in twee richtingen. Deze praktijkervaringen leiden bovendien tot heel wat beleidswerk, al dan niet in samenwerking met partnerorganisaties.

Ook landbouwers vallen onder deze doelgroep en willen we hier expliciet vermelden. De relatie met de landbouwsector is voor BOS+ niet evident, omdat onze sectoren vaak tegenover elkaar komen te staan in een buitengebied onder een hoge verstedelijkings- en bebouwingsdruk, getekend door conflicterende ruimteclaims. Toch gelooft BOS+ sterk in de landbouwsector als potentiële partner, met name binnen een agro-ecologisch model. Daarom hebben we de voorbije jaren sterk geïnvesteerd in de uitbouw van onze expertise rond agroforestry, in een deelname aan de coalitie Voedsel Anders die zich inzet voor agro-ecologie, en in andere activiteiten in samenwerking met landbouwers zoals de promotie van houtkanten en bomenrijen. Het is onze intentie om die uitgestoken hand ook in de komende jaren te blijven reiken aan de landbouwsector, en samenwerkingen op diverse vlakken op te zetten en/of verder uit te diepen. Onze recente erkenning als expertisecentrum voor sensibilisering over duurzame landbouw door de Vlaamse minister bevoegd voor Landbouw, is een geapprecieerde erkenning van dit streven naar constructieve dialoog met de sector.

Tijdens mijn werk op het veld is een boom aan de rand van de akker een plaats van rust. Even in de schaduw bekomen en genieten van de vogels in de kruin. Door de voorbije warme jaren beseffen we steeds meer dat bomen overal noodzakelijk zijn. In bossen (uiteraard), in steden maar ook in de landbouw. Niet alleen een boerin geniet van wat extra schaduw, de gewassen genieten mee. De verhoogde biodiversiteit is mooi meegenomen.

Boerin Mauri van biologische zelfoogstboerderij De Moeiakker

6.5.5. Middenveld en ondernemingen

BOS+ werkt veel en graag samen met diverse grote en kleine middenveldorganisaties en bedrijven. Deze partnerschappen leiden tot allerlei activiteiten en projecten op maat van de partnerorganisatie en diens achterban. Het laat deze partners toe de eigen maatschappelijke en sociale doelstellingen te realiseren. Omdat hier ook veel extra-sectoriële en op het eerste zicht vaak verrassende samenwerkingsverbanden in zitten, leidt dit tot heel wat beeld-doorbrekende en doelgroep-doorbrekende realisaties en communicatie erover.

Ook steeds meer bedrijven hechten belang aan maatschappelijk verantwoord en milieubewust ondernemen. Dit komt zowel tot uiting in het productieproces en de bedrijfscultuur, als in de betrokkenheid van bedrijven bij andere maatschappelijk relevante doelstellingen, zoals het aanplanten van bos, het reduceren van de ecologische voetafdruk, het realiseren van een echte klimaatstrategie, en dus het opnemen van structurele engagementen bij het nastreven van de doelstellingen van BOS+.

Ondernemingen en middenveldorganisaties trachten we altijd als partner én doelgroep te zien; samen realiseren we projecten op het terrein en organiseren we activiteiten, maar in elk partnerschap vinden we het ook belangrijk om deze partners zelf verder te informeren en sensibiliseren over het maatschappelijk belang van bomen en bossen, en hen te activeren om hier op een structurele en consequente manier toe bij te dragen.

Bij de overweging over het aangaan van partnerschappen met bedrijven nemen we wel de tijd voor een degelijke screening, waarbij de werking van het bedrijf wordt afgetoetst aan het ethisch kader voor bedrijfssamenwerkingen dat BOS+ hanteert.

Tijdens de coronacrisis voelde iedereen het belang van natuur in de buurt sterk aan. Met de aanplant van het Easykit-bos samen met BOS+ hopen wij daar, als moderne onderneming, onze maatschappelijke verantwoordelijkheid in te nemen en ons steentje aan meer natuur bij te dragen. We hopen dat er binnen enkele jaren vele anderen kunnen genieten van het Easykitbos dat we vorig jaar verwezenlijkten.

David Janssens, CEO Easykit

6.5.6. Natuur- en milieuverenigingen

Natuur- en milieuverenigingen zijn voor BOS+ in de eerste plaats belangrijke medestanders in het bereiken van onze doelstellingen, en in het bijzonder in het streven naar onze horizon van veerkrachtige sociaal-ecologische systemen. Ieder van deze organisaties heeft een eigen, vaak unieke rol te spelen in een duurzaam toekomstscenario, en enkel door samenwerking en uitwisseling kunnen we elkaar en onze inspanningen versterken. Samenwerking is hier ook bijzonder nuttig in beleidsmatig werk, waar de complementariteit van onze expertises kan leiden tot creatieve en inspirerende totaalconcepten.

Maar ook deze groep van verenigingen en organisaties kunnen we nog informeren en sensibiliseren over onze eigen specifieke, bos- en boomgerelateerde thema's en expertise. Zo blijkt het vaak waardevol om natuuro oplossingen hoger op de agenda te zetten bij verenigingen die zich focussen op milieuthema's, en kan bepaalde expertise die we als vereniging opbouwden doorheen onze geschiedenis – bv. de link tussen natuur en welzijn, agroforestry, voedselbossen – rekenen op een grote interesse in deze sector. Omgekeerd kunnen we natuurlijk zelf ook veel leren van deze partners; bijvoorbeeld voor de realisatie van een koolstofarme en circulaire economie.

Het belang van bossen wordt door steeds meer mensen en organisaties onderschreven in Vlaanderen. Maar er is ook blijvend nood aan een vereniging wiens enige missie gericht is op het promoten van bos, in Vlaanderen en in de wereld. Een organisatie die bomen en bossen een stem geeft in de mensenwereld. Die opkomt voor de rechten van onze hoog- en laagstammige vrienden: in de publieke arena, in het parlement en voor de rechtbank als het moet. Een vereniging die bovendien vele duizenden burgers in Vlaanderen kan aansteken met het bossenvirus. En die vereniging is BOS+.

Danny Jacobs, directeur BBL

6.6. Aanpak: synthese van rollen en methodes

Eerder werd de aanpak van BOS+ al in grote mate beschreven voor de verschillende kernthema's, en verder zal deze nog worden geïllustreerd in het hoofdstuk 'Strategische en operationele doelstellingen'. Hieronder geven we nog een synthese van de rollen die we opnemen en de methodes die we hanteren ten opzichte van de vernoemde partners en doelgroepen. Deze worden ingezet binnen onze verschillende benaderingen richting de horizon van veerkrachtige sociaal-ecologische systemen, met name: uitbreiden van bossen en bomen, beschermen van bossen en bomen, en verbinden van bossen, bomen en mensen.

6.6.1. Rollen van BOS+

- **BOS+ geeft het goede voorbeeld in de praktijk.** We zijn actief op het terrein en tonen het belang van bos en bomen voor een duurzame toekomst. Een aanzienlijk deel van onze werking bestaat uit de aanleg van bossen en bomen, zelfstandig en in samenwerking met tal van actoren. Maar we willen over onze hele werking (incl. aankoopbeleid, energieverbruik, enz.) een voorbeeld zijn van bosvriendelijk, duurzaam beleid en milieubewust gedrag.

- **BOS+ creëert draagvlak voor meer en beter beheerde bossen en bomen.** Het belang van bos en bomen, de bedreigingen en de oplossing op nationaal en mondiaal niveau kunnen niet genoeg benadrukt worden. We wijzen op de positieve en negatieve ontwikkelingen en maken samen met partners van bos en bomen een prioriteit.
- **BOS+ versterkt capaciteiten.** Actoren die direct (boseigenaars en –beheerders) of indirect (leerkrachten, gidsen,...) met bos en bomen bezig zijn, staan we bij met informatie, advies en oplossingen op maat over multifunctioneel bos- en bomenbeheer.
- **BOS+ stimuleert duurzame alternatieven en de multiplicatie daarvan.** Iedereen weet dat we voluit de kaart van een transitie naar een duurzame samenleving moeten trekken. We helpen bedrijven, overheden en burgers bij het doorzetten van veranderingen richting een bos- en boomvriendelijk beleid, en overheden en andere beleidsmakers bij het opschalen van goede praktijken. Op die manier dragen we samen bij tot oplossingen voor een aantal van onze grootste maatschappelijke uitdagingen.
- **BOS+ werkt constructief mee aan structurele oplossingen.** Bos- en bomenbeleid is ingewikkelde materie, die raakt aan onder meer ruimtelijke ordening en stadsplanning, economische keuzes, landbouw en industrie, en beleidswerk van het lokale niveau tot de internationale politiek en betrekkingen. We willen meewerken aan een holistische benadering die past binnen onze horizon van veerkrachtige sociaal-ecologische systemen.

6.6.2. Methodes

METHODE	RELEVANTE DOELGROEPEN
Innovatie en proefprojecten, bv. • Nieuwe bostypes en aanplantingsmethodes (voedselbossen, agroforestry, ...) • Natuurgerichte activiteiten in welzijnswerk (zorgbossen, fysieke en mentale gezondheidsbevordering door natuurbeleving, ...) • Pilotprojecten outdoor education	Educatoren Beleids- en opiniemakers Landbeheerders en -eigenaars Middenveld en ondernemingen
Onderzoek en advies, bv. • Infoloket functie • Beleidsvisies en belangenbehartiging • Ondersteuning bosuitbreiding voor lokale overheden • Onderzoek klimaatadaptief bosbeheer	Burgers Beleids- en opiniemakers Landbeheerders en -eigenaars Middenveld en ondernemingen Natuur- en milieuverenigingen
Kennisverspreiding, bv. • Lezingen en webinars ‘bospraatjes’ • Educatieve pakketten • Pro Silva werking voor bosbeheerders • Klimaatgroenscan en cartografische visievorming voor lokale overheden	Burgers Educatoren Landbeheerders en -eigenaars Middenveld en ondernemingen Natuur- en milieuverenigingen

Coalitievorming, bv.	Middenveld en ondernemingen
• Deelname netwerken en platformen • Gezamenlijke beleidsacties en campagnes	Natuur- en milieuverenigingen
Belevingsactiviteiten, bv.	Burgers
• Film in het bos • Bosbadworkshops voor bedrijven	Educatoren
Communicatie en campagnes, bv.	Middenveld en ondernemingen
• BOS+ nieuwsbrief • 30-30 campagne	Burgers
	Educatoren
	Middenveld en ondernemingen

7

STRATEGISCHE EN OPERATIONELE DOELSTELLINGEN

7.1 Introductie bij de doelstellingen

Totstandkoming

Hoofdstuk 2 beschrijft de totstandkoming van dit meerjarenplan en de verschillende vormen en momenten van interne en externe input die daarin een plaats kregen. Ook de doelstellingen en indicatoren werden vormgegeven doorheen dit proces, met als belangrijkste stappen:

- Analyse van stakeholderbevragingen (incl. bestuur en Algemene Vergadering) en strategische denkoefeningen in de zomer van 2020, van waaruit sterktes, kansen, hiaten, risico's en andere aandachtspunten in onze werking en activiteiten werden gedetecteerd.
- Werksessies met het team van BOS+ Vlaanderen tijdens teamdagen in oktober 2020, met als belangrijkste uitkomst het bevestigen van de missie en visie, het vastleggen van onze kernthema's, maatschappelijke uitdagingen en specifieke doelstellingen, en een eerste inhoudelijke invulling van een aantal nieuwe aandachtspunten.
- Het uitwerken van specifieke doelstellingen tot operationele doelstellingen en ambities, tijdens online workshops met betrokken teamleden en opgesplitst per strategische doelstelling.

In dit proces werd het huidige beleidsplan (2017-2021) als vertrekpunt genomen, en hoewel een aantal grote lijnen (kernthema's, logica van de SD's, verschillende acties en activiteiten) uiteraard behouden blijven, leggen we toch ook belangrijke nieuwe klemtonen. Zo neemt net als in de kernthema's het belang van bomen buiten het bos in onze doelstellingen en acties toe, leggen we iets meer focus op aanplantingen, specificeren we onze doelgroepen nog duidelijker, bundelen we onze acties rond beleving en communicatie onder één SD gericht op draagvlakversterking, besteden we aandacht aan de opschaling van de realisaties die onze doelstellingen moeten helpen realiseren, en voegen we – aangestuurd door de recente groei van BOS+ Vlaanderen – een nieuwe SD toe rond organisatieontwikkeling.

Leeswijzer

Dit hoofdstuk bestaat verder uit 3 delen. Een **samenvattende tabel** geeft eerst een overzicht van de SD's, OD's, indicatoren en streefwaarden, en een indicatie van de activiteiten waarmee ze zullen worden ingevuld.

Daarna volgt een uitgebreide **beschrijving van doelstellingen en indicatoren**.

- Per SD omschrijven we hier ons streefdoel voor 2026, en leggen we uit hoe dit past binnen onze eigen missie en visie, en binnen het subsidiekader.
- Per OD specificeren we onze aanpak en de impact die we daarmee willen hebben. Zo schetsen we ook hoe de OD bijdraagt aan het behalen van het streefdoel voor de bijhorende SD. Verder benoemen we **indicatoren en streefwaarden** waarmee we die impact willen opvolgen en verzekeren. Waar we dit relevant achten, zijn deze indicatoren progressief opgesteld en neemt hun ambitie toe in de tijd. Dit is het geval wanneer we een multiplicatie van de acties en activiteiten ambiëren en haalbaar vinden (bv. ondersteund door een groeiende bekendheid ervan of draagvlak ervoor). Andere indicatoren blijven gelijk doorheen de tijd; meestal zijn deze verbonden met acties en activiteiten die we belangrijk vinden om verder te zetten, maar met een constante inspanning over de gehele beleidsperiode en zonder een groei ervan op de lange termijn na te streven. Een **baseline** bij de indicatoren wordt vermeld wanneer die relevant en beschikbaar is vanuit onze huidige werking, en met referentiejaar 2020 (tenzij dit onder invloed van de COVID-19 crisis niet als representatief kan beschouwd worden). Op deze manier gaan we in op de terechte suggestie van de Begeleidingscommissie om onze activiteiten meer impactgericht en – waar mogelijk – met een duidelijk groeitraject te gaan monitoren. Ten slotte wordt per OD de **verantwoordelijke binnen BOS+** vermeld, en voegen we een aantal **acties en activiteiten** toe ter illustratie. Deze geven een idee van welke (types) activiteiten en acties onder een OD vallen, en daarmee hoe deze OD zich in onze werking zal vertalen. Genummerde activiteiten gelden voor de komende beleidsperiode 2022-2026, en komen dus terug in de samenvattende tabel en in de kruistabel over de jaarplanning van 2022 (zie hoofdstuk 9). Niet-genummerde activiteiten zijn illustraties van voorbije verwezenlijkingen die niet

noodzakelijk onder deze vorm zullen worden verdergezet, maar waarvoor we wel een vervolg nastreven in de toekomst. Let wel, deze acties en activiteiten beslaan slechts een deel van onze werking en de lijst is dus zeker niet exhaustief. Een volledige lijst van activiteiten en hun beschrijving zal volgens de afspraken bij de eerste jaarrapportering worden doorgegeven.

De doelstellingen en indicatoren onder 7.3 werden geformuleerd op basis van de basissubsidie en vormen dus onze minimale ambitie. In 7.4 beschrijven we welke **bijkomende doelstellingen en meer ambitieuze indicatoren en streefwaarden** we willen behalen **bij een eventuele toekenning van de bijkomende financiering** van €20.000 per jaar. Deze bijkomende ambities zijn ook in kleur aangeduid in de samenvattende tabel in 7.2. Hoe we in beide scenario's deze financiering zullen inzetten en verdelen over de verschillende OD's is terug te vinden in hoofdstuk 8.

©Vilda - Röllin Verlinde

7.2 Samenvatting

STRATEGISCHE DOELSTELLING	OPERATIONELE DOELSTELLING	INDICATOREN *	INDICATIE VAN ACTIVITEITEN*
SD1 (REALISATIE): BOS+ is een hefboom voor de realisatie van bijkomende bossen en bomen in Vlaanderen, via aanplanting op eigen gronden en via ondersteuning van diverse partners.	<i>OD 1.1: BOS+ heeft een duidelijk, aantrekkelijk en steeds beter gekend aanbod voor private en openbare partners, van financiële en/ of inhoudelijke ondersteuning bij de realisatie van nieuwe bossen en bomen op hun terrein.</i>	- Tegen 2022 hebben we een heldere en aantrekkelijke communicatie over de verschillende ondersteuningsmogelijkheden voor grondeigenaars, via een nieuwe, eigentijdse website. - Tegen 2024 wordt ons aanbod voor grondeigenaars jaarlijks 10.000 keer, en tegen 2026 jaarlijks 13.000 keer geraadpleegd. - In de periode 2022-2026 wordt ons aanbod van ondersteuningsmogelijkheden voor grondeigenaars minstens 2 maal grondig geëvalueerd aan de hand van een gebruikersbevraging, en bijgestuurd op basis van de resultaten. - Tegen 2022 is het vademecum bosuitbreiding voor lokale besturen herwerkt en opnieuw gepromoot. - Tegen 2026 hebben we 5 nieuwe praktijkgerichte informatiedocumenten (brochures, leidraden, vademeca) gepubliceerd voor particulieren en/ of specifieke doelgroepen (bv. zorginstellingen, scholen) rond de aanleg van bossen of boomrijke groenzones.	1.1.1 Vernieuwd aanbod voor sponsors en bebossers op www.bosplus.be 1.1.2 Financiële steun via het Bosfonds 1.1.3 Blablaboomboom

OD 1.2: BOS+ realiseert, in samenwerking met lokale besturen, verenigingen en private eigenaars, nieuwe, multifunctionele en kwalitatieve bossen op hun terrein.	- Tegen 2024 worden per plantseizoen 40 ha, en tegen 2026 50 ha nieuwe, kwalitatieve bossen aangelegd onder begeleiding van BOS+. - Tegen 2024 worden per plantseizoen 12, en tegen 2026 16 collectieve boomplantacties georganiseerd voor diverse doelgroepen. - Tegen 2024 worden per plantseizoen 60 ha, en tegen 2026 75 ha nieuwe, kwalitatieve bossen aangelegd onder begeleiding van BOS+. - Tegen 2024 worden per plantseizoen 18, en tegen 2026 14 collectieve boomplantacties georganiseerd voor diverse doelgroepen.	
OD 1.3: BOS+ realiseert en faciliteert, in samenwerking met lokale besturen, verenigingen en private eigenaars, de aanleg van kleinere bosstructuren en boomrijke groenzones in de woon-, werk- en verblijfsomgeving, met aandacht voor natuurgebaseerde oplossingen, participatief ontwerp en een gelijke verdeling van bomen doorheen een gemeente of stad.	- In 2024 wordt jaarlijks het participatief ontwerp en de aanleg van 10, en tegen 2026 van 13 bosstructuren ('wonderwoudjes') en andere boomrijke groenzones in de leefomgeving opgestart. - In 2024 wordt jaarlijks het ontwerp en de aanleg van 7, en tegen 2026 van 10 andere kleinere bosstructuren of boomrijke groenzones in de woon- werk- en verblijfsomgeving opgestart of ondersteund. - In 2024 wordt jaarlijks het participatief ontwerp en de aanleg van 15, en tegen 2026 van 20 bosstructuren ('wonderwoudjes') en andere boomrijke groenzones in de leefomgeving opgestart. - In 2024 wordt jaarlijks het ontwerp en de aanleg van 10, en tegen 2026 van 15 andere kleinere bosstructuren of boomrijke groenzones in de woon- werk- en verblijfsomgeving opgestart of ondersteund.	1.3.1 Wonderwoudjes 1.3.2 Ondersteuning voedselbossen 1.3.3 Vergroeningsprojecten in zorginstellingen
OD 1.4: BOS+ koopt zelf strategisch gronden aan en realiseert er nieuwe, multifunctionele en kwalitatieve bossen.	- In 2026 is BOS+ erkend als een terreinbeherende vereniging. - In 2024 heeft BOS+ 10 ha, en tegen 2026 14 ha nieuw bos in eigendom en beheer. - In 2024 heeft BOS+ 12 ha, en tegen 2026 16 ha nieuw bos in eigendom en beheer.	

SD2 (DRAAGVLAK): BOS+ versterkt het draagvlak voor, de verbinding met en het bewustzijn over bossen en bomen bij kinderen en volwassen, opdat ze deze via hun eigen gedrag meer waarderen en beter beschermen.	OD 2.1: BOS+ voert een positieve en evenwichtige communicatie die het bewustzijn over en het draagvlak voor bos en bomen versterkt, rekening houdend met rationele en emotionele overwegingen.	- In 2022 heeft BOS+ een vernieuwde website, aangepast aan onze nieuwe huisstijl. - Tegen 2024 resulteert dit in een toegenomen bereik via onze website (unieke bezoekers), nieuwsbrief, en sociale media van jaarlijks 40.000, en tegen 2026 50.000 mensen. - Tegen 2024 organiseren we jaarlijks 3, en tegen 2026 jaarlijks 5 acties rond draagvlakversterking voor groene buurten. - Tegen 2024 maken jaarlijks 200 mensen, en tegen 2026 400 mensen kennis met de welzijnseffecten van bossen en bomen op lezingen of themadagen die BOS+ (co) organiseert. - In de periode 2022-2026 wordt jaarlijks over minstens 1 prioritair thema m.b.t. bos en bomen, waarover maatschappelijke discussie bestaat actief gecommuniceerd, en wordt hierbij het debat aangegaan met nog niet overtuigde doelgroepen.	2.1.1 Trees please 2.1.2 Dokter Bos 2.1.3 Nieuwe website
	OD 2.2: BOS+ inspireert, motiveert en versterkt kinderen en volwassenen om vaker zelfstandig het bos en de natuur in te trekken	- In 2022 staat er een vernieuwd en uitgebreid aanbod van 50 wandel- en fietsroutes in Vlaamse bosgebieden op onze website, dat jaarlijks wordt aangevuld en gepromoot. - Tegen 2024 wordt het aanbod van wandel- en fietsroutes jaarlijks geraadpleegd door 12.000, en tegen 2026 door 15.000 unieke bezoekers. - Tegen 2024 staat er een uitgebreide inspiratie- en motivatiepagina rond buitenspelen op onze website die kinderen zal aanzetten meer te ravotten in het groen. Tegen 2026 wordt deze door 7.500 unieke bezoekers geraadpleegd. - Tegen 2024 zet een regionale campagne over de welzijnseffecten van bossen en groen op jaarbasis 7.000 mensen, en tegen 2026 10.000 mensen aan tot meer contact met bossen en groen. We richten ons daarbij in de toekomst ook nadrukkelijk op kinderen en jongeren. - Tegen 2026 worden minstens 3 producten of modellen grondig geëvalueerd via een brede gebruikersbevraging.	2.2.1 Campagnemodel 30-30 2.2.2 Promotie van een digitale speel(groen) kaart

	<i>OD 2.3: BOS+ brengt kinderen en volwassenen het bos in via een breed en aantrekkelijk (cultureel) activiteitenaanbod, en met bijzondere aandacht voor de welzijnseffecten van bossen en bomen, en voor kansengroepen die vandaag nog minder toegang hebben tot (de voordelen van) groene ruimte.</i>	• In de periode 2022-2026 bieden we jaarlijks 3000 mensen een bijzondere bosbeleving op minstens 30 filmvoorstellingen in het bos. • In de periode 2022-2026 bieden we jaarlijks 300 mensen een bijzondere bosbeleving via andere culturele activiteiten in het bos. • Tegen 2026 hebben we minstens 1 structurele samenwerking opgestart met organisaties die kwetsbare of kansarme doelgroepen bereiken, en hebben we burgers uit deze doelgroepen een waardevolle natuurbeleving en -ervaring aangeboden. • Tegen 2024 laten we jaarlijks 100 mensen, en tegen 2026 200 mensen de welzijnseffecten van bossen en bomen ervaren op workshops voor bedrijven of particulieren. • In de periode 2022-2026 wordt jaarlijks minstens 1 methodiek of activiteitenmodel grondig geëvalueerd via een brede gebruikersbevraging.	2.3.1 Film in het Bos 2.3.2 Bosbadweekend 2.3.3 Doelgroepverbreding 2.3.4 Workshops mentale veerkracht versterken via natuurbeleving
SD3 (BELEID): BOS+ ondersteunt en beïnvloedt actoren die het beleid vormgeven of er uitvoering aan geven, zodat ze vanuit hun stuursfunctie of voorbeeldfunctie bijdragen aan een beter behoud, beheer en bescherming van bossen en bomen.	<i>OD 3.1: BOS+ voedt en versterkt het maatschappelijk en politiek debat over het belang van bossen en bomen in het lokaal en bovenlokaal beleid.</i>	• In de periode 2022-2026 ontwikkelen we jaarlijks minstens 2 beleidsdossiers die passen binnen onze prioritaire thema's of transversale uitdagingen, en bezorgen die aan de bevoegde beleidsmakers en/of zetten ze op de agenda in het publiek debat. • In de periode 2022-2026 publiceren we jaarlijks minstens 12 artikels rond beleids-thema's via onze eigen media. • In de periode 2022-2026 realiseren we minstens 1 beleidsmatige communicatie-campagne die past binnen onze prioritaire thema's of transversale uitdagingen, en bij voorkeur gelinkt aan actuele beleidsdossiers. • In de periode 2022-2026 hebben we regelmatige contactmomenten met bevoegde ambtenaren, kabinetten, schepenen en/of burgemeesters van lokale besturen waarbij we hen sturen richting een ambitieuzer bos- en bomenbeleid in de stad of gemeente.	3.1.1 Contactmomenten met lokale overheden over bosuitbreidingsambities

<i>OD 3.2: BOS+ geeft bovenlokale zichtbaarheid aan lokale dossiers met een voorbeeldwaarde, en is een aanspreekpunt voor burgers die vragen hebben over of zich inzetten voor het lokaal en bovenlokaal bos- en bomenbeleid.</i>	• In de periode 2022-2026 worden jaarlijks 2 of 3 (afhankelijk van de relevantie) lokale dossiers waarin bossen of bomen bedreigd of net op een innovatieve manier ondersteund worden, verregaand ontwikkeld en bovenlokaal uitgedragen. • Tegen 2024 bevat onze website een uitgebreide FAQ-pagina over het gevoerde bos- en bomenbeleid en de relevante regelgeving. • In de periode 2022-2026 krijgen alle binnenkomende vragen van burgers voor ondersteuning of informatie bij lokale ontbossingsdossiers of rond het gevoerde bosbeleid een persoonlijk en kwalitatief antwoord, en/of worden ze afgeleid naar de FAQ-pagina.	3.2.1 vernieuwde infoloket functie
<i>OD 3.3: BOS+ gaat, op eigen initiatief en op uitnodiging van anderen, allianties aan met actoren binnen en buiten de sector met het oog op een sterker bos- en bomenbeleid op lokaal, Vlaams, Europees en internationaal niveau.</i>	• Tegen 2024 komen we jaarlijks tot minstens 5, en tegen 2026 minstens 8 gezamenlijke beleidsacties en -campagnes met partnerorganisaties. • Tegen 2024 worden jaarlijks minstens 3, en tegen 2026 minstens 5 structurele allianties actief getrokken of vooruit gestuwd door BOS+ zodat deze de zichtbaarheid van een specifiek beleidsthema gevoelig verhogen en de beleidseisen ingang vinden bij het beleid.	3.3.1 Deelname netwerken en coalities, bv. Netwerk natuur en Gezondheid

	<i>OD 3.4: BOS+ sensibiliseert het bedrijfsleven, het middenveld en de publieke sector over hun impact op bos en bomen, en stimuleert en ondersteunt hen in het voeren van een intern beleid dat positief bijdraagt aan onze kernthema's bos en welzijn, bio-economie, biodiversiteit en klimaat.</i>	- Tegen 2024 is de ethische code rond de omgang met bedrijfssponsoringen geactualiseerd. - Tegen 2024 voeren we een screening uit van het duurzaamheidsbeleid bij elke (potentiële) bedrijfssponsoring, en bieden we hen tips en begeleiding aan voor een bosvriendelijke bedrijfsvoering. - Tegen 2024 sensibiliseert BOS+ de bedrijven, organisaties en publieke instanties waarmee we samenwerken in toenemende mate over hun impact op bossen en bomen. - Tegen 2026 hebben we een communicatie opgestart met het oog op een verbeteringstraject rond het bossen- en bomenbeheer bij 4 (publieke) net- en wegbeheerders.	3.4.1 Screening duurzaamheidsbeleid bij bedrijven
SD 4 (BEHEER): BOS+ versterkt en ondersteunt eigenaars en beheerders van bossen en bomen, om ecologische en maatschappelijke uitdagingen m.b.t. hun bos en bomen aan te pakken.	<i>OD 4.1: BOS+ bouwt zelf kennis op over innovatieve vormen van, en actuele ecologische en maatschappelijke uitdagingen bij de ontwikkeling en het beheer van bos en bomen.</i>	- Tegen 2026 heeft BOS+ verdere kennis opgebouwd en dossiers of brochures uitgewerkt over 8 innovatieve bos- en bomenbeheerthema's. - Tegen 2026 worden jaarlijks 3 vormingen gevolgd door personeelsleden rond beheerthema's, en minstens 5 interne kennisuitwisselingsmomenten hierrond opgezet.	4.4.1 Kenniscentrum voor agroforestry

<i>OD 4.2: BOS+ deelt, op vraag via een infoloket functie en proactief via gespecialiseerde communicatiekanalen, haar kennis over de ontwikkeling en het beheer van bos en bomen.</i>	- Tegen 2024 krijgen 1700, en tegen 2026 2000 abonnees minstens 8 keer per jaar gespecialiseerde informatie over de ontwikkeling en het beheer van bossen en bomen via de Bosrevue. - In de periode 2022-2026 worden jaarlijks 4 gespecialiseerde artikels uit de Bosrevue in een aangepaste vorm verspreid naar een breder publiek via onze website en sociale media. - Tegen 2026 bevat onze website een uitgebreide FAQ-pagina over bos- en bomenbeheer. - In de periode 2022-2026 krijgen alle binnenkomende vragen van burgers voor informatie, advies en ondersteuning rond bosontwikkeling en -beheer een persoonlijk en kwalitatief antwoord, en/of worden ze afgeleid naar de FAQ pagina.	4.2.1 De Bosrevue
<i>OD 4.3: BOS+ heeft een groeiend aanbod van lezingen, webinars en excursies rond actuele thema's bij de ontwikkeling en het beheer van bossen en bomen.</i>	- Tegen 2024 bereiken we jaarlijks 500, en tegen 2026 800 mensen met respectievelijk 10 en 15 publieke lezingen of webinars over actuele thema's bij de ontwikkeling en het beheer van bossen en bomen. - In de periode 2022-2026 bereiken we jaarlijks 50 bosbeheerders met 2 terreinexcursies ihkv onze Pro Silva werking. - In de periode 2022-2026 wordt onze Pro Silva werking minstens 1 keer grondig geëvalueerd via een brede gebruikersbevraging, en bijgestuurd op basis van de resultaten.	4.3.1 Pro Silva werking 4.3.2 Lezingenreeks 'Bospraatjes'

SD 5 (ORGANISATIE): BOS+ is een professionele, betrouwbare en stabiele organisatie, die wordt aangedreven door een sterk, divers en gemotiveerd team.	<i>OD 5.1: BOS+ is een warme en veilige werkomgeving met aandacht voor ontwikkeling, welzijn en diversiteit, waardoor we kunnen beschikken over gemotiveerd en deskundig personeel.</i>	- Tegen 2024 hebben we een evaluatie uitgevoerd van de manier waarop de functiebeschrijvingen en persoonlijke ontwikkelingsplannen van de medewerkers worden uitgewerkt, ingezet en opgevolgd, en tegen 2026 zijn hierin significante verbeteringen doorgevoerd. - Tegen 2022 zijn er formele processen opgestart rond diverse aspecten van werving, selectie, onboarding, coaching en evaluatie, competentie management, doorstroom en uitstroom van de medewerkers, tegen 2024 hebben we hiervan een tussentijdse evaluatie uitgevoerd, en tegen 2026 zijn hierin significante verbeteringen doorgevoerd t.o.v. 2022. - In de periode 2022-2026 organiseert de werkgroep Healthy@work op jaarbasis minstens 4 acties ter preventie en bevordering van het welzijn op het werk; 2 acties voor de fysieke gezondheid en 2 acties voor de mentale gezondheid en veerkracht. - In de periode 2022-2026 worden minstens 2 (2023 en 2025, met 2021 als baseline) SONAR-screeningen van de psychosociale risico's op het werk uitgevoerd, en aansluitend hands-on opvolgingstrajecten van de prioriteiten die daaruit voortkomen opgezet. - Tegen 2024 zitten we in een certificeringsproces als 'Great Place to Work (For All)', 'Best Workplace', of een gelijkwaardige standaard.	5.1.1 Werkgroep welzijn op het werk 5.1.2 Vormingen en opleidingen
---	---	---	--

<i>OD 5.2: BOS+ doet niet alleen de juiste dingen voor bos en bomen, maar dankzij een performant procesbeheer doet ze de dingen ook juist.</i>	- Tegen eind 2022 is er een duidelijk traject uitgestippeld op vlak van procesbeheer, en in de periode 2023-2026 worden van daaruit jaarlijks minstens 2 grote werven aangepakt. - Tegen 2026 is er op elk van de 10 hierboven vermelde thema's minstens 1 werf uitgevoerd, en daarin significante vooruitgang geboekt. - Tegen 2026 worden minstens 2 tussentijdse evaluaties uitgevoerd over het procesbeheer van BOS+, waaruit we lessen trekken en deze als nieuwe aanbevelingen of werven verwerken in het verdere verbetertraject. - In de periode 2022-2026 heeft BOS+ een helder en up-to-date organigram dat bekend is bij de medewerkers, en jaarlijks gereviseerd en indien nodig geactualiseerd wordt.	5.2.1 Herziening en optimalisering PME-systeem 5.2.2 Risicobeheer
<i>OD 5.3: BOS+ beheert haar middelen professioneel, efficiënt, ethisch en transparant, steunend op een gezonde en stabiele (bij voorkeur groeiende) financiering vanuit diverse inkomstenbronnen.</i>	- Tegen 2022 hebben we een financieel verbetertraject geformuleerd, en in de periode 2023-2026 worden hiervan jaarlijks minstens 2 werven gerealiseerd. - Tegen 2022 zijn onze systemen voor het beheren van de fiscale attesten en voor externe controles in performantie sterk toegenomen. - Tegen 2026 worden minstens 2 tussentijdse evaluaties uitgevoerd over het financieel beheer van BOS+, waaruit we lessen trekken en deze als nieuwe aanbevelingen of werven verwerken in het verdere verbetertraject.	5.3.1 Werf administratieve vereenvoudiging 5.3.2 Werf optimaal boekhoudkundig beheer en efficiënte rapportering naar interne en externe controleurs

<i>OD 5.4: BOS+ is een voortrekker van een duurzame en inclusieve transitie, door constante en transversale aandacht voor een aantal actuele maatschappelijke thema's zoals interne milieuzorg, gender, inclusie, dekolonisering en integriteit.</i>	• In de periode 2022-2026 wordt een jaarlijkse monitoring uitgevoerd van onze klimaatvoetafdruk. • In de periode 2022-2026 voeren we verdere reductiemaatregelen door om onze klimaatimpact te verkleinen, waardoor tegen 2024 en 2026 onze CO2-uitstoot per medewerker verder afgenomen zal zijn. • In de periode 2022-2026 compenseren we onze restuitstoot door het aanplanten van nieuwe bossen, waardoor BOS+ CO2-neutraal functioneert. • In de periode 2022-2026 wordt jaarlijks rond minstens 1 horizontaal thema een diepgaande reflectie georganiseerd en een actieplan ontwikkeld dat niet alleen leidt tot een shift in kennis en perceptie over dit thema bij onze medewerkers, maar ook tot significante vooruitgang errond in de praktijk.	5.4.1 Klimaatbeleid van BOS+ 5.4.2 Diversiteit en inclusie in werking en organisatie
---	--	--

* Indicatoren en activiteiten van toepassing bij toekenning van extra financiering worden aangegeven in het oranje.

7.3 Doelstellingen en indicatoren

SDI (REALISATIE) BOS+ is een hefboom voor de realisatie van bijkomende bossen en bomen in Vlaanderen, via aanplanting op eigen gronden en via ondersteuning van diverse partners.

Waar willen we staan in 2026?

In 2026 levert BOS+ zelfstandig en via samenwerkingen met grondeigenaars een significante bijdrage aan het behalen van de Vlaamse bosuitbreidingsdoelstellingen van 4.000 ha bijkomend bos tegen 2024 en 10.000 ha tegen 2030, en aan de aanplant van 6 miljoen extra bomen buiten het bos. We zijn gekend als een betrouwbare partner voor de kwalitatieve aanleg van grote en kleine bosstructuren, en voor een boomrijke invulling van private en publieke ruimte in het verstedelijkt en landelijk gebied.

Deze realisaties dragen bij aan de kernthema’s van BOS+ door het leveren van verschillende (ecosysteem)diensten; ze temperen de (effecten van) een veranderend klimaat, ze boosten de lokale biodiversiteit, versterken het welzijn en de gezondheid van omwonenden en verschillende groepen gebruikers, en leveren ons duurzame producten zoals hout en voedsel. De inrichting en het beheer van deze bosstructuren wordt erop afgestemd om deze diensten te maximaliseren.

Heel wat mensen en organisaties willen graag een bos (helpen) aanplanten, en BOS+ vervult voor hen een belangrijke hefboomfunctie. Door de inbreng van financiële steun, en door de inzet van onze administratieve, organisatorische en technische expertise ontzorgen we hen en zorgen we ervoor dat hun bosdromen werkelijkheid worden.

Coherentie met eigen missie en met de subsidiecriteria voor gewestelijke thematische verenigingen

De realisaties van bijkomende bossen en bomen, net als de diverse partnerschappen waarin deze tot stand komen, vormen centrale elementen in de missie van BOS+. De acties binnen deze SD dragen, als natuurgebaseerde

oplossingen, bij aan de transitie naar een duurzame en veerkrachtige samenleving. Met de uitvoering ervan verzorgen we bovendien een aanbod van activiteiten gespreid over het hele Vlaamse Gewest, die zowel activerend als sensibiliserend werken.

OD 1.1: BOS+ heeft een duidelijk, aantrekkelijk en steeds beter gekend aanbod voor private en openbare partners, van financiële en/of inhoudelijke ondersteuning bij de realisatie van nieuwe bossen en bomen op hun terrein.

Tegen 2026 werkt BOS+ aan een verder uitgebouwd aanbod van ondersteuningsmogelijkheden bij het aanplanten van bossen en/of bomen door publieke en private grondeigenaars. Dit omvat zowel financiële steun voor (veelal grotere) bebossingsprojecten als inhoudelijke steun bij de aanplant van bos en bomen allerhande. Het aanbod wordt helder en aantrekkelijk gecommuniceerd via een nieuwe, eigentijdse website, wat leidt tot een toenemende vraag en bekendheid.

Het huidig aanbod van reguliere bossen, wonderwoudjes, voedselbossen, enz. wordt verder uitgebreid met een aanbod op maat van specifieke doelgroepen (zoals bedrijven, scholen en zorginstellingen), niet alleen voor de aanplant van bossen maar ook voor een ‘boomrijke’ (gedefinieerd door een ondergrens van 30% kroonsluiting) inrichting van hun terrein.

Een staalkaart van ondersteuningsmogelijkheden inspireert en motiveert, maar schept ook duidelijkheid over voorwaarden en verwachtingen, zodat elke grondeigenaar er vlot de ondersteuning vindt die hij/zij voor ogen heeft. Een constante afstemming met andere organisaties uit de sector zorgt voor synergie en complementariteit, en vermijdt verwarring bij de doelgroepen.

Indicatoren en streefwaarden

► Tegen 2022 hebben we een heldere en aantrekkelijke communicatie over de verschillende ondersteuningsmogelijkheden voor grondeigenaars, via een nieuwe, eigentijdse website.

► Tegen 2024 wordt ons aanbod voor grondeigenaars jaarlijks 10.000 keer, en tegen 2026 jaarlijks 13.000 keer geraadpleegd.

Baseline: In 2020 wordt ons aanbod voor grondeigenaars op jaarbasis 6.365 keer geraadpleegd.

► In de periode 2022-2026 wordt ons aanbod van ondersteuningsmogelijkheden voor grondeigenaars minstens 2 maal grondig geëvalueerd aan de hand van een gebruikersbevraging, en bijgestuurd op basis van de resultaten.

Impact

Een helderder, beter bekend en meer geraadpleegd aanbod van ondersteuning zorgt er uiteindelijk voor dat plannen voor de aanleg van bossen en bomen niet in de kast blijven liggen of stranden op koudwatervrees, de administratieve rompslomp of een gebrek aan expertise. We merken immers dat die ontzorging door organisaties met expertise heel vaak cruciaal is om de aanvankelijk goede bedoelingen en het enthousiasme gaande te houden en te begeleiden tot realisaties op het terrein. Tegen 2026 ontzorgt ons aanbod de grondeigenaar of sponsor met interesse in het thema omdat het hem of haar toelaat de beschikbare opties beter af te wegen, beter te begrijpen welke stappen er nodig zijn om tot realisaties te komen, en ons in te schakelen voor begeleiding waar nodig.

Verantwoordelijke binnen BOS+

- Verantwoordelijke bosuitbreiding
- Verantwoordelijke communicatie

Acties en activiteiten

1.1.1 Vernieuwd aanbod voor sponsors en bebossers op www.bosplus.be

Een nieuwe, eigentijdse website, met een heldere en aantrekkelijke communicatie leidt tot een toenemende bekendheid en vraag naar ons vernieuwd en verder uitgebouwd aanbod aan ondersteuningsmogelijkheden voor het aanplanten van bossen en/of bomen door publieke en private grondeigenaars. Ons gamma aan ondersteuningsmogelijkheden wordt één van de vier grote pijlers van de nieuwe website www.bosplus.be, waar we de bezoeker in een oogopslag willen overtuigen om zelf de handen uit de mouwen te steken en mee te werken aan de vergroening van ons landschap. Ze geraken hiervan overtuigd en geïnspireerd door verhalen van mensen, organisaties of overheden die in het verleden reguliere bossen, wonderwoudjes, voedselbossen en andere vormen van bos- en boomstructuren hebben aangelegd of vergroeningsprojecten hebben uitgevoerd met de steun van BOS+.

1.1.2 Financiële steun via het Bosfonds

BOS+ wil met het Bosfonds maximaal blijven inzetten op bosuitbreiding. Onze ambitie is groot en ligt in lijn met de aangescherpte bosuitbreidingsplannen van de Vlaamse overheid die zeer terecht een inhaalbeweging heeft ingezet voor meer bos. De nood aan bosuitbreiding is namelijk torenhoog en het draagvlak is aanzienlijk. Bij een vernieuwd en verder uitgewerkt aanbod hoort een heldere en duidelijke naam. Het klimaatbossenfonds heet voortaan het Bosfonds en wordt dé plek voor o.a. sponsors (bv. bedrijven) of schenkers die bosuitbreiding in Vlaanderen en de tropen willen ondersteunen. Hun geld komt in het Bosfonds terecht. Met de hulp van deze investeerders planten we gewone bossen, voedselbossen, gepersonaliseerde bomen, bedrijfsbossen of gebeurtenisbossen aan in Vlaanderen, Zuid-Amerika en Afrika. Naast het werven van fondsen gaan we actief op zoek naar grondeigenaars met bebossingsplannen (inheems bos, voedselbos, schoolbos, enz.). Die willen we met dit fonds een financiële steun in de rug geven, naast onze inhoudelijke en technische ondersteuning. Om onze ambitieuze doelstellingen te bereiken, willen we bij BOS+ alle opportuniteiten bekijken. Naast het ondersteunen van openbare en private grondeigenaars die willen bebossen, koopt BOS+ voortaan ook zelf grond aan.

1.1.3 Blablaboomboom

Met de BlablaBoomBoom-campagne moedigt BOS+ de wakkere burger aan om een lokaal vergroeningsproject in te dienen; lokale vergroeningsprojecten met een bovenlokale impact weliswaar. Zo willen we iedereen de kans geven om een kleine maar tastbare bijdrage te leveren aan de broodnodige vergroening van ons land. Men dient aan de hand van een eenvoudig formulier het vergroeningproject in. Vervolgens gaat BOS+ samen met de indiener aan de slag om het project te versterken (feedbackronde), waarna de beste projecten er worden uitgekozen. Daarna gaan de indieners van het gekozen project zelf weer aan de slag, uiteraard ondersteund door de expertise van BOS+ om het project ook effectief uit te voeren. Het Bosfonds van BOS+ staat voorlopig jaarlijks in voor vier projecten, maar de ambitie is om dit aantal te laten groeien. De Blablaboomboom-projectsubsidie gaat bij voorkeur naar projecten die niet meteen in aanmerking komen voor andere subsidiemogelijkheden van het Bosfonds.

OD 1.2: BOS+ realiseert, in samenwerking met lokale besturen, verenigingen en private eigenaars, nieuwe, multifunctionele en kwalitatieve bossen op hun terrein.

De komende jaren zal BOS+ een groeiend aantal grondeigenaars overtuigen van het belang van een bosrijker Vlaanderen, en om hun steentje bij te dragen door het bebossen van hun eigen terreinen.

Financiële steun bieden we aan vanuit het ‘bosfonds’, waarmee we private giften en sponsoring matchen met diverse bosuitbreidingsprojecten. Inhoudelijke begeleiding wordt gegeven op vraag en op maat, maar bestaat onder meer uit (steun bij) het aanvragen van de nodige adviezen en vergunningen, het opmaken van beplantingsplannen, de aankoop van kwalitatief plantgoed, de opvolging van de realisatie op het terrein en het opstellen van beheerplannen en toegankelijkheidsregelingen. In elk van deze facetten streven we naar een hoge kwaliteit en multifunctionaliteit, met aandacht voor onze kernthema's: klimaat, biodiversiteit, welzijn en bio-economie. Aanplantingen zijn klimaatrobuust, ecologisch waardevol door het gebruik van voornamelijk inheemse soorten, en laten waar mogelijk ruimte voor recreatie, beleving en houtproductie. De bossen die we (mee) realiseren, moeten een voorbeeld zijn van duurzaam en multifunctioneel bosbeheer in Vlaanderen. Om de meerwaarde van de aanplantingen ook op lange termijn te garanderen, vragen we voor elke bebossing die we ondersteunen

een engagement tot het behoud en gepast beheer ervan voor minstens 25 jaar. Bovendien stimuleren we, wanneer opportuun, de opmaak van een (natuur) beheerplan.

Tenslotte organiseren we waar mogelijk collectieve boomplantacties, in samenwerking met de grondeigenaars, (bedrijfs)sponsors, overheden, verenigingen of instellingen uit de buurt. Deze boomplantacties zijn bovenal een manier om personeelsleden, klanten, stakeholders en sympathisanten van ondernemingen, middenveld, lokale overheden en natuur- en milieuorganisaties actief te betrekken bij het verbeteren van natuur en bos in hun buurt. Zo wordt een groter draagvlak gecreëerd en verhoogt de betrokkenheid voor bebossing.

Indicatoren en streefwaarden

- Tegen 2024 worden per plantseizoen 40 ha, en tegen 2026 50 ha nieuwe, kwalitatieve bossen aangelegd onder begeleiding van BOS+.
Baseline: In 2019 werden op jaarbasis 26 ha nieuwe, kwalitatieve bossen aangelegd onder begeleiding van BOS+ (2020 niet representatief wegens coronamaatregelen).
- Tegen 2024 worden per plantseizoen 12, en tegen 2026 16 collectieve boomplantacties georganiseerd voor diverse doelgroepen.
Baseline: In 2019 werden op jaarbasis 8 collectieve boomplantacties georganiseerd voor diverse doelgroepen (2020 niet representatief wegens coronamaatregelen).

Impact

Tegen 2026 vervult BOS+ nog beter haar hefboomfunctie voor bosuitbreiding in Vlaanderen. Via een sterke inhoudelijke begeleiding enerzijds, en financiële steun vanuit ons 'bosfonds' anderzijds, worden de drempels en twijfels van eigenaars weggewerkt en kunnen we beschikbare gronden maximaal benutten voor de aanplant van echte 'nieuwe' bossen¹⁰.

Verantwoordelijke binnen BOS+

- Verantwoordelijke bosuitbreiding

¹⁰ Compenserende bebossingen komen voorlopig niet in aanmerking voor onze ondersteuning, omdat we principieel van mening zijn dat er nog steeds veel te makkelijk ontbost wordt in Vlaanderen, en dat ondersteuning aan compensatiebossen dit verder faciliteert.

Acties en activiteiten

De Heldenbossen

Tijdens de eerste lockdown organiseerden burgerinitiatief BedanktMerci, BOS+ en Bigtrees de Heldenboscampagne. Met als resultaat meer dan 18.000 bomen in zes nieuwe bossen in vijf provincies; allemaal bomen die burgers en bedrijven kochten ter ere van hun persoonlijke coronaheld. Die campagne kreeg een spectaculaire afsluiter: 240 taxussen vormen een levende hartjesvorm in het Heldenbos van Oost-Vlaanderen. Met de Heldenboscampagne zochten de initiatiefnemers naar een manier om de mensen die zich dagelijks inzetten voor het welzijn van hun medemens op een blijvende manier te bedanken. Ondertussen zijn bijna alle Heldenbossen, die levende monumenten moeten worden, in de verschillende Vlaamse provincies aangeplant, samen goed voor meer dan 18.000 bomen verspreid over een oppervlakte van 9,75 hectare. Er zijn Heldenbossen aangeplant in Moerbeke en Zulte (Oost-Vlaanderen), Poperinge (West-Vlaanderen), Houthalen-Helchteren (Limburg), Aartselaar (Antwerpen) en Halle (Vlaams-Brabant).

1.2.1 Collectieve plantacties

In het kader van de verschillende bosuitbreidingsprojecten waar BOS+ aan meewerkt, organiseren we vaak publieke plantacties. Hierop zijn we logistiek en organisatorisch goed voorbereid om én een fijne tijd te bezorgen aan de deelnemers én ervoor te zorgen dat de bomen op een kwaliteitsvolle manier geplant worden. In het geval de deelnemers het personeel van een sponsor zijn, creëren we zo tegelijkertijd een leuke teambuildingsactiviteit en meer draagvlak en betrokkenheid bij dat personeel. In het geval van leerlingen is het altijd leuk om dezelfde school meerdere jaren na elkaar te laten participeren in het aanplanten. Op die manier zien de leerlingen, aan de hand van de aanplantingen die door hun voorgangers gerealiseerd werden, hoe het bos zich ontwikkelt.

1.2.2 Ondersteuning schoolbossen

Met het Bosfonds ondersteunt BOS+ verschillende types van bosuitbreiding en boomplantacties, waaronder nu ook schoolbossen (bossen aangelegd op grond horend bij een school). Omdat de leerlingen en leerkrachten de voornaamste gebruikers zullen zijn van het schoolbos voorzien we een gratis participatief traject, dat garandeert dat zij voldoende inspraak hebben in het aanplantingsplan. Na het participatief traject en een gezamenlijk terreinbezoek met verantwoordelijke(n) van de school gaat BOS+ aan de slag om een aanplantingsplan te maken. BOS+ bestelt bovendien het nodige plantgoed en neemt de organisatie van de plantactie op zich.

OD 1.3: BOS+ realiseert en faciliteert, in samenwerking met lokale besturen, verenigingen en private eigenaars, de aanleg van kleinere bosstructuren en boomrijke groenzones in de woon-, werk- en verblijfsomgeving, met aandacht voor natuurgebaseerde oplossingen, participatief ontwerp en een gelijke verdeling van bomen doorheen een gemeente of stad.

Tegen 2026 breidt het actieterrein van BOS+ zich verder uit naar de aanleg van kleinere bossen en boomrijke (kroonsluiting > 30%) groenzones dichtbij de burger, in de woon-, werk- of verblijfsomgeving. In vergelijking met de ‘reguliere’ bosuitbreiding van een zekere schaal (> 0,5 ha), vragen deze kleinere bossen en groenzones een hogere investering van tijd en middelen per hectare en een begeleiding op maat, maar daar tegenover staan een grote winst in belevingswaarde en de versterking van het draagvlak voor bossen en bomen. In de eerste plaats heeft het huidige aanbod van ‘wonderwoudjes’ – kleinere bosstructuren in de leefomgeving, ontwikkeld in co-creatie met omwonenden en andere gebruikersgroepen – verder aan belang gewonnen. De focus ligt hier op participatie en multifunctionaliteit.

Verder worden lokale overheden zich steeds sterker bewust van het belang van ecologische en diverse bos- en boomstructuren voor een aangename, klimaatrobuuste en gezonde publieke ruimte. Samen met hen zorgt BOS+ daarom voor allerlei andere, duurzame aanplantingen van bossen en bomen in (woon)kernen of in de buurt van verblijfsomgevingen zoals kantoren, scholen, zorginstellingen, enz. Er gaat bij deze aanplantingen veel aandacht naar de welzijnseffecten voor hun burgers, zoals recreatie en ontmoeting maar ook naar natuurbeleving en rust. Daarnaast worden deze bossen en bomen gericht ingezet als nature-based solutions voor het inperken van (toekomstige) uitdagingen zoals het hitte-eilandeffect, overstromingen en watertekorten, problemen met luchtkwaliteit en geluidshinder, en urbane biodiversiteit. Onze ondersteuningsmogelijkheden voor lokale besturen bevatten de aanleg van voedselbossen, straatbomen, bufferzones, welzijns- en gezondheidsgroen, enz., en dit op vlak van inplanting, soortenkeuze en beplantingsplan, de aanleg en het beheer. In lijn met OD 1.2 en 1.4 wordt waar mogelijk gezamenlijk aangeplant, en stimuleren we de opmaak van goede en duurzame bomen(beheer)plannen.

Bij de inplanting van deze groenstructuren hebben we aandacht voor de noden van mens en milieu. We streven naar een gelijke, rechtvaardige, verdeling

van bomen en groen doorheen een stad of gemeente – het concept van ‘Tree Equity’ – opdat verschillen tussen bevolkingsgroepen en hun toegang tot groenvoorzieningen en natuurbeleving worden weggewerkt. Met een gerichte GIS-analyse (‘klimaatgroenscan’) detecteren we risicogebieden voor de effecten van een veranderend klimaat.

Naast overheden worden ook private actoren en instellingen geactiveerd voor de aanleg van boomrijke groenstructuren of kleinere bossen op hun terrein. Tegen 2026 werken we aan een verdere diversifiëring in partnerschappen, met de begeleiding van nieuwe doelgroepen zoals bv. scholen, zorginstellingen, penitentiaire inrichtingen, bedrijventerreinen, enz. Landbouwers vormen een bijzondere doelgroep, waarmee we bomen aanplanten in het kader van agroforestry of de realisatie van houtkanten en bomenrijen in het landbouwareaal. Tenslotte wordt ook met burgers rechtstreeks samengewerkt, onder meer via de projectoproep Blablaboombom, die via een laagdrempelige aanvraag en een gratis begeleidingstraject burgers met vergroeningsplannen op pad helpt.

Indicatoren en streefwaarden

► In 2024 wordt jaarlijks het participatief ontwerp en de aanleg van 10, en tegen 2026 van 13 bosstructuren (‘wonderwoudjes’) en andere boomrijke groenzones in de leefomgeving opgestart.

Baseline: In 2020 heeft BOS+ op jaarbasis het participatief ontwerp en de aanleg van 7 bosstructuren (‘wonderwoudjes’) en andere boomrijke groenzones in de leefomgeving opgestart.

► In 2024 wordt jaarlijks het ontwerp en de aanleg van 7, en tegen 2026 van 10 andere kleinere bosstructuren of boomrijke groenzones in de woon- werk- en verblijfsomgeving opgestart of ondersteund.

Baseline: In 2020 heeft BOS+ op jaarbasis het ontwerp en de aanleg van 5 andere kleinere bosstructuren of boomrijke groenzones in de woon- werk- en verblijfsomgeving opgestart of ondersteund.

Impact

Tegen 2026 hebben we een inspirerend portfolio aangelegd van urbane bosstructuren en boomrijke vergroeningen. Deze projecten hebben in de eerste plaats een lokale impact, maar fungeren evengoed als voorbeelden van hoe een groene, leefbare woon- of verblijfsomgeving er kan uitzien én via gezamenlijke inspanningen tot stand komt.

Verantwoordelijke binnen BOS+

- Verantwoordelijke participatieve vergroening
- Verantwoordelijke stedelijk en welzijnsgroen
- Verantwoordelijke bosuitbreiding

Acties en activiteiten

Vergroeningsprojecten in gevangenissen

Eind 2019 ontving BOS+, samen met ontwerp bureau Fris in het Landschap en vzw Terra Therapeutica, een Bouwmeester Label voor het onderzoeksproject 'Zuurstof voor de gevangenis'. Daarin onderzochten we hoe een kwalitatieve vergroening van penitentiaire centra het welzijn van gedetineerden en personeel kan verbeteren, agressie en recidives kan inperken en tegelijk kan bijdragen aan klimaatadaptatie en lokale biodiversiteit. We bevroegen en bezochten een aantal gevangenissen, gingen in gesprek met de bevoegde kabinetten, en ontwikkelden een visie voor een meer groene en leefbare gevangenisomgeving. Uiteindelijk leidde dit onderzoek tot de opstart van concrete vergroeningsprojecten in 3 gevangenissen (Brugge, Hasselt en Leuven-Centraal) met steun van de projectoproep Natuur in je Buurt, een verankering van enkele groenambities in de bestekken voor nieuwe gevangenissen, en een grote vraag naar een verdere uitrol in andere instellingen.

1.3.1 Wonderwoudjes

Met het concept 'Wonderwoudjes' ondersteunt BOS+ gemeentes om (bio)diverse, toegankelijke, en speelvriendelijke groenvoorzieningen aan te leggen. Het zijn kleine bosstructuren (tussen 200 en 5000 m²), waarbij voor de ontwikkeling en realisatie veel belang gehecht wordt aan participatie van lokale burgers, jeugdverenigingen, scholen, bedrijven en overheden. Ze kunnen een specifieke sociale invulling krijgen zodat ze een meerwaarde bieden aan de omgeving en mensen samenbrengen, maar ook educatie en natuurbeleving krijgen de nodige aandacht. Een Wonderwoudje is véél meer dan een postzegelbosje: mogelijke invullingen zijn klimbomen, sneukelhagen of fruitbomen, een wilgenhut, reliëf of water, een buitenleslokaal,

1.3.2 Ondersteuning voedselbossen

Voedselbossen staan de voorbije jaren volop in de belangstelling in Vlaanderen. Deze nieuwe landgebruiksvorm mag zelfs een echte hype genoemd worden: op tientallen locaties in Vlaanderen staan er nieuwe voedselbossen in de steigers. Een echte breed gedragen definitie voor voedselbossen is er echter nog niet in Vlaanderen, maar dikwijls terugkerende elementen zijn: voedsel produceren door gebruik te maken van natuurlijke processen kenmerkend voor bossen (successie, microklimaat, ecologisch evenwicht); aanwezigheid van verschillende vegetatielagen (grote bomen, struiken, klimplanten...); gesloten kringlopen; verankering in het lokale sociale weefsel. In het concept van voedselbossen komen zeer veel kennisdomeinen samen (bosbeheer, fruitteelt, bessenteelt...). Specifieke kennis over zowel bos- en natuurwetgeving als over landbouwwetgeving heb je eveneens nodig. BOS+ kan bouwen op meer dan 50 jaar werking (kennisopbouw- en verspreiding, educatie, communicatie, beleidswerking...) in Vlaanderen rond het thema bos en bomen. Sinds een 20-tal jaar is BOS+ ook zeer actief rond het thema agroforestry en korteomloophout (o.m. 2 VLAIO-projecten over agroforestry samen met ILVO, Inagro, UGent e.a.) en is er zo ook al heel wat kennis over bv. fruitbomen, bessenteelt en diverse wetgevingen opgebouwd. BOS+ ondersteunt grondeigenaars financieel en inhoudelijk voor de aanleg van nieuwe voedselbossen. Voedselbossen zijn onmiskenbaar in staat om een breed gamma aan ecosysteemdiensten te leveren: voedselproductie, koolstofvastlegging, biodiversiteit, bestuiving, natuurlijke plaagbestrijding, beleving, afkoeling, waterinfiltratie... Enkele oudere voedselbossen in Vlaanderen en het nabije buitenland (UK, Nederland) bewijzen eveneens dat commerciële rendabiliteit van voedselbossen geen illusie is.

1.3.3 Vergroeningsprojecten in zorginstellingen

Met het Bosfonds ondersteunt BOS+ verschillende types van bosuitbreiding en vergroeningsprojecten, waaronder nu ook 'boomrijke' vergroeningen op terreinen van scholen, jeugdbewegingen, zorginstellingen en vergelijkbare organisaties. Voor deze vergroeningen zullen we een minimum kroonsluiting van 30% hanteren. De ondersteuning bestaat uit een participatief traject dat garandeert dat de toekomstige gebruikers van het vergroende terrein voldoende inspraak hebben in het ontwerp. Op basis van dit participatief traject maakt BOS+ een algemeen inrichtingsplan. Na de goedkeuring daarvan en een gezamenlijk terreinbezoek

met verantwoordelijke(n) van de begunstigde gaat BOS+ aan de slag om een aanplantingsplan op te maken. BOS+ bestelt bovendien het nodige plantgoed en neemt de organisatie van een plantactie op zich. Deze aanpak moet initiatiefnemers zoveel mogelijk ontzorgen, en zowel organisatorisch als financieel een duwtje in de rug geven om hun projecten te realiseren.

OD 1.4: BOS+ koopt zelf strategisch gronden aan en realiseert er nieuwe, multifunctionele en kwalitatieve bossen.

De komende jaren zal BOS+ ook zelf gronden aankopen om te bebossen, en aan de uitbreiding van haar eigen bossen werken. We streven daarom naar een erkenning als terreinbeherende vereniging.

Het beheer van deze bossen wordt opgenomen door personeelsleden en vrijwilligers van BOS+. Voor alle aanplantingen wordt een natuurbeheerplan opgesteld, met bijhorende toegankelijkheidsregeling die recreatie en beleving (op termijn) toelaat waar mogelijk. Net als in de bebossingen die we realiseren in partnerschap (zie OD 1.2), streven we naar een hoge kwaliteit en multifunctionaliteit met aandacht voor onze kernthema's.

Om dit patrimonium ook administratief op transparante wijze te kunnen beheren, werd een nieuwe vzw opgericht, BOS+ Tierra, als dochter van BOS+ Vlaanderen en als administratieve entiteit waar voortaan het grondenpatrimonium van BOS+ in ondergebracht wordt.

Indicatoren en streefwaarden

- In 2026 is BOS+ erkend als een terreinbeherende vereniging.
- In 2024 heeft BOS+ 10 ha, en tegen 2026 14 ha nieuw bos in eigendom en beheer. Baseline: In 2020 heeft BOS+ 6 ha kwalitatief en multifunctioneel bosgebied in eigendom en beheer.

Impact

Tegen 2026 levert BOS+ met deze nieuwe bossen een zelfstandige bijdrage aan de Vlaamse bosuitbreidingsdoelstellingen. Een erkenning als terreinbeherende organisatie zorgt ervoor dat de aankoop van gronden financieel meer haalbaar wordt en in de toekomst nog sneller en ambitieuzer kan gebeuren. Bovendien moeten deze eigen bossen een voorbeeld worden van duurzaam en multifunctioneel bosbeheer in Vlaanderen, met oog voor wetenschappelijk onderbouwde innovatie en demonstratie.

Verantwoordelijke binnen BOS+

- Verantwoordelijke bosuitbreiding

Acties en activiteiten

1.4.1 Verwervingscampagne het Nieuwe Bos

In 2018 werden de eerste stappen gezet voor een nieuw project binnen BOS+: het zelf aankopen van gronden om te bebossen. Daarmee wordt gezocht naar een toegevoegde waarde, door de keuze voor gronden die bestaande, bij voorkeur oude en waardevolle bossen uitbreiden of (in de toekomst) met elkaar kunnen verbinden. De kosten daarvan worden gedragen door verschillende sponsors en donoren, die we vinden via een gerichte verwervingscampagne. Deze vorm van bebossing is aantrekkelijk voor hen, omdat BOS+ het verdere beheer van dit bos op zich zal nemen en daarmee een hoge én blijvende natuurkwaliteit en -winst kan garanderen. Zo merkten we dat deze campagne onder andere sterk aansloeg bij wie een levensgebeurtenis (geboorte, huwelijk, herdenking, enz.) op een bijzondere manier wil vieren en blijvend herinneren. Maar ook voor bedrijven blijkt de directe band met het nieuwe bos een belangrijke troef. Intussen werden op deze manier al 2 percelen - goed voor 4 ha aangekocht en aangeplant. De komende beleidsperiode zetten we dit project dan ook verder, en meer specifiek in de regio's Oosterzele - Melle - Merelbeke en in Moerbeke. Maar ook mogelijkheden op andere locaties worden onderzocht.

SD2 (DRAAGVLAK) BOS+ versterkt het draagvlak voor, de verbinding met en het bewustzijn over bossen en bomen bij kinderen en volwassenen, opdat ze deze meer waarderen en beter beschermen.

Waar willen we staan in 2026?

In 2026 worden bossen en bomen, de verschillende functies die zij opnemen binnen veerkrachtige ecosystemen en de diensten die zij leveren aan de samenleving, nog sterker gewaardeerd door Vlaamse burgers. Het draagvlak voor hun bescherming en de uitbreiding ervan is groot, en de tijd die mensen spenderen in een groene omgeving neemt toe. De positieve tendens die gestart is tijdens de coronacrisis zet zich verder.

BOS+ draagt hiertoe bij door een positieve en evenwichtige communicatie, en een actueel en kwaliteitsvol educatief en beleavingsaanbod over de sociale, economische en ecologische waarde van bos en bomen. We blijven inzetten op educatie over bossen en bomen, op vlak van kennis maar ook op vlak van attitudes en gedrag. Onze communicatie en activiteiten verbinden bos en bomen met onze 4 kernthema's: klimaat (hun rol in mitigatie en adaptatie), biodiversiteit, bio-economie en welzijn. Natuurverbinding, als een antwoord op de vervreemding tussen mens en natuur die onze tijdsperiode kenmerkt, krijgt een belangrijke plaats in ons beleavingsaanbod. We stimuleren onze doelgroepen om stil te staan bij hun eigen positie binnen een veerkrachtig ecosysteem, hun relatie ten opzichte van bossen en bomen, en de manier waarop zij via eigen gedragingen en keuzes kunnen bijdragen aan een duurzame en natuurinclusieve toekomst.

Coherentie met eigen missie en met de subsidiecriteria voor gewestelijke thematische verenigingen

Draagvlakversterking past rechtstreeks binnen BOS+ haar missie om bij te dragen tot een groeiend bewustzijn van het belang van bos en bomen voor een leefbare wereld voor mens, plant en dier. We vervullen ermee ook een belangrijke rol als gewestelijke thematische vereniging, met name het informeren, sensibiliseren, enthousiasmeren en/of activeren van burgers en andere doelgroepen omtrent milieu- en/of natuurgerelateerde problemen, uitdagingen en behoeften – in dit

geval met een focus op bossen en bomen. De acties en activiteiten onder deze SD maken een belangrijk deel uit van het portfolio van producten, diensten, methodieken en handelingsmodellen die BOS+ aanbiedt aan haar diverse doelgroepen.

OD 2.1: BOS+ voert een positieve en evenwichtige communicatie die het bewustzijn over en het draagvlak voor bos en bomen versterkt, rekening houdend met rationele en emotionele overwegingen.

De komende 5 jaar voert BOS+ verder een constructieve communicatie rond bossen en bomen, met als doel zoveel mogelijk burgers te informeren en te activeren. Dankzij de uitrol van een vernieuwde website, in lijn met de in 2021 gelanceerde nieuwe huisstijl, blijven we een eigentijdse en geloofwaardige stem en groeit het bereik van onze boodschap. We benoemen de uitdagingen waar bossen en bomen in Vlaanderen en wereldwijd voor staan maar reiken ook oplossingen aan om deze ecosystemen collectief te versterken en te beschermen, via gedrag en keuzes die rechtstreeks én onrechtstreeks bijdragen aan het duurzaam behoud van bossen en bomen.

Onze communicatie is gestoeld op wetenschappelijk onderzoek en rationele argumenten, die worden ingezet in een taal op maat van onze diverse doelgroepen (van kleuters tot commerciële partners, van boseigenaars tot boeren, van gezinnen tot gemeentebesturen, ...). Zo belichten we hun belang voor biodiversiteit en hun rol in de strijd tegen en het omgaan met een veranderend klimaat en dit in het bijzonder in het kwetsbare stedelijk gebied. In de nasleep van de huidige gezondheids crisis zullen we de link met het menselijk welzijn en onze gezondheid (zowel fysiek als mentaal) verder bekendmaken, onder meer via een vernieuwde ‘dokter bos’ campagne. Toch is er ook plaats voor emotionele overwegingen en bezorgdheden die eigen zijn aan het debat rond natuurbehoud. Door het thematiseren van de relatie tussen de mens en zijn natuurlijke omgeving (concepten als rewilding, natuurconnectie, rechten van de natuur, enz.), erkennen en omarmen we ook de emotionele band die burgers voelen met bossen en bomen. Tegelijkertijd zullen we blijven ijveren voor duurzame waardeketens van bosproducten en de rol van een verantwoorde bio-economie (waaronder houtproductie) binnen duurzaam bosbeheer.

Ook voor de tegenkanting bij bossen en bomen zijn we niet blind. Daarom gaan we het gesprek aan met doelgroepen die vandaag nog minder positief of met specifieke bezorgdheden naar bossen en bomen kijken, zowel binnen het stedelijk gebied (bv. klachten over overlast van straatbomen), als in het buitengebied (bv. bezorgdheid over concurrentie bij landbouwers, of principiële tegenstanders van elke vorm van houtkap). Via een strategische en open communicatie die uitgaat van wetenschappelijk onderbouwde gegevens en kennis, good practices en win-wins (bv. groene klimaatwijken, agroforestry) bouwen we ook bij deze groepen een draagvlak op.

Indicatoren en streefwaarden

- In 2022 heeft BOS+ een vernieuwde website, aangepast aan onze nieuwe huisstijl.
- Tegen 2024 resulteert dit in een toegenomen bereik via onze website (unieke bezoekers), nieuwsbrief, en sociale media van jaarlijks 40.000, en tegen 2026 50.000 mensen.
Baseline: In 2020 hebben we met onze nieuwsbrief, sociale media en unieke bezoekers op de website een bereik van 30.000 mensen op jaarbasis.
- Tegen 2024 organiseren we jaarlijks 3, en tegen 2026 jaarlijks 5 acties rond draagvlakversterking voor groene buurten.
- Tegen 2024 maken jaarlijks 200 mensen, en tegen 2026 400 mensen kennis met de welzijnseffecten van bossen en bomen op lezingen of themadagen die BOS+ (co) organiseert.
- In de periode 2022-2026 wordt jaarlijks over minstens 1 prioritair thema m.b.t. bos en bomen waarover maatschappelijke discussie bestaat, actief gecommuniceerd, en wordt hierbij het debat aangegaan met nog niet overtuigde doelgroepen.

Impact

Door belang te hechten aan oplossingsgerichtheid, en door problemen en uitdagingen te benoemen maar ook te linken aan persoonlijke acties en keuzes, roept onze communicatie op tot betrokkenheid en gedragsverandering bij burgers. Met aandacht voor zowel rationele als emotionele argumenten en bezorgdheden willen we bovendien een constructieve stem zijn in het maatschappelijk debat. En net door die constructieve toon, zelfs bij tegenkanten van mensen of organisaties die zich zeer kritisch opstellen tegenover onze standpunten, slagen we erin met onze goed onderbouwde standpunten toch reflectie te genereren bij deze kritische doelgroepen en velen onder hen te overtuigen tot meer gematigde standpunten of zelfs consensus. Dankzij een groeiend bereik kunnen we die effecten naar 2026 toe nog versterken.

Verantwoordelijke binnen BOS+

- Verantwoordelijke communicatie
- Verantwoordelijke participatieve vergroening
- Verantwoordelijke stedelijk en welzijns groen

Acties en activiteiten

2.1.1 Trees Please

In 2020 werd een mobiel ‘pop-up bos’ uitgewerkt naar aanleiding van de actie Verover De Ruimte in Mechelen. 20 bomen in kisten namen er tijdelijk enkele parkeerplaatsen in, om aan te tonen hoe die publieke ruimte op een meer aangename en natuurvriendelijke manier kan worden ingenomen. De succesvolle actie zetten we verder, door in het voorjaar van 2021 het pop-up bos beschikbaar te maken voor gemeenten en buurtbewoners binnen de campagne ‘Trees Please’. Zij kunnen deze 20 bomen bij ons uitlenen gedurende 20 dagen, en deze een tijdelijke plek geven in hun publieke ruimte. De campagne wil gemeenten en hun inwoners zo tonen hoe hun buurt er kan uitzien wanneer er ruimte gemaakt wordt voor wat meer groen, maar ook wat de voordelen zijn van dit groen in hun leef- en verblijfsomgeving. Daarom worden de bomen vergezeld door infoborden van Dokter Bos, waarop infographics meer vertellen over de positieve effecten van bomen op het menselijk welzijn en gezondheid. De hoop is uiteraard dat deze tijdelijke interventies kunnen uitgroeien tot permanente vergroeningen.

2.1.2 Dokter Bos

Bossen en bomen zorgen voor onze gezondheid. Op meer manieren dan je zou denken. Ze doen ons meer naar buiten trekken, meer bewegen en elkaar meer ontmoeten. Ze helpen ons beter omgaan met stress, angst en piekergedrag, bevorderen ons geluksgevoel, creativiteit en slaappatroon. Ze zuiveren onze lucht en ons water, en houden onze steden leefbaar. Vandaag gaan we met z’n allen steeds meer het belang van bossen en bomen waarderen. Voor ons eigen welzijn, maar ook voor het welzijn van de grotere ecosystemen waar wij deel van uitmaken. Deze waaier aan gezondheidseffecten staat centraal in de campagne ‘Dokter Bos’. Die kreeg een flinke update, met vernieuwde infographics die ons vertellen wat Dokter Bos kan betekenen voor kinderen, volwassenen, in onze leefomgeving en in zorginstellingen. De komende jaren zullen deze beelden gebruikt worden als leidraad bij workshops en presentaties over het thema voor diverse doelgroepen. Inmiddels heeft een Europees consortium van universiteiten en onderzoeksinstituten ons thema ook overgenomen, in het kader van het onderzoeks- maar ook demonstratieproject Dr. Forest.

2.1.3 Nieuwe website

In 2022 zal BOS+ kunnen rekenen op een vernieuwde website, huisstijl en nieuw logo. De huidige website (www.bosplus.be) krijgt een totale make-over en zal samengevoegd worden met www.klimaatbossenfonds.be. De vier grote pijlers van de nieuwe website worden: Bos en gezondheid, het Bosfonds, onze projecten in Vlaanderen en de tropen en een ‘Doe mee’-pagina met onze lopende campagnes.

OD 2.2: BOS+ inspireert, motiveert en versterkt kinderen en volwassenen om vaker zelfstandig het bos en de natuur in te trekken.

Vandaag al vindt een groot deel van onze achterban de weg naar BOS+ en onze kanalen via hun zoektocht naar kwalitatieve wandel- en fietsroutes in bos en natuur. Door dit aanbod verder uit te bouwen en regelmatig te updaten, komen we tegemoet aan de stijgende vraag naar natuurbeleving en recreatie. Maar ook het reeds bestaande aanbod, dat we doorheen de voorbije jaren hebben opgebouwd, blijven we actief promoten opdat die inspanningen niet verloren gaan. Daarnaast

trekken we nadrukkelijk de kaart van natuurbeleving en buitenspel. We doen daarvoor beroep op vrijwilligers en professionelen, aan de hand van bekende en minder bekende formats.

We hechten veel belang aan het versterken van natuurbeleving en natuurcontact bij kinderen, en het rechte trekken van het onevenwicht dat het voorbije decennium gegroeid is tussen screentime en greentime. Met uitdagende en leerrijke buitenspeelideeën overtuigen we kinderen, ouders en begeleiders om vaker het bos in te trekken, en zelf te ervaren hoe bijzonder leerrijk buitenspelen voor kinderen is, hoe natuur onze fantasie prikkelt en onze creativiteit en ondernemingszin stimuleert.

We ijveren voor voldoende veilige en gezonde groene speelplekken en -kansen voor elk kind, met aandacht voor doelgroepen die we vandaag nog minder bereiken. We promoten de uitbouw en het gebruik van een gebiedsdekkende, digitale kaart van groene speelplekken in Vlaanderen en bij lokale en regionale administraties, de jeugd- en de natuursector. We zetten onze samenwerking verder met de kennisplatforms Springzaad (inrichting van toegankelijke groenstructuren) en Goegespeeld (overlegplatform over het recht op spelen), waardoor onze boodschap nog luider klinkt.

Indicatoren en streefwaarden

► In 2022 staat er een vernieuwd en uitgebreid aanbod van 50 wandel- en fietsroutes in Vlaamse bosgebieden op onze website, dat jaarlijks wordt aangevuld en gepromoot.

► Tegen 2024 wordt het aanbod van wandel- en fietsroutes jaarlijks geraadpleegd door 12.000, en tegen 2026 door 15.000 unieke bezoekers.
Baseline: In 2020 wordt het aanbod van wandel- en fietsroutes op onze website geraadpleegd door 7.249 unieke bezoekers op jaarbasis.

► Tegen 2024 staat er een uitgebreide inspiratie- en motivatiepagina rond buitenspelen op onze website die kinderen zal aanzetten meer te ravotten in het groen. Tegen 2026 wordt deze door 7.500 unieke bezoekers geraadpleegd.

► Tegen 2024 zet een regionale campagne over de welzijnseffecten van bossen en groen op jaarbasis 7.000 mensen, en tegen 2026 10.000 mensen aan tot meer contact met bossen en groen. We richten ons daarbij in de toekomst ook nadrukkelijk op kinderen en jongeren.

► In 2020 zet een regionale campagne over de voordelen van bewegen in het groen op jaarbasis 3.000 mensen aan om meer te bewegen in een groene omgeving.

► Tegen 2026 worden minstens 3 producten of modellen grondig geëvalueerd via een brede gebruikersbevraging.

Impact

In 2026 is BOS+ een belangrijke bron van informatie geworden voor wie op zoek is naar leuke en vernieuwende activiteiten en ervaringen in een bos- of boomrijke omgeving, waardoor ook meer kinderen en volwassenen gemotiveerd raken en blijven om het bos in te trekken. Onze inspanningen rond groene speelplekken en de promotie van een gebiedsdekkende groene speelweefselkaart, hebben tegen 2026 bijgedragen aan een meer volledige, gebruiksvriendelijke en interactievere kaart of platform.

Verantwoordelijke binnen BOS+

- Verantwoordelijke communicatie
- Bewegingsmedewerker
- Verantwoordelijke educatie kleuter- en lager onderwijs

Acties en activiteiten

Lockdown in bostown

De coronacrisis heeft een grote impact op het leven zoals we het kennen. Door de lockdowns namen we tijdelijk gedwongen afscheid van onze winkels en cafés, maar kregen we tegelijk de kans onze bossen en natuur te herontdekken. Met de campagne #lockdowninbostown daagde BOS+ mensen uit om de natuur in te trekken en dat moment met de wereld te delen, door een foto op sociale media te posten. Om hen een duwtje in de rug te geven, stippelden we verschillende wandelingen uit in alle provincies. De mooiste foto-inzendingen ontvingen van ons een prijs. Met de campagne wilden we de fysieke en mentale gezondheidsvoordelen die tijd doorbrengen in de natuur ons oplevert in de verf zetten, en zo bijdragen tot de veerkracht van mensen in deze uitzonderlijke periode.

2.2.1 Campagnemodel 30-30

Samen met CM organiseert BOS+ al 6 jaar de campagne 30-30. We dagen onze deelnemers uit om gedurende 30 dagen elke dag minstens 30 minuten in het groen te bewegen. Een krachtig medicijn in coronatijden, zo bleek uit de resultaten van de campagne in 2020. Die startte net voor het begin van de eerste lockdown. Op de campagnewebsite kunnen deelnemers een motiverend dagboek bijhouden, en jaarlijks koppelen we ook een wetenschappelijk onderzoek aan de uitdaging. Via citizen science meten BOS+ en CM zo de effecten van natuur op onze gezondheid, en zetten we deze in de verf. Tot slot zorgt deze campagne ook voor méér bos, want om te bewegen in het groen, hebben we natuurlijk nabij groen nodig. Hoe meer deelnemers, hoe meer boompjes wij planten. Bij de volgende editie hopen we nog meer deelnemers te overtuigen.

2.2.2 Promotie van een digitale speel(groen)kaart

Met BOS+ zijn we al jaren vragende partij voor een overkoepelende kaart met alle groene (en minder groene) speelplekken. Dit resulteerde in het verleden al in lokale samenwerkingen. Een omvattende tool die alle gegevens bundelt is er echter nog steeds niet. Nochtans bestaat de software hiervoor. We blijven aan de kar trekken, mobiliseren partners en duiden op studiedagen op het belang van het ontsluiten van deze data. Meer dan ooit is er bewustzijn rond het belang van nabij recreatief groen. Samen met onder andere het departement Jeugd, de Ambrassade en netwerk Goe Gespeeld houden we dit hoog op de agenda. We willen zowel terreinbeheerders als besturen overtuigen om hun gegevens beschikbaar te maken op eenzelfde platform. Zodat gezinnen, kinderen, jongeren, jeugdbewegingen, ... weten waar ze terecht kunnen, ongeacht waar ze zich op dat moment bevinden.

OD 2.3: BOS+ brengt kinderen en volwassenen het bos in via een breed en aantrekkelijk (cultureel) activiteitenaanbod, en met bijzondere aandacht voor de welzijnseffecten van bossen en bomen, en voor kansengroepen die vandaag nog minder toegang hebben tot (de voordelen van) groene ruimte.

De komende jaren raakt BOS+ verder bekend als een betrouwbare en innovatieve partner voor kwalitatieve activiteiten in het bos, gericht op het brede publiek. De combinatie met cultuurbeleving blijft een speerpunt, met beproefde recepten zoals onze filmvoorstellingen, maar ook ruimte voor nieuwe insteken zoals bijvoorbeeld beeldende kunst of muziek. De verhouding tussen mens en natuur is een terugkerend thema. Dit zijn geen louter recreatieve activiteiten, maar wel evenementen waar we op een laagdrempelige en aangename manier mensen (voor het eerst, opnieuw of nog meer dan voorheen) de weg naar het bos tonen en hen aanzetten om dat vaker te doen. Samenwerkingen met de cultuursector hebben op dit vlak een groot potentieel, omdat artiesten in staat zijn om mensen op een emotionele manier te raken, waarmee ze de puur rationele discours over het belang van bos overstijgen en versterken.

Voor enkele specifieke doelgroepen wordt een afzonderlijk activiteitenaanbod uitgewerkt. Aan bedrijven waarmee we samenwerken, zullen wandelingen en andere activiteiten in het bos worden aangeboden die hun medewerkers uitnodigen bossen en natuur beter te begrijpen, te beleven en te waarderen. Ook het inzetten van bos en natuurconnectie voor een verhoogd welzijn (op het werk) en burn-out preventie komt daarbij aan bod.

Vanuit de vaststelling dat het huidige bereik van onze activiteiten de superdiversiteit en de economische verschillen die onze maatschappij tekenen niet weerspiegelt, willen we de komende jaren onderzoeken hoe we een diverser en inclusiever publiek kunnen bereiken. We verkennen samenwerkingen met organisaties die expertise hebben met kansengroepen, waarbij we specifieke activiteiten opzetten voor voornamelijk kinderen en jongeren die omwille van hun achtergrond en thuissituatie weinig toegang hebben tot natuurbeleving. Op die manier leren we ons reguliere aanbod beter op deze doelgroepen afstemmen, en ontwikkelen we nieuwe instrumenten op maat van deze doelgroepen.

Indicatoren en streefwaarden

- In de periode 2022-2026 bieden we jaarlijks 3000 mensen een bijzondere bosbeleving op minstens 30 filmvoorstellingen in het bos.

Baseline: In 2020 bieden we op jaarbasis 2500 mensen een bijzondere bosbeleving op gemiddeld 18 filmvoorstellingen in het bos.

- In de periode 2022-2026 bieden we jaarlijks 300 mensen een bijzondere bosbeleving via andere culturele activiteiten in het bos.

Baseline: In 2020 bieden we op jaarbasis 300 mensen een bijzondere bosbeleving via andere culturele activiteiten in het bos.

- In de periode 2022-2026 verdiepen jaarlijks 60 deelnemers hun kennis over de link tussen bos en gezondheid op een thematisch weekend.

Baseline: In 2019 verdiepen 40 deelnemers hun kennis over de link tussen bos en gezondheid op een thematisch weekend (2020 niet representatief omwille van coronamaatregelen).

- Tegen 2026 hebben we minstens 1 structurele samenwerking opgestart met organisaties die kwetsbare of kansarme doelgroepen bereiken, en hebben we burgers uit deze doelgroepen een waardevolle natuurbeleving en -ervaring aangeboden.

- Tegen 2024 laten we jaarlijks 100 mensen, en tegen 2026 200 mensen de welzijnseffecten van bossen en bomen ervaren op workshops voor bedrijven of particulieren.

- In de periode 2022-2026 wordt jaarlijks minstens 1 methodiek of activiteitenmodel grondig geëvalueerd via een brede gebruikersbevraging.

Impact

Cultuurbeleving blijft voor BOS+ een sterke tool om onze doelgroepen in contact te brengen met bos en natuur, met het uiteindelijk doel om hen op een laagdrempelige wijze de weg naar het bos te laten (her)ontdekken en er

fijne ervaringen mee te maken, maar hen tegelijkertijd ook te doen stilstaan bij hun eigen relatie ten opzichte van bossen en bomen. Door daarnaast ook de welzijnseffecten van bossen en bomen in de verf te zetten, voeden en versterken we die band. Tegen 2026 willen we daarom in de eerste plaats onze doelgroepen blijven aanspreken met een aantrekkelijk activiteitenaanbod, maar willen we die doelgroepen ook in toenemende mate zien diversifiëren, opdat ook burgers die minder in contact komen met bossen en bomen de positieve effecten ervan kunnen ervaren.

Verantwoordelijke binnen BOS+

- Bewegingsmedewerker

Acties en activiteiten

2.3.1 Film in het Bos en andere cultuurevenementen

Een speciale belevenis voor jong en oud; een film gaan bekijken op een open plek in het bos. Vooral omdat het 's avonds doorgaat. De vogels beginnen hun avondzang, de wind ruist door de bladeren, het wordt stilaan donker, ... Al meer dan 15 jaar organiseert BOS+ samen met de Gezinsbond en allerhande lokale partners filmvoorstellingen in verschillende bosgebieden in Vlaanderen. De voorbije jaren kende deze 'Film in het Bos' tournee een groeiend succes met ongeveer 20 voorstellingen per zomer, voor rond de 200 toeschouwers per voorstelling. Dit aanbod willen we verder blijven aanbieden en uitbouwen met een maximum van 30 voorstellingen per zomer.

Naast de vaste Film in het Bos-tournee voorzien we jaarlijks ook andere cultuurevenementen in het bos. Door te linken met de cultuursector bereikt BOS+ een heel grote en diverse doelgroep die op eigen houtje niet altijd zijn weg naar het bos vindt. Burgers leren hun lokale stukje bos op een unieke manier kennen en waarderen.

Afhankelijk van de doelgroep kan er minder of meer informatie over het bos worden verstrekt, maar de kerndoelstelling van dit soort evenementen blijft wel de mensen

de weg wijzen naar het bos en hen daar een fijne ervaring te laten beleven. Uit onderzoek blijkt immers dat het eerder de aangename ervaring is die mensen nadien opnieuw de weg naar het bos laat terugvinden, dan pure rationele informatie over het belang van bos. Dat gezegd zijnde, wordt bij elk van onze evenementen ook wel informatie over het belang van bossen en bomen overgebracht. Afhankelijk van het type doelgroep bestaat dit uit een informatieve voorfilm, de hoofdfilm zelf die inhoudelijk ingaat op ecologische thema's, randactiviteiten of zelfs een actieve rol voor het bos gedurende een deel van het evenement.

2.3.2 Bosbadweekend

In het najaar van 2019 organiseerde BOS+, samen met CM, voor het eerst een zeer gesmaakt Bosbadweekend, waarbij de nadruk ligt op gezondheidsbevorderende activiteiten in het bos. Corona strooide roet in het eten van de editie in 2020, maar in het najaar van 2021 pikken we normaliter de draad weer op. Op Bosbadweekend willen we de deelnemers een weekend helemaal onderdompelen in het bos en haar (ver)diensten, met focus op de nauwe link tussen het bos en onze mentale en/of fysieke gezondheid. Er worden een aantal uiteenlopende themaworkshops aangeboden, waar deelnemers uit kiezen: bosbaden, rewilding, natuurlijke ehbo, outdoor koken... Allemaal gegeven door een multidisciplinair team van ervaren bos- en gezondheidsgidsen. De focus ligt op ontspannen en op connecteren met het bos, maar ook op bijleren. Zo kunnen deelnemers bij thuiskomst zelf aan de slag met wat ze leerden en ontdekten. We mikken op 50 tot 60 deelnemers: een mooie groep die ook elkaar kan inspireren en motiveren, maar die ook voldoende klein is opdat alle deelnemers voldoende aandacht kunnen krijgen van de gidsen en begeleiders.

2.3.3 Doelgroepverbreding

Tussen september 2020 en mei 2021 voerden 8 studenten van de opleiding Bachelor in het Sociaal Werk aan de Arteveldehogeschool in Gent een onderzoek uit naar hoe BOS+ en NatureMinded meer mensen met een migratieachtergrond kunnen bereiken in hun werking en activiteiten, met een focus op welzijnsgerichte natuuractiviteiten. Het onderzoek kwam er op onze vraag, en paste binnen een bachelorproject dat intensief gestuurd en begeleid werd door medewerkers van BOS+ en door docent Frank Monsecour. De studenten combineerden een

uitgebreide literatuurstudie met interviews bij verschillende doelgroeporganisaties, stadsdiensten en andere natuurorganisaties uit de regio Gent, en formuleerden van daaruit een aantal nuttige aanbevelingen. Die vormen voor BOS+ een eerste stap in een proces rond doelgroepverbreding (niet enkel wat betreft herkomst, maar bv. ook wat betreft inkomen, opleidingsniveau, beperking, enz.) dat we verder willen uitrollen in de komende beleidsperiode.

2.3.4 Workshops mentale veerkracht versterken via natuurbeleving

Thuis- en telewerk nam tijdens de coronacrisis een hoge vlucht. Het daagt werknemers en werkgevers uit om nieuwe werk- en organisatievormen te vinden, en het evenwicht tussen werk en privé te bewaren. Vandaag zien we daarvan ook de negatieve effecten. In onze prestatiegerichte maatschappij ging het langdurig ziekteverzuim al langer in stijgende lijn, maar de afgelopen jaren is de stijging enorm; depressies, burn- of bore-outs komen steeds algemener voor. Omdat natuurbeleving hierop deels een antwoord kan bieden, werkt BOS+ samen met Katriina Kilpi - bosbadexperte afkomstig uit Finland waar deze praktijken al langer ingang hebben gevonden - workshops en een programma uit dat de weldadige effecten van bos en natuur inzet om de mentale veerkracht van werknemers te verhogen. In dit programma zullen werknemers van een bedrijf of organisatie methodes aangeleerd krijgen om in contact met bos en natuur hun eigen mentale veerkracht beter in te schatten en erop te anticiperen, om stress te verlichten en om na te gaan hoe ze zichzelf tijdig kunnen behoeden voor een langdurige afwezigheid. Een stevige portie positieve gezondheidseffecten van het bos krijgen ze er gratis bovenop. Aan de werkgever biedt het een helikopterblik op het welbevinden van zijn personeel, en een eerste inzicht in stappen die hierrond te zetten zijn. In het najaar van 2020 plannen we een piloottraject uit te rollen binnen BOS+ zelf, opdat we dit later ook kunnen uitrollen naar partners en andere geïnteresseerden.

OD 2.4: BOS+ versterkt de kennis over en de waardering voor bossen en bomen via een kwalitatief aanbod van natuureducatie en buiteneducatie voor kinderen en hun leerkrachten of begeleiders.

BOS+ breidt haar aanbod van educatieve methodieken, producten, trajecten en handelingsmodellen rond bossen en bomen in relatie tot onze kernthema's tegen 2026 verder uit. We behouden de focus op het lager onderwijs, maar verkennen ook nieuwe doelgroepen: kleuters (waarbij de nadruk ligt op natuurbeleving), secundair onderwijs, buitengewoon onderwijs en vrijetijdscontexten zoals jeugdbewegingen, buitenschoolse opvang of speelpleinwerking. Inhoudelijk wordt natuureducatie aangevuld met buiteneducatie. Van het leren over bossen en bomen naar het leren in een groene omgeving.

Leerkrachten en intermediairen blijven onze belangrijkste rechtstreekse doelgroepen om uiteindelijk zoveel mogelijk kinderen te bereiken. Zo zijn ze binnen al onze interventies een cruciale schakel om duurzame verandering te bekomen. Via nascholingen en samenwerkingen met hogescholen en lerarenopleidingen versterken we de kennis en competenties met betrekking tot onze kernthema's bij leerkrachten (in spe).

Nieuw en reeds eerder ontwikkeld maar nog steeds relevant educatief materiaal wordt breed bekendgemaakt en regelmatig gepromoot.

Indicatoren

► In de periode 2022-2026 worden jaarlijks minstens 1 nieuwe educatieve methodiek (product/dienst/handelingsmodel/boek/brochure) ontwikkeld.
Baseline: In 2020 wordt op jaarbasis 1 nieuwe educatieve methodiek (product/dienst/handelingsmodel/boek/brochure) ontwikkeld.

► In de periode 2022-2026 maken jaarlijks minstens 500 volwassenen gebruik van onze educatieve pakketten en methodieken, en bereiken we jaarlijks 10.000 leerlingen
Baseline: In 2020 maken jaarlijks 500 volwassenen gebruik van onze educatieve methodieken.

► In de periode 2022-2026 wordt jaarlijks minstens 1 methodiek of activiteitenmodel grondig geëvalueerd via een brede gebruikersbevraging.

► In de periode 2022-2026 worden jaarlijks minstens 3 vormingen of themadagen ge(co-)organiseerd waarop we onze educatieve methodieken voorstellen aan leerkrachten en intermediairen.
Baseline: In 2020 worden op jaarbasis 3 vormingen of themadagen ge(co-)organiseerd waarop we onze educatieve methodieken voorstellen aan leerkrachten en intermediairen.

Impact

Tegen 2026 is het educatief aanbod van BOS+ nog verder gediversifieerd en uitgegroeid tot een referentie voor natuur- en buiteneducatie in Vlaanderen. Het levert daarmee een significante bijdrage aan het versterken van leerkrachten in deze thema's en methodieken. Specifiek voor buiteneducatie zorgen onze inspanningen (via communicatie en workshops) ervoor dat een aantal van de scholen die we bereiken deze methodieken ook structureel in hun werking opnemen en op regelmatige basis buitenlessen invoeren.

Verantwoordelijke binnen BOS+

► Verantwoordelijke educatie kleuter- en lager onderwijs

Acties en activiteiten

Green Learning Environments

Het Europese project Green Learning Environments bundelde de expertise van natuur-educatieve organisaties uit Vlaanderen, Het Verenigd Koninkrijk en Slovenië met de expertise van leerkrachten die lesgeven aan kinderen met specifieke onderwijsbehoeften (in Vlaanderen: buitengewoon onderwijs). Dit resulteerde enerzijds in een omvangrijk rapport over het belang van natuurbeleving bij deze doelgroep en een doorzoekbare database met goede voorbeelden. Anderzijds werd ook een toolbox met kant-en-klare lessen ontwikkeld en getest voor leerkrachten en opvoeders. Met deze toolbox hebben ze de juiste middelen om de voordelen van bos, groen en de natuur te maximaliseren als een informele en krachtige leeromgeving. Aan de hand van de toolbox kunnen vormingen, workshops en studiedagen worden vormgegeven.

2.4.1 Week van het Bos

Al meer dan 45 jaar zet BOS+ zijn schouders onder de Week van het Bos. De voorbije twee jaar spraken we een nieuwe doelgroep aan: er werd een educatief pakket ontwikkeld om met de kleuterklas aan natuurbeleving te doen. Dat werd een overrompend succes. De komende jaren gaan we op dat elan verder: herkenbare bosdieren nemen de kleuters op sleeptouw door de natuur en we vergeten natuurlijk onze “vaste” Week-van-het-Bos-doelgroep van de lagere scholen niet: ook zij mogen zich opnieuw een speels, leerrijk en avontuurlijk pakket verwachten. En er is meer: In 2021 lanceren we ZWAM-FM: het enige radiostation dat je enkel in het bos kan ontvangen. Met deze podcastreeks kan iedereen, ook met het gezin, met familie of met vrienden extra genieten van de Week van het Bos.

SD3 (BELEID) BOS+ ondersteunt en beïnvloedt actoren die het beleid vormgeven of er uitvoering aan geven, zodat ze vanuit hun bestuurs- of voorbeeldfunctie bijdragen aan een beter behoud, beheer en bescherming van bossen en bomen.

Waar willen we staan in 2026?

In 2026 zijn bossen en bomen een transversaal thema en aandachtspunt geworden in de besluitvorming rond relevante beleidsthema's, inclusief ruimtelijke planning, natuur, landbouw, leefmilieu, welzijn en economie. Hun essentiële rol in een verdere uitbouw van een duurzame en veerkrachtige samenleving, en in het omgaan met uitdagingen op vlak van klimaat, biodiversiteit en gezondheid wordt erkend door beleidsmakers, bedrijven, middenveld, overheden en de publieke opinie.

BOS+ ondersteunt deze tendens in de eerste plaats door het voeren van een levendig maatschappelijk debat waarin onze 4 kernthema's een centrale plaats krijgen, en door het uitdragen van concrete aanbevelingen voor een bos- en boomvriendelijk beleid. Maar ook via strategische samenwerkingen met opiniemakers en via het opzetten van good practices in samenwerking met middenveld, ondernemingen en overheden. En tenslotte door een rechtstreekse dialoog en communicatie van voorgaande initiatieven naar beleidsmakers. De beleidsmakers waarop we ons richten zijn:

- Politieke beleidsmakers van de wetgevende macht (bv. parlementairen), de uitvoerende macht (bv. ministers, burgemeesters en schepenen) en de partijen (bv. parlementaire medewerkers en studiediensten);
- Uitvoerende beleidsmakers (agentschappen, administraties, gemeentelijke en provinciale ambtenaren);
- En dit zowel op lokaal, regionaal, nationaal als (waar relevant) internationaal niveau.

Ook BOS+ tropen zal de komende jaren haar beleidswerk verder uitrollen, met name rond internationaal bosbeleid, complementair aan de Vlaamse focus van BOS+ Vlaanderen. BOS+ tropen zal hiermee in verschillende acties en activiteiten

een strategische partner worden voor BOS+ Vlaanderen. In dit meerjarenplan en de bijhorende rapportering zullen we wel steeds een duidelijk onderscheid maken tussen de bijdrage van de verschillende vzw's aan het behalen van de doelstellingen en indicatoren.

Coherentie met eigen missie en met de subsidiecriteria voor gewestelijke thematische verenigingen.

BOS+ wil de motor zijn van acties rond duurzame lokale ontwikkeling door werk te maken van het behoud, het duurzaam beheer en de uitbreiding van bossen. Om die ambitie waar te maken, combineren we eigen acties met het streven naar een stimulerend beleid. Binnen deze SD vervullen we een informerende en sensibiliserende rol richting beleidsactoren, maar dragen we bovenal bij aan transitiedoelen op korte en lange termijn, en aan (natuurgebaseerde) oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen.

OD 3.1: BOS+ voedt en versterkt het maatschappelijk en politiek debat over het belang van bossen en bomen in het lokaal en bovenlokaal beleid.

Via de ontwikkeling van goed onderbouwde beleidsvisies en -aanbevelingen rond onze 4 kernthema's en de transversale uitdagingen brengen en houden we bos en bomen de komende jaren in het centrum van het maatschappelijk en politiek debat. We blijven de bosbalans in Vlaanderen actief opvolgen en pijnpunten benoemen, maar doen ook constructieve voorstellen voor een sterker bos- en bomenbeleid. Onze beleidsvisies zijn gedetailleerd, onderbouwd en gestoeld op wetenschappelijke inzichten. Maar ze zijn ook uitgewerkt in een bevattelijke taal én implementeerbaar door beleidsmakers op verschillende beleidsniveaus. Waar mogelijk werken we samen met opiniemakers die onze boodschap ondersteunen. Naast inhoudelijke dossiers zetten we rond enkele thema's ook beleidsacties op, die onze bezorgdheden, aanbevelingen of standpunten in de kijker zetten.

Onze eigen (vernieuwde) website blijft een hub waar beleidsnieuws en -acties gedeeld en gedeeld worden, en van waaruit ze verder worden verspreid via onze nieuwsbrief en sociale media. Daarmee komen we tegemoet aan de grote interesse van onze lezers en achterban in verschillende vormen van beleidsnieuws. Dankzij

een kwaliteitsvolle perswerking en een regelmatige zichtbaarheid in lokale en nationale media, versterken we onze rol als aanspreekpunt rond bos- en bomenbeleid.

Indicatoren en streefwaarden

► In de periode 2022-2026 ontwikkelen we jaarlijks minstens 2 beleidsdossiers die passen binnen onze prioritaire thema's of transversale uitdagingen, en bezorgen die aan de bevoegde beleidsmakers en/of zetten ze op de agenda in het publiek debat. *Baseline: In 2020 ontwikkelen we 2 beleidsdossiers rond onze prioritaire thema's of transversale kwesties.*

► In de periode 2022-2026 publiceren we jaarlijks minstens 12 artikels rond beleidsthema's via onze eigen media. *Baseline: In 2020 publiceren we 12 artikels rond beleidsthema's.*

► In de periode 2022-2026 realiseren we minstens 1 beleidsmatige communicatiecampagne die past binnen onze prioritaire thema's of transversale uitdagingen, en bij voorkeur gelinkt is aan actuele beleidsdossiers.

► In de periode 2022-2026 hebben we jaarlijks tientallen contactmomenten met bevoegde ambtenaren, kabinetten, schepenen en/of burgemeesters van lokale besturen waarbij we hen sturen richting een ambitieuzer bos- en bomenbeleid in de stad of gemeente.

Impact

Finaal vertalen onze beleidsdocumenten zich – via het maatschappelijk debat en via rechtstreekse behartiging – door naar het gevoerde beleid. Niet alleen in visieteksten en regeerakkoorden, maar ook in de concrete regelgeving: decreten, wetten, uitvoeringsbesluiten, omzendbrieven, subsidiestelsels, enz. Een aantal contactmomenten met lokale besturen groeien uit tot een wezenlijke ondersteuning in het ambitieuzer maken van hun bos- en bomenbeleid, en leiden tot projecten en initiatieven met een voorbeeldwaarde voor andere steden en gemeenten.

Verantwoordelijke binnen BOS+

- Beleidsmedewerker
- Verantwoordelijke communicatie
- Directeur

Acties en activiteiten

Populier van hier

Populieren worden helaas niet door elke natuurliefhebber gewaardeerd. De laatste decennia kregen zij om diverse redenen een slechte naam; zo worden ze direct gelinkt aan plantagebosbouw, de roestziekte of een lage biodiversiteit. Maar deze negatieve connotatie is veelal onterecht. Populieren kunnen zowel voor het landschap als voor de biodiversiteit een grote meerwaarde betekenen. Het feit dat ze snel groeien en de klimaatvriendelijke grondstof hout produceren kan je eerder als een troef dan als een probleem beschouwen. Het planten van populieren moet echter wel op een doordachte keuze gebaseerd zijn en binnen een duurzaam kader gebeuren. Populier van Hier was een project dat liep van 2018 tot 2020 en tot doel had populieren te herwaarderen. Om deze doelstelling te verwezenlijken hebben we verschillende activiteiten georganiseerd op het terrein, maar ook een vademecum en een beleidsnota uitgewerkt, en een webinar georganiseerd voor beleidsmakers en experts. Daarmee droegen we bij aan zowel het maatschappelijk als het politiek draagvlak voor en de kennis over deze boomsoortengroep.

Beleidsaanbevelingen bossen en boomstructuren in het (sub)urbane gebied

In 2020 en 2021 voerde BOS+, in opdracht van Departement Omgeving en in samenwerking met stedenbouwkundige bureaus Endeavour en Midi, een onderzoek uit naar typologieën van bos, bosfragmenten en andere vormen van groen die door lokale besturen en actoren kunnen ingezet worden om bos en bomen tot bij de burger en in het verstedelijkend gebied te krijgen. De opdracht bestond uit de opmaak van een toolbox voor gemeentes (catalogus en handleiding) enerzijds, en de toetsing daarvan via ontwerpend onderzoek in de Vlaamse Rand rond Brussel anderzijds. Aan het eindrapport van de studie werd ook een afzonderlijk hoofdstuk met beleidsaanbevelingen toegevoegd. Daarin bieden we concrete handvaten aan verschillende bestuursniveaus voor de realisatie van meer, en beter beheerde bossen en boomrijke groenstructuren in het (sub)urbane gebied.

3.1.1 Contactmomenten met lokale overheden over bosuitbreidingsambities

4000 ha meer bos in Vlaanderen realiseren tegen 2024, dat doet niemand alleen. In deze doelstelling van het bosuitbreidingsplan, gelanceerd door minister Demir, spelen ook lokale overheden een belangrijke rol. Een taakstelling van 750 ha wordt aan hen toebedeeld, maar daar staan ze zeker niet alleen voor. BOS+ voorziet uitgebreide ondersteuning voor lokale overheden: van plannen tot planten begeleiden we lokale overheden in hun bebossingsambities en -plannen. We starten het overleg op met de actoren in de gemeente, om van daaruit verdere ondersteuningsmogelijkheden te specificeren op basis van hun bebossingsambities. Zo ontzorgen we gemeentes in het volledige bebossingsproces.

OD 3.2: BOS+ geeft bovenlokale zichtbaarheid aan lokale dossiers met een voorbeeldwaarde, en is een aanspreekpunt voor burgers die vragen hebben over of zich inzetten voor het lokaal en bovenlokaal bos- en bomenbeleid.

BOS+ waardeert de inzet van burgers en lokale initiatieven voor de bescherming, het duurzaam beheer en de uitbreiding van bossen en bomen. Vanuit die waardering zijn we een aanspreekpunt voor elke burger die opmerkingen of vragen heeft bij het gevoerde beleid (op lokaal of bovenlokaal niveau) en voor elk initiatief ten voordele van bossen en bomen. We verlenen gratis beleidsmatig, inhoudelijk en waar nodig juridisch advies. We willen deze rol als aanspreekpunt blijven vervullen, maar om het groeiend aantal vragen dat ons bereikt op een kwalitatieve manier te kunnen blijven beantwoorden, werken we de komende jaren toe naar een efficiënter systeem. Zo zullen we bijvoorbeeld vaker doorverwijzen naar een goed uitgebouwde verzameling van Frequently Asked Questions over bos- en bomenbeleid en de relevante regelgeving.

Een selectie van lokale dossiers (2 of 3 per jaar) met een grote voorbeeld- of symboolwaarde, en daardoor een (potentieel) bovenlokaal belang, zullen we verder onderzoeken, uitwerken, zichtbaarheid geven, of via burgerprotest en/ of juridische stappen proberen bijsturen. Dit zijn bijvoorbeeld ontbossingsdossiers die zich onderscheiden door een uitzonderlijk grote schaal of hoge natuurwaarde, en die we ook gericht inzetten als hefboom voor een betere bescherming van bossen en bomen. Aan de andere zijde van het spectrum verlenen we ook aandacht aan voorbeeldprojecten van een vooruitstrevend, bosvriendelijk (lokaal) ruimtelijk beleid.

Indicatoren en streefwaarden

► In de periode 2022-2026 worden jaarlijks 2 of 3 (afhankelijk van de relevantie) lokale dossiers waarin bossen of bomen bedreigd of net op een innovatieve manier ondersteund worden, verregaand ontwikkeld en bovenlokaal uitgedragen.
Baseline: In 2020 worden 3 lokale dossiers verregaand ontwikkeld en bovenlokaal uitgedragen.

► Tegen 2024 bevat onze website een uitgebreide FAQ-pagina over het gevoerde bos- en bomenbeleid en de relevante regelgeving.

► In de periode 2022-2026 krijgen alle binnenkomende vragen van burgers voor ondersteuning of informatie bij lokale ontbossingsdossiers of rond het gevoerde bosbeleid een persoonlijk en kwalitatief antwoord, en/of worden ze afgeleid naar de FAQ-pagina.

Baseline: In de periode 2020 krijgen alle binnenkomende vragen van burgers voor ondersteuning of informatie bij lokale ontbossingsdossiers of rond het gevoerde bosbeleid een persoonlijk en kwalitatief antwoord.

Impact

Dankzij een herziening van onze infoloketfunctie, kunnen we in 2026 nog meer burgers op een kwalitatieve manier sterken in hun inspanningen om – vaak op een lokaal niveau en gespreid over heel Vlaanderen – rechtstreekse actie te ondernemen voor het behoud en de uitbreiding van bossen en bomen. Via de

dossiers die we zelf uitwerken en uitdragen, wijzen we de publieke opinie en beleidsmakers op pijnpunten in het beleid en/of ideeën voor stimulerend beleid. Door te zorgen voor de nodige diversiteit in dossiers, zien we onze inspanningen en ideeën doorsijpelen naar verschillende aspecten van het gevoerde beleid.

Verantwoordelijke binnen BOS+

- Beleidsmedewerker
- Verantwoordelijke communicatie
- Directeur

Acties en activiteiten

Steun voor het lokaal verzet tegen ontbossingsplannen in Kaulille

In het Limburgse Kaulille werd eind 2020 het openbaar onderzoek geopend bij een grootschalig RUP over (her)bestemmingen van in totaal zo'n 300 hectare plangebied. Doordat het grootste deel van deze oppervlakte zou worden herbestemd als ontginningsgebied voor zand en grind, werd daarmee het voortbestaan van meer dan een vierkante kilometer bos en natuur op de helling gezet. Nadat verschillende buurtbewoners voor steun en advies aanklopten bij BOS+, en na een grondige studie van het dossier die zowel het ecologisch belang van de bedreigde bosgebieden als een aantal onregelmatigheden in de door de gemeente gevolgde procedure bevestigden, sloot BOS+ zich, samen met Grootouders voor het Klimaat en Extinction Rebellion, aan bij het protest van de lokale actiegroepen. Tijdens het openbaar onderzoek dienden we een uitgebreid en onderbouwd bezwaarschrift in, en we versterkten de oproep vanuit het actiecomité PRBeter aan burgers om hetzelfde te doen. Zo kreeg het dossier in elk geval een bovenlokale zichtbaarheid en betrokkenheid. De definitieve beslissing van de gemeenteraad over dit dossier is op het moment van schrijven nog niet gevallen, maar BOS+ zal dit ook de komende maanden en jaren opvolgen, en de lokale actiegroepen blijven ondersteunen waar nodig.

3.2.1 Vernieuwde infoloket functie

Dat bos en groene ruimte een belangrijke plaats hebben ingenomen in het dagelijks leven van de Vlaming, en dat dit voor velen onder ons ook leidt tot een nauwere betrokkenheid bij de inrichting van onze leefomgeving, bos- en natuurbeleid, kunnen we bij BOS+ zien terugkomen in de vragen die we wekelijks – zo niet dagelijks – toegestuurd krijgen door burgers. Onderwerpen zijn bijvoorbeeld bezorgdheden over het verdwijnen van laanbomen of over bestemmingswijzigingen waarbij bestaand bos zijn bescherming verliest, bezorgde vaststellingen over houtkap, ideeën en suggesties voor nieuwe aanplantingen, enz. Vaak wordt er gevraagd naar wat burgers of verenigingen zelf kunnen doen in het beïnvloeden van deze tendensen, en welke stappen daartoe ondernomen kunnen worden. BOS+ hecht er belang aan alle inkomende vragen een kwalitatief antwoord te bieden, maar om dit ook op de langere termijn haalbaar te houden, zullen we de komende beleidsperiode een nieuw systeem uitwerken. We onderzoeken daarbij of een webpagina met Frequently Asked Questions nuttig kan zijn, en of we een duidelijker beslissingskader kunnen uitwerken en communiceren over welke steun we kunnen bieden bij elk type vraag.

OD 3.3: BOS+ gaat, op eigen initiatief en op uitnodiging van anderen, allianties aan met actoren binnen en buiten de sector met het oog op een sterker bos- en bomenbeleid op lokaal, Vlaams, Europees en internationaal niveau.

We behouden en versterken de komende jaren ook onze actieve rol in een aantal netwerken en overlegplatformen met partnerorganisaties die linken hebben met onze kernthema's klimaat, biodiversiteit, welzijn en bio-economie, of met onze maatschappelijke uitdagingen (bv. verduurzaming en vergroening van de landbouwsector). In sommige daarvan hebben we een trekkende rol (zoals op dit moment in het Bosforum en het Netwerk Natuur en Gezondheid), andere volgen we als deelnemer op (bv. Voedsel Anders). Afhankelijk van actuele thema's en opportuniteiten zullen we die trekkende rol tegen 2026 ook in andere coalities opnemen. Ook in enkele formele beleidsoverlegplatformen blijven we een actieve en constructieve deelnemer (o.a. Permanente Werkcommissie Bos, Sectoroverleg Bos met ANB, Programmabureau Meer Bos).

Daarnaast ondersteunen we een toenemend aantal beleidsacties en -campagnes van partners. De voorbije jaren is het belang van BOS+ als beleidsorganisatie toegenomen, waardoor we vaker aangesproken worden voor dit soort ondersteuning.

Indicatoren en streefwaarden

► Tegen 2024 komen we jaarlijks tot minstens 5, en tegen 2026 minstens 8 gezamenlijke beleidsacties en -campagnes met partnerorganisaties.

Baseline: In 2020 komen we tot 4 gezamenlijke acties en campagnes met partnerorganisaties.

► Tegen 2024 worden jaarlijks minstens 3, en tegen 2026 minstens 5 structurele allianties actief getrokken of vooruit gestuwd door BOS+ zodat deze de zichtbaarheid van een specifiek beleidsthema gevoelig verhogen en de beleidseisen ingang vinden bij het beleid.

Baseline: In 2020 worden 3 structurele allianties actief getrokken en vooruitgestuwd door BOS+.

Impact

Door de verbreding van ons netwerk binnen en buiten de bos- en natuursector, en door samenwerkingen met actoren die complementair zijn aan onze eigen acties en initiatieven, kunnen we de plaats van bossen en bomen in het maatschappelijk en politiek debat in 2026 nog beter verdedigen. Bovendien laat deze brede coalitievorming toe om onze eigen thema's ook beleidsmatig te verbinden met maatschappelijke uitdagingen (ruimtelijke ordening, welzijn, klimaat) die er een directe invloed op hebben en vice versa.

Verantwoordelijke binnen BOS+

- Beleidsmedewerker
- Directeur

Acties en activiteiten

Together for Forests

In het najaar van 2020 organiseerde de Europese Unie een publieke consultatie over een nieuwe wetgeving die de rol van Europa in wereldwijde ontbossing moest inperken. Want het is ontstellend in welke mate onze levensstijl in Vlaanderen - en bij uitbreiding Europa - een negatieve impact heeft die tot aan de andere kant van de planeet reikt. Onbewust consumeren wij producten met ingrediënten afkomstig uit ontboste gebieden of andere verwoeste habitats zoals waardevolle savannes of moerasgebieden. Producten die de Europese Unie nog altijd toelaat op onze markten. Een internationale coalitie van milieuorganisaties zag hierin een unieke kans om Europese burgers te sensibiliseren en aan te sporen hun stem te laten horen voor een beleid dat ontbossing uit ons bord en onze boodschappentas houdt. In Vlaanderen sloegen BOS+, WWF en Greenpeace de handen in elkaar om een brede publiekscampagne op te zetten die de consultatie via antwoordsuggesties en een petitieformulier bekend maakte. Op enkele maanden tijd werden maar liefst 1,2 miljoen reacties verzameld, waaronder ruim 87.000 Belgische; een niet mis te verstane oproep voor een ambitieuze wetgeving die écht zorg draagt voor bossen en voor onze toekomst.

Straatbomen in accuur gevaar: BOS+ en 7 andere verenigingen vechten nieuwe wetgeving aan bij het Grondwettelijk Hof

Begin september werd BOS+ attent gemaakt op een recente wetswijziging, waardoor heel wat bomen op het openbaar domein in de toekomst dreigen te lijden onder een gebrekkige bescherming en problematische restricties over hun inplanting. Door een aanpassing van het Burgerlijk Wetboek zouden een aantal artikels uit het Veldwetboek, die gelden tussen private percelen (buren), ook van toepassing worden op het openbaar domein. Dat zou impliceren dat bomen op minstens twee meter van de perceelsgrens moeten staan, dat overhangende takken op initiatief van de buur gesnoeid kunnen worden en dat doorgroeiende wortels doorgesneden zouden mogen worden. We namen de zaak ernstig, en zetten een coalitie op touw van 8 verenigingen die deze bezorgdheid delen: Bond Beter Leefmilieu, Centrum Duurzaam Groen vzw, Natuurpunt, Vereniging voor Openbaar Groen, vzw Voetgangersbeweging/Infopunt Publieke Ruimte, vzw Trage Wegen, WWF en BOS+. Samen hebben we een zaak aangespannen bij het Grondwettelijk Hof om deze wetswijziging aan te vechten. Inmiddels is de Vlaamse Regering, op vraag van ministers Bart Somers, Zuhair Demir en Lydia Peeters, tussengekomen in de zaak, waarbij ze de argumentatie van deze coalitie grotendeels onderschrijven.

3.3.1 Deelname netwerken en coalities, bv. Netwerk Natuur en Gezondheid

In 2019 stond BOS+ mee aan de wieg van het netwerk Natuur en Gezondheid. Dit netwerk bestaat uit organisaties en overheden uit diverse sectoren die de brug willen slaan tussen natuur en gezondheid. Intussen is het netwerk uitgegroeid tot meer dan 50 partners, waarbij BOS+ nog steeds één van de trekkers en kernleden is. Het netwerk faciliteert en ondersteunt uiteenlopende projecten, zoals een netwerkdag naar aanleiding van het praktijkgericht actieplan natuur en gezondheid in 2020, de organisatie van inspiratiesessies rond natuur in de zorg in samenwerking met Natuur en Bos, of de publicatie van de gids 'Natuur en Welzijnspraktijken in Vlaanderen'.

OD 3.4: BOS+ sensibiliseert het bedrijfsleven, het middenveld en de publieke sector over hun impact op bos en bomen, en stimuleert en ondersteunt hen in het voeren van een intern beleid dat positief bijdraagt aan onze kernthema's bos, bomen en welzijn, bio-economie, biodiversiteit en klimaat.

Bedrijven waarmee we samenwerken - maar bij uitbreiding ook middenveldorganisaties en publieke instanties - die een bos- en boomvriendelijk beleid willen voeren, kunnen als goede praktijkvoorbeelden het lokaal of bovenlokaal beleid inspireren. BOS+ zet daarom in op begeleiding van deze partners bij het verduurzamen van hun intern beleid.

De relatie met sponsors en donateurs gaat voor BOS+ verder dan een financiële transactie alleen, en onze fondsenwerving en communicatie zijn dan ook nauw verbonden. Vooraleer we bedrijfssteun aanvaarden, maken we een inschatting van het gevoerde duurzaamheidsbeleid, de impact op bossen en bomen, en de bereidheid tot verbetering. In de komende jaren bouwen we zowel die screening als het begeleiden en inspireren van bedrijfspartners verder uit, zodat we hen nog beter op weg kunnen helpen richting een bosvriendelijke bedrijfsvoering. Met enkele bedrijven komen we zo tot constructieve partnerschappen die hen als pioniers en best practices in de kijker zetten. Omgekeerd zullen we ook niet nalaten om manifest onduurzame praktijken van bedrijven, federaties en sectoren, met een belangrijke en vermijdbare impact op bossen en bomen aan de kaak te stellen en te bestrijden.

Naast bedrijven waarmee we samenwerken, richten we onze blik op (publieke) net- en wegbeheerders. Doordat zij grote oppervlaktes – vaak beboste of boomrijke – grond bezitten en/of beheren, is hun impact op het Vlaams bomenareaal significant. Toch is er nog veel ruimte voor verbetering in hun intern beleid ten aanzien van bossen en bomen. De komende jaren zullen we hen aanspreken op die verantwoordelijkheid, en hen sturen richting een meer duurzaam bos- en bomenbeheer.

Indicatoren en streefwaarden

- Tegen 2024 is de ethische code rond de omgang met bedrijfssponsoringen geactualiseerd.
- Tegen 2024 voeren we een screening uit van het duurzaamheidsbeleid bij elke (potentiële) bedrijfssponsoring, en bieden we hen tips en begeleiding aan voor een bosvriendelijke bedrijfsvoering.
- Tegen 2024 sensibiliseert BOS+ de bedrijven, organisaties en publieke instanties waarmee we samenwerken in toenemende mate over hun impact op bossen en bomen.
- Tegen 2026 hebben we een communicatie opgestart met het oog op een verbeteringstraject rond het bossen- en bomenbeheer bij 4 (publieke) net- en wegbeheerders.

Impact

Dankzij een goed uitgewerkte en voldoende kritische screening van (potentiële) sponsors, verzekeren we ons van positieve en echt duurzame partnerschappen. Door daarbij bovendien begeleiding en inspiratie aan te bieden voor een bos- en boomvriendelijke bedrijfsvoering, willen we tegen 2026 significante verbeteringen zien bij onze bedrijfspartners. Ook onze inspanningen richting publieke net- en wegenbeheerders moeten tegen dan leiden tot significante verbeteringen in het bossen- en bomenbeheer bij minstens 2 van deze actoren.

Verantwoordelijke binnen BOS+

- Verantwoordelijke bedrijfssamenwerking
- Beleidsmedewerker
- Directeur

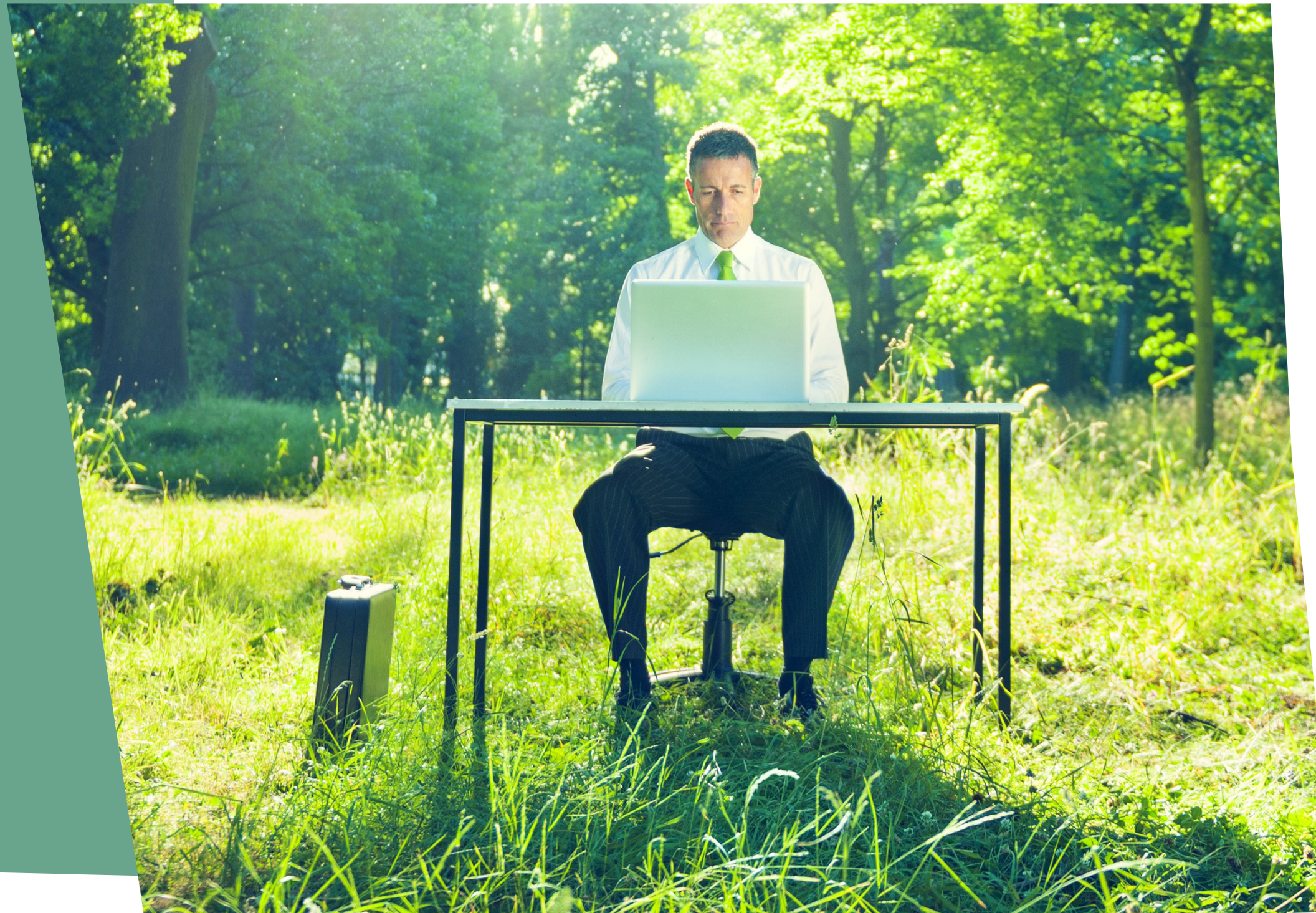
Acties en activiteiten

Akkoord over een bosvriendelijke bedrijfsvoering bij H. Essers

Na een lange voorgeschiedenis van (juridische) strijd tussen BOS+ en het transportbedrijf H. Essers, werd in de zomer van 2020 besloten het geweer van schouder te veranderen en kozen beide partijen voor een constructieve dialoog. Aanleiding was een lopende procedure, aangespannen door BOS+ bij de Raad voor Vergunningsbetwistingen, die al gezorgd had voor een tijdelijke opschorting van de uitbreidingsplannen op een site in Genk. In plaats van een verdere juridische strijd met alleen maar verliezers, werd er gezocht naar een duurzame oplossing, en naar engagementen die het transportbedrijf kon aangaan om de bedrijfsvoering in de toekomst duurzaam en bosvriendelijk te maken. Een uitgebreide onderhandelingsronde leidde uiteindelijk tot een akkoord, waarin H. Essers zich – na de realisatie van de reeds lopende plannen voor de Woudstraat in Genk – formeel engageert tot een moratorium op verdere ontbossing. Voor bossen met een beschermd statuut of een hoge ecologische waarde, zoals het Ferrarisbos in Wilrijk, is dat moratorium absoluut. Enkel in de “harde” bestemmingen voor industrie blijft zeer beperkte ontbossing mogelijk, maar ook daar werden duidelijke voorwaarden voor opgenomen in de dading. Bovendien engageert H. Essers zich tot een stevige biodiversiteitsverbetering op de bedrijventerreinen in haar eigendom, waarbij minstens 15% van de oppervlakte als biodivers groen beheerd zal worden op bestaande en toekomstige sites. Als antwoord op dit formele engagement schortte BOS+ de lopende procedure tegen de vergunning voor de uitbreidingsplannen op. Naast de directe bescherming van waardevol zonevreemd bos zoals dat in Wilrijk, zorgt dit akkoord ook voor een sterk signaal: samen slaagden we erin de valse tegenstelling op te heffen tussen economie en ecologie, en tonen we hoe ook bedrijven het voortouw kunnen nemen in natuur- en bosvriendelijk beleid.

3.4.1 Screening duurzaamheidsbeleid bij bedrijven

Steeds vaker tonen bedrijven hun maatschappelijke en sociale betrokkenheid door non-profit organisaties te steunen. Via het delen van kennis, expertise of contacten, via een gift, sponsoring of structurele samenwerkingen, of via andere samenwerkingsvormen. Mede dankzij deze steun kan BOS+ haar doelstellingen realiseren. BOS+ gelooft sterk in de inhoudelijke meerwaarde van dergelijke samenwerkingen; bedrijven zijn zich vaak heel erg bewust van hun sociale verantwoordelijkheid, en willen dan ook hun bijdrage leveren aan een betere wereld, zowel in het eigen functioneren als via de hulp die ze aan organisaties zoals BOS+ kunnen bieden. Dankzij deze samenwerkingen kan BOS+ niet alleen zeer welkome financiële middelen vinden, maar het laat ons ook toe om doelgroepen te bereiken waarvoor het op onszelf erg moeilijk zou zijn om toegang tot te krijgen. BOS+ kan bedrijven waarmee we partnerschappen aangaan ook ondersteunen of adviseren in duurzaamheidskwesties. Opdat samenwerkingen constructief en tot wederzijdse tevredenheid kunnen verlopen, baseert BOS+ zich daarbij op een aantal basisprincipes waaraan elke samenwerking met een bedrijf dient te voldoen. Het ethisch charter van BOS+ voor haar samenwerkingen met bedrijven zal in 2022 een update krijgen en dient om deze samenwerkingen op een transparante wijze te laten verlopen, zowel ten aanzien van elkaar als van derden. Het beschrijft de klijtlijnen van de rol, verantwoordelijkheden, rechten en plichten van beide partijen.

SD 4 (BEHEER) BOS+ versterkt en ondersteunt eigenaars en beheerders van bossen en bomen, om ecologische en maatschappelijke uitdagingen m.b.t. hun bos en bomen aan te pakken.

Waar willen we staan in 2026?

In 2026 zijn eigenaars en beheerders van bossen en bomen, maar ook andere relevante doelgroepen (landbouwers, stads- en ruimtelijk planners, architecten, groenambtenaren, milieuverenigingen, en het brede publiek) versterkt in hun kennis over duurzaam, multifunctioneel bos- en boombeheer, en in hun motivatie om dit toe te passen en uit te dragen. Ze kennen de risico's van de klimaatcrisis voor bossen en bomen, en weten hoe een gepast beheer deze kan mitigeren.

BOS+ adviseert, inspireert en ondersteunt deze groepen bij vragen en problemen waar ze op stuiten, zowel op vraag als proactief. Want de uitdagingen waar bos- en bomenbeheerders vandaag mee te maken krijgen zijn groot. In de eerste plaats zijn er de steeds beter voelbare effecten van de klimaatcrisis (veranderende neerslagpatronen, hitte, enz.), maar ook de toenemende recreatiedruk op bos- en natuurgebieden ten gevolge van de Covid-19-crisis, en het groeiende biodiversiteitsverlies gelinkt aan versnippering, vermesting en verzuring, vragen een doordachte, flexibele en genuanceerde aanpak van de beheerder. Ook duurzame houtproductie en het valoriseren daarvan, blijft een belangrijke functie van bossen en bomen, en het is een evenwichtsoefening voor de beheerder om deze op een verantwoorde manier te combineren met de vele uitdagingen waar hij/zij voor staat. Bovendien is er bij een deel van de bevolking weinig tot geen draagvlak voor houtkap, zelfs wanneer deze op een duurzame manier gebeurt. De criticasters gaan daarbij veelal voorbij aan het feit dat ook zij hout en van hout afgeleide producten gebruiken, maar het verzet tegen houtkap kan desalniettemin voor problemen zorgen.

Daarnaast nemen we ook bomen buiten het bos nadrukkelijker in onze werking en expertisegebied op. Een aantal principes uit het duurzaam bosbeheer kunnen doorgetrokken worden naar het bomenbeheer, maar een aantal specifieke uitdagingen – in het bijzonder voor bomen in een stedelijke context – vragen een aangepaste aanpak.

We ondersteunen zowel private als publieke eigenaars, maar betrekken bewust ook andere relevante doelgroepen en het geïnteresseerde publiek bij deze thema's. De bescherming en het beheer van bossen en bomen verschuift van het domein van de specialist-bosbeheerder naar een bezorgdheid van ons allemaal.

Coherentie met eigen missie en met de subsidiecriteria voor gewestelijke thematische verenigingen

Het versterken van eigenaars en beheerders vormt een wezenlijk onderdeel van onze missie om duurzame lokale ontwikkeling te stimuleren via het behoud, het duurzaam beheer en de uitbreiding van bossen en bomen. Met de uitvoering van deze SD willen we een rol opnemen als kenniscentrum voor bos- en bomengerelateerde problemen, uitdagingen en behoeften op Vlaamse schaal, en die kennis en expertise gericht inzetten bij de begeleiding van diverse actoren. Daarnaast zetten we ook binnen deze doelstelling activiteiten op, gespreid over het Vlaamse Gewest.

OD 4.1: BOS+ bouwt zelf kennis op over innovatieve vormen van, en actuele ecologische en maatschappelijke uitdagingen bij de ontwikkeling en het beheer van bos en bomen.

Als expertisecentrum blijft BOS+ haar eigen kennis over bos- en bomenbeheer verdiepen, en houden we de vinger aan de pols wat betreft nieuwe wetenschappelijke inzichten. Ook het zelf uitvoeren van relevante studieprojecten laat ons toe onze expertise te blijven verrijken, en door de organisatie van interne kennisuitwisseling (formeel en informeel) zorgen we er vervolgens voor dat die kennis niet beperkt blijft tot één of enkele medewerkers, maar gedragen wordt door een groter team. Voor specifieke vraagstukken steunen we op samenwerking en uitwisseling met complementaire (kennis)partners zoals universiteiten, INBO, ILVO, de koepelorganisatie Bomen Beter Beheren, enz. Zo blijven we een aanspreekpunt en referentie op vlak van bos- en bomenbeheerthema's.

Belangrijke thema's en uitdagingen (gelinkt aan onze 4 kernthema's) die vandaag op onze radar staan zijn: duurzame houtproductie in combinatie met klimaatadaptief beheer, een betere valorisatie van lokaal hout via hoogwaardige toepassingen, natuurlijke beschutting voor dieren en het beheer ervan, klimaatrobuust stedelijk groen, enz. Daarnaast zullen we onze kennis en expertise verdiepen over een aantal specifieke bostypes: agroforestry, voedselbossen, zorgbossen, enz.

Indicatoren en streefwaarden

- Tegen 2026 heeft BOS+ verdere kennis opgebouwd en dossiers of brochures uitgewerkt over 8 innovatieve bos- en bomenbeheerthema's.
- Tegen 2026 worden jaarlijks 3 vormingen gevolgd door personeelsleden rond beheerthema's, en minstens 5 interne kennisuitwisselingsmomenten hier rond opgezet.

Impact

Het onderhouden en verdiepen van onze eigen kennis over de ontwikkeling en het beheer van bossen en bomen is een voorwaarde voor ons functioneren als kenniscentrum en het informeren van onze doelgroepen, maar vertaalt zich uiteraard ook in de kwaliteit van onze eigen realisaties (zie SD 1).

Verantwoordelijke binnen BOS+

- Verantwoordelijke beheer

Acties en activiteiten

Studie klimaatadaptief bosbeheer

Klimaatverandering zal een impact hebben op onze natuur. Enerzijds kunnen we proberen de klimaatcrisis te voorkomen door de concentratie van broeikasgassen in de atmosfeer te verminderen. Bossen doen dit bijvoorbeeld door CO₂ op te nemen. Anderzijds moeten we onze natuur aanpassen zodat ze weerbaarder wordt en veerkrachtig kan reageren op die veranderingen. In het project 'Klimaatadaptief Bosbeheer' onderzoekt BOS+ samen met INBO en ForNaLab de verwachte effecten van de klimaatcrisis op onze natuur, en manieren waarop beheerders hiermee kunnen omgaan en zich ertegen kunnen wapenen via hun beheer. BOS+ onderzoekt dit specifiek voor de boswereld. Alle inzichten worden gebundeld in een uitgebreid rapport, maar we voorzien ook een aantal concrete instrumenten zoals een scoringstool, een maatregelentabel, handvaten voor beheerders en technische fiches.

4.1.1 Kenniscentrum voor Agroforestry

BOS+ Vlaanderen heeft de voorbije 20 jaar veel kennis gegenereerd over de (her)implementatie van houtachtigen in een landbouwcontext, onder meer als medeoprichter van het Consortium Agroforestry. Zo mag BOS+ zowel wat betreft agroforestry als kortetoomloophout in Vlaanderen één van de pioniers genoemd worden. BOS+ is ook erkend als centrum voor sensibilisering rond duurzame landbouw. We voorzien begeleiding van landbouwers en andere stakeholders (bv. landeigenaars, bedrijfsadviseurs) die reeds agroforestry hebben ingezet of ermee willen starten. Kennishiaten bij landbouwers rond het beheer van bomen is één van de belangrijke hindernissen om tot een goede toepassing te komen. Individuele begeleiding, mede omdat de situaties op het terrein danig verschillen, zal daarom de komende jaren zeer belangrijk blijven om agroforestry verder te laten doorbreken. Dankzij 1) de kennis rond geschiktheid van boomsoorten voor de verschillende in Vlaanderen voorkomende standplaatsen, 2) de voorwaarden die gesteld worden aan boomsoorten om goed te functioneren in landbouwsystemen, 3) de kennis van de complexe wetgeving rond zowel aanplant, beheer als kap van bomen, 4) het inzicht in de subsidievoorwaarden en 5) een breed netwerk binnen de sector van de boomkwekerij en andere toeleveranciers, heeft BOS+ unieke expertise om gepast advies te voorzien bij de opstart en het beheer van agroforestry-systemen.

OD 4.2: BOS+ deelt, op vraag via een infoloket functie en proactief via gespecialiseerde communicatiekanalen, haar kennis over de ontwikkeling en het beheer van bos en bomen.

BOS+ vertaalt de kennis die ze verzamelt en genereert, zodat ze vlot en efficiënt overgedragen kan worden. Het aanbod wordt opgesteld volgens en afgetoetst aan de behoeften in de praktijk, maar de link met en een evenwichtige behandeling van onze 4 kernthema's worden bewaakt. Het belangrijkste, gespecialiseerde communicatiekanaal voor beheerthema's is en blijft de digitale Bosrevue, waarin grotendeels wetenschappelijke kennis en inzichten worden ontsloten naar een breed publiek van beheerders. De komende jaren zullen we deze gespecialiseerde

info nog verder toegankelijk maken, en brengen we regelmatig herwerkte en gepopulariseerde artikels uit de Bosrevue via sociale media naar onze brede achterban.

Daarnaast verlenen we ook advies op maat. BOS+ is een aanspreekpunt voor elke bos- of bomenbeheerder met een vraag om informatie, advies of ondersteuning, en voor elke burger met opmerkingen of vragen bij bos- en bomenbeheer. Om het groeiend aantal vragen dat ons bereikt op een kwalitatieve manier te kunnen blijven beantwoorden, werken we de komende jaren toe naar een efficiënter systeem, waarbij we doorverwijzen naar een goed uitgebouwde verzameling van Frequently Asked Questions over bos- en bomenbeheer en de actuele uitdagingen daarbij.

Indicatoren en streefwaarden

► Tegen 2024 hebben de segmenten op onze website voor eigenaars en beheerders jaarlijks 3000, en tegen 2026 4000 unieke bezoekers.

Baseline: In 2020 hebben de segmenten op onze website voor eigenaars en beheerders jaarlijks 2000 unieke bezoekers.

► Tegen 2024 krijgen 1700, en tegen 2026 2000 abonnees minstens 8 keer per jaar gespecialiseerde informatie over de ontwikkeling en het beheer van bossen en bomen via de Bosrevue.

In 2020 krijgen 1400 abonnees 8 keer per jaar gespecialiseerde informatie over de ontwikkeling en het beheer van bossen en bomen via de bosrevue.

► In de periode 2022-2026 worden jaarlijks 4 gespecialiseerde artikels uit de Bosrevue in een aangepaste vorm verspreid naar een breder publiek via onze website en sociale media.

► Tegen 2026 bevat onze website een uitgebreide FAQ-pagina over bos- en bomenbeheer.

► In de periode 2022-2026 krijgen alle binnenkomende vragen van burgers voor informatie, advies en ondersteuning rond bosontwikkeling en -beheer een persoonlijk en kwalitatief antwoord, en/of worden ze afgeleid naar de FAQ pagina.

In 2020 krijgen alle vragen voor informatie, advies en ondersteuning rond bosontwikkeling en -beheer een persoonlijk en kwalitatief antwoord.

Impact

De herziening van onze infoloketfunctie zorgt er ook voor dat we in 2026 (nog meer) burgers op een kwalitatieve manier kunnen begeleiden bij hun acties en inspanningen voor duurzame bossen en bomen. Door een verdere groei in het lezerspubliek van de Bosrevue en een verspreiding van de meest relevante info via sociale media voeden we het maatschappelijk debat met gespecialiseerde kennis en inzichten.

Verantwoordelijke binnen BOS+

► Verantwoordelijke beheer

Acties en activiteiten

4.2.1 De Bosrevue

De Bosrevue is een digitaal tijdschrift dat onderzoek rond bos- en bomen vertaalt naar praktische beheertoepassingen op het terrein. Onze auteurs komen uit de volledige bossector, van doctoraatstudenten tot medewerkers van universiteiten, opleidingscentra, het ANB en het INBO. Daarmee zijn we een belangrijke schakel in de wetenschapscommunicatie, specifiek voor bos en bomen, naar niet-wetenschappelijke doelgroepen. Het recentste artikel op moment van schrijven van dit meerjarenplan gaat bv. over Underscore, een online tool van ForNaLab (UGent) die de samenstelling van de kruidlaag simuleert op basis van verschillende scenario's en zo beheerbeslissingen ondersteunt. Onze belangrijkste lezers zijn de bosbeheerders (professionelen of vrijwilligers) op het terrein, maar we bereiken ook veel mensen die een algemene interesse hebben in bossen. Momenteel hebben we rond de 1400 lezers, maar we blijven werken aan de bekendheid van de Bosrevue om dit bereik in de toekomst nog te verhogen. Op die manier blijven we bosexperten een platform bieden.

OD 4.3: BOS+ heeft een groeiend aanbod van lezingen, webinars en excursies rond actuele thema's bij de ontwikkeling en het beheer van bossen en bomen.

Tegen 2026 werkt BOS+ toe naar een regelmatig, en hooggewaardeerd activiteitenaanbod dat de principes van duurzaam en multifunctioneel bos- en bomenbeheer promoot, zowel bij gespecialiseerde doelgroepen als bij een breed publiek.

Toegankelijke lezingen en webinars geven een introductie in de belangrijkste concepten, uitdagingen en trends binnen duurzaam en multifunctioneel beheer, en overtuigen een breed publiek van de noodzaak ervan. Dit aanbod behandelt niet alleen het beheer van bossen, maar ook dat van bomen buiten het bos en in het bijzonder binnen het openbaar groen. Naast publieke lezingen organiseren we ook leermomenten op maat van specifieke doelgroepen en sectoren: natuursector, stedenbouw en planning, landbouw, architectuur, jeugd, enz. Ook hier zorgen we ervoor de link met onze kernthema's steeds te behouden.

Daarnaast zetten we ook in op een doorstart van onze Pro Silva werking: deze Europese beweging die natuurvolgend bosbeheer promoot, is een uitstekend platform om bosbeheerders te mobiliseren en hen actief te betrekken bij deze werking. Door excursies in binnen- en buitenland demonstreren we diverse benaderingen en methodieken om met uiteenlopende aspecten van ons bosbeheer aan de slag te gaan. Deze excursies werken als lerende netwerken; er ontstaat een hoge graad van uitwisseling van expertise en ervaringen.

Indicatoren en streefwaarden

► Tegen 2024 bereiken we jaarlijks 500, en tegen 2026 800 mensen met respectievelijk 10 en 15 publieke lezingen of webinars over actuele thema's bij de ontwikkeling en het beheer van bossen en bomen.

Baseline: In 2020 bereiken we op jaarbasis 188 mensen met 4 lezingen of webinars over actuele thema's bij de ontwikkeling en het beheer van bossen en bomen.

► In de periode 2022-2026 bereiken we jaarlijks 50 bosbeheerders met 2 terreinexcursies ihkv onze Pro Silva werking.

Baseline: In 2020 bereiken we 20 bosbeheerders met 1 terreinexcursie ihkv onze Pro Silva werking.

► In de periode 2022-2026 wordt onze Pro Silva werking minstens 1 keer grondig geëvalueerd via een brede gebruikersbevraging, en bijgestuurd op basis van de resultaten.

Impact

Met lezingen en webinars voor een breed publiek maken we actuele uitdagingen en trends binnen duurzaam en multifunctioneel bos- en bomenbeheer bekend, en wijzen we op het belang ervan. Hiermee willen we ook tegemoetkomen aan een groeiende vraag naar inzichten in bos- en natuurbeheer bij een niet-gespecialiseerde achterban, waar steeds meer niet-professionele bos- en natuurliefhebbers hun recht opeisen om deel te nemen aan discussies over het gevoerde beheer. Excursies en activiteiten voor beheerder uit de sector zelf zijn dan weer sterk praktijkgericht; de kennis en praktijkvoorbeelden uit deze leermomenten kunnen rechtsreeks vertaald worden in het door deelnemers gevoerde beheer.

Verantwoordelijke binnen BOS+

► Verantwoordelijke beheer

Acties en activiteiten

4.3.1 Pro Silva werking

Pro Silva is een Europese beweging die sinds 1989 duurzaam, natuurvolgend bosbeheer wil aanmoedigen onder beheerders. In Vlaanderen is Pro Silva een werkgroep van BOS+. Niet alleen de oppervlakte bos, maar ook de inhoud en de kwaliteit van onze bossen is belangrijk. Omdat onze bossen vele functies moeten vervullen, is een oordeelkundig beheer nodig. De ecologische, economische, milieubeschermende en recreatieve waarden moeten minstens behouden worden en mogelijk verhoogd. Hiervoor werden de Pro Silva-principes uitgeschreven, die later de inspiratie vormden voor de Criteria Duurzaam Bosbeheer van de Vlaamse overheid. We mikken met deze werkgroep op de organisatie van twee excursies per jaar waarop de Pro Silva-principes in de praktijk worden kenbaar gemaakt bij bosbeheerders.

4.3.2 Lezingenreeks ‘Bospraatjes’

De Bospraatjes zijn webinars die gericht zijn op geïnteresseerden die al een zekere achtergrondkennis hebben van bos en bomen. De onderwerpen zullen afwisselen tussen zaken die specifiek over bos en bomen gaan en zaken die indirect invloed hebben op bos, zoals bijvoorbeeld klimaat. Enkele voorbeelden: een webinar door Valerie Trouet, auteur van het boek “Wat bomen ons vertellen” over dendrochronologie – de studie van groeiringen in bomen die bv. ook toelaat uitspraken te doen over de evolutie van ons klimaat over de laatste millennia –, een webinar over het resultaat van de klimaatzaak en een lezing over bosbranden. Uiteraard zullen alle onderwerpen binnen de werking van BOS+ liggen. Voor deze webinars willen we ook samenwerken met stichting Probos, een Nederlandse organisatie wiens werking heel dicht bij die van BOS+ ligt. Ook de Bosrevue en de Bospraatjes zullen elkaar versterken.

SD 5 (ORGANISATIE) BOS+ is een professionele, betrouwbare en stabiele organisatie, die wordt aangedreven door een sterk, divers en gemotiveerd team.

Waar willen we staan in 2026?

Tegen 2026 is BOS+ meer dan ooit een warme, veilige werkplek, een plaats waar onze medewerkers graag werken en zich ten volle kunnen uitleven in hun enthousiasme voor het bos. We blinken uit op vlak van aandacht voor het welzijn van de medewerkers. We geven hen vertrouwen, autonomie en flexibiliteit, kwaliteitsvolle ondersteuning en ruime kansen om hun professionele capaciteiten verder te ontwikkelen. Dat resulteert in gemotiveerde medewerkers die actief de visie van BOS+ uitdragen: door een professionele attitude en communicatie zowel intern als extern, en door het realiseren van projecten en campagnes van hoge kwaliteit. De cohesie binnen het team is sterk, en er wordt gewerkt vanuit wederzijds vertrouwen en met een genereuze instelling om elkaar waar nuttig en nodig bij te staan.

Tijdens de coronacrisis is onze aandacht voor het welzijn van de medewerkers, die voorheen al groot was, nog gestegen en bovendien structureel verankerd in een aantal ondersteunende processen. De komende beleidsperiode versterken we deze processen, zodat de veerkracht van het team na deze zware coronaperiode weer wordt opgebouwd, we een goed uitgebouwde werking op vlak van preventieve welzijnszorg ontwikkelen, en we bij alarmsignalen snel en adequaat kunnen reageren om maximaal te vermijden dat welzijnsperikelen bij medewerkers ontsporen of tot sneeuwbal effecten leiden. Die nadrukkelijke aandacht voor personeelswelzijn en ‘optimal employee journey’ maakt de kern uit van een vernieuwd en versterkt personeelsbeleid dat we de komende jaren zullen uitrollen, ervan uitgaand dat het professionele team in grote mate het kloppend hart is van de vereniging.

Intussen beent onze organisatiestructuur bij om ons sterk gegroeide team de ondersteuning te blijven bieden die het verdient, o.m. door een grondige evaluatie en versterking van de management- en ondersteunende processen. Zo werden in 2021 een aantal nieuwe functies voor BOS+ in dienst genomen: een vaste IT-medewerker die ook het databeheer van de organisatie mee zal vorm geven, en

een coördinator procesbeheer, monitoring en evaluatie. Recent is daarnaast ook het financiële team versterkt met een nieuwe zakelijke coördinator. In de komende beleidsperiode zal uit de oefeningen die vanuit deze nieuwe functies gegenereerd worden, blijken op welke vlakken er nog verder geïnvesteerd dient te worden in onze processen.

Samengevat: vanuit een solide organisatiestructuur en -cultuur doet BOS+ de juiste dingen en doet ze de dingen juist. De komende beleidsperiode zal BOS+ binnen deze nieuwe strategische doelstelling de nadruk leggen op het aanpassen van de organisatie aan de groeisprong die we gemaakt hebben in de voorbije jaren en aan de geleerde lessen, tijdens en in de nasleep van de coronacrisis, op vlak van veerkracht van het team. Tot slot wil BOS+ ook op vlak van horizontale, thematische processen (interne milieu- en klimaatzorg, integriteit, gender, inclusie, enz.) een voorbeeldrol vervullen, en ook die focus nemen we mee op in deze strategische doelstelling.

Coherentie met eigen missie en met de subsidiecriteria voor gewestelijke thematische verenigingen

Stabiliteit, professionalisme en gedrevenheid zijn basisvoorwaarden voor de uitvoering van onze missie. Een goed functionerende motor van acties rond duurzame lokale ontwikkeling zijn we maar wanneer we kunnen steunen op een gemotiveerd, bekwaam en veerkrachtig team. En om dat te realiseren moeten de medewerkers zich goed omkaderd weten, en moeten de management- en ondersteunende processen in staat zijn en blijven om dat sterk gegroeide team van de nodige leiding en ondersteuning te voorzien. Autonomie en vertrouwen, aandacht voor welzijn op en naast het werk, en kansen op een gepersonaliseerd ontwikkelingstraject zorgen voor een team van gemotiveerde en deskundige medewerkers met een breed spectrum aan professionele vaardigheden die niet alleen de juiste dingen voor het bos en de bomen doen, maar die de dingen ook juist doen. Als motor van acties rond duurzame lokale ontwikkeling breiden we onze voorbeeldrol ook verder uit: van een pionier op vlak van bos en bomen, naar een modelorganisatie op vlak van milieu- en klimaatzorg, integriteit, gender, inclusie, etc..

OD 5.1: BOS+ is een warme en veilige werkomgeving met aandacht voor ontwikkeling, welzijn en diversiteit, waardoor we kunnen beschikken over gemotiveerd en deskundig personeel.

Het team van BOS+ is de voorbije jaren sterk gegroeid. Dit vraagt om een evaluatie en herwerking van het organigram en het personeelsbeleid. Zorg voor het welzijn van de medewerkers staat daarbij op de eerste plaats. Waar we ook in voorgaande jaren al veel aandacht besteedden aan welzijn en competentie management op het werk, had deze zorg dikwijls nog een vrij informeel karakter. Maar in 2020 en 2021 hebben we – aangestuurd door de druk die de coronapandemie ook op de veerkracht van het BOS+ team zette – actie ondernomen om een aantal van deze informele processen structureel en formeel te verankeren in onze werking. Zo werd de werkgroep Healthy@work opgericht, lieten we een baseline screening over psychosociale risico's op het werk uitvoeren door preventie-adviseur Mensura, volgde onze vertrouwenspersoon bijkomende vormingen rond dit thema, en werd er op vlak van risicobeheer voor onze medewerkers een grondige evaluatie opgezet. Ook rond vorming en competentie management werden een aantal afspraken herbekeken en formeel gemaakt, en werden de beschikbare budgetten significant verhoogd.

De zogenaamde SONAR-screening psychosociale risico's van Mensura leverde zeer interessante resultaten op en wordt een leidraad bij de acties binnen deze OD. Er werd gescreend op arbeidsinhoud, -organisatie, -voorwaarden, -omstandigheden en -verhoudingen. Daarnaast bevat de SONAR-screening ook een evaluatie van een aantal arbeidsrisico's waar we een nultolerantie voor hanteren (drugs en alcoholmisbruik, ongewenst seksueel gedrag op het werk, interne of externe agressie en geweld, pestgedrag) en ook daarop willen we uiteraard optimaal (blijven) scoren. De prioritaire werkpunten die uit de bevraging naar voor komen, integreren we vervolgens uiteraard ook in een opvolgingstraject waarbij we hier actief mee aan de slag gaan om vooruitgang te boeken.

Ook op vlak van stressperceptie en -coping en op vlak van ergonomie kunnen onze medewerkers ondersteuning krijgen van Mensura, in de vorm van zelftests en advies. Daarnaast bieden we hen bewegingssessies en -workshops aan, begeleid door de firma Locomotion, die specifiek gericht zijn op het bereiken van

een ergonomisch correcte houding en gedrag in een kantooromgeving. Om dat te faciliteren investeren we ook in het ergonomisch meubilair.

De komende jaren willen we versterkt inzetten op competentie management. Dat begint met een helder organigram, duidelijke functiebeschrijvingen en een doordacht en gebruiksvriendelijk kennis- en informatiebeheer binnen de organisatie. Alle medewerkers beschikken over een functiekaart, die zowel een beschrijving van hun takenpakket als een persoonlijk ontwikkelingsplan bevat. De komende beleidsperiode willen we deze instrumenten evalueren, aanpassen en uitbreiden (o.m. met een indicatie van wat de medewerker als optimale werkomstandigheden beschouwt) opdat deze nog beter kunnen ingezet worden voor de opvolging van medewerkers en hun ontwikkeling binnen de organisatie. Elke BOS+ medewerker heeft vanaf 2022 een gepersonaliseerd vormingstraject waarvan de voortgang jaarlijks wordt geëvalueerd. Waar de gemiddelde BOS+ medewerker in 2020 bijna 18 uur vorming volgde, voorzien we een significante stijging van het aantal uren gevolgde vormingen per medewerker in de komende beleidsperiode, en ook de interne doorstroom van de geleerde informatie zal verder geoptimaliseerd worden. Andere aspecten die de komende jaren zeker ook aan bod zullen komen, zijn de werkdruk en de daarmee gepaard gaande uitdagingen rond work-life balance en coping met stress, en de onboarding, coaching en evaluatie en interne communicatie voor de medewerkers.

Indicatoren en streefwaarden

► Tegen 2024 hebben we een evaluatie uitgevoerd van de manier waarop de functiebeschrijvingen en persoonlijke ontwikkelingsplannen van de medewerkers worden uitgewerkt, ingezet en opgevolgd, en tegen 2026 zijn hierin significante verbeteringen doorgevoerd.

► Tegen 2022 zijn er formele processen opgestart rond diverse aspecten van werving, selectie, onboarding, coaching en evaluatie, competentie management, doorstroom en uitstroom van de medewerkers, tegen 2024 hebben we hiervan een tussentijdse evaluatie uitgevoerd, en tegen 2026 zijn hierin significante verbeteringen doorgevoerd t.o.v. 2022.

► In de periode 2022-2026 organiseert de werkgroep Healthy@work op jaarbasis minstens 4 acties ter preventie en bevordering van het welzijn op het werk; 2 acties voor de fysieke gezondheid en 2 acties voor de mentale gezondheid en veerkracht.

► In de periode 2022-2026 worden minstens 2 (2023 en 2025, met 2021 als baseline) SONAR-screenings van de psychosociale risico's op het werk uitgevoerd, en aansluitend hands-on opvolgingstrajecten van de prioriteiten die daaruit voortkomen opgezet.

► Tegen 2024 zitten we in een certificeringsproces als 'Great Place to Work (For All)', 'Best Workplace', of een gelijkwaardige standaard.

Impact

Tevreden, gemotiveerde, deskundige en betrokken medewerkers zijn een voorwaarde voor het functioneren van BOS+ als organisatie, dat zich uiteraard ook vertaalt in de kwaliteit van ons werk. De waardering die medewerkers voelen en de ontwikkelingskansen die ze krijgen zorgen voor hoogkwalitatieve projecten, campagnes en producten. Doordat BOS+ medewerkers weten waar BOS+ voor staat en zich verbonden weten met de organisatie, treden ze naar buiten als authentieke, bevlogen en goed geïnformeerde ambassadeurs die de organisatie op een positieve manier vertegenwoordigen en bekend maken.

Verantwoordelijke binnen BOS+

- Dagelijks bestuur
- Verantwoordelijke personeelsbeleid

Acties en activiteiten

5.1.1 Werkgroep welzijn op het werk

BOS+ is begaan met de gezondheid van zijn medewerkers en wil een proactief gezondheidsbeleid uitwerken. De werkgroep Healthy@work werd opgericht om dit mee te helpen ontwikkelen en acties op te zetten rond "gezondheid en welzijn op het werk". Dit gaat zowel over het stimuleren van lichamelijk welzijn (beweging, voeding) als mentale gezondheid (veerkracht en geestelijk welzijn). Zo wordt de werkgroep Healthy@work de motor van dit soort activiteiten. Zowel intern als extern fungeert de werkgroep ook als uithangbord voor het belang dat we met

BOS+ aan het welzijn van onze medewerkers hechten. De activiteiten die de werkgroep organiseert zijn voornamelijk gericht op preventieve welzijnszorg, maar via dit kanaal (en de vertrouwenspersoon die deze werkgroep voorziet) vindt men ook bij meer acute problematiek makkelijk en zonder taboes de weg naar een snelle en adequate begeleiding door BOS+.

5.1.2 Vorming en opleiding

Regelmatig tijd krijgen/maken om iets bij te leren doet je groeien. Het maakt de job aantrekkelijker en jou als medewerker productiever. Leren bij BOS+ kan op veel manieren: door een opleiding te volgen, maar ook door (de weg gewezen te worden naar) gespecialiseerde informatieplatforms, nieuwsbrieven, netwerken, door interne vormingen te volgen bij collega's of externe educatoren, of gewoon door zelf de eigen kennis bij te spijkeren. Waar dit vroeger eerder organisch en opportuniteitsgericht gebeurde, wil BOS+ zijn medewerkers de komende jaren hierrond met een beter onderbouwde visie ondersteunen. Uitgaande van de analyse van de bestaande en de gewenste competenties, en de interesses en voorkeuren van de individuele medewerkers, formuleren we voor elk van onze medewerkers een gepersonaliseerd vormingstraject. Het beschikbare vormingsbudget per medewerker werd reeds in 2021 significant opgetrokken, en waar nodig worden de medewerkers ook proactief gestimuleerd om vormingen te volgen. Het aanbod aan vormingen is ook zeer divers, van vormingen die bos-, natuur-, of milieugerelateerd zijn, over eerder praktische vormingen zoals projectmanagement, gebruik van software zoals Excel en Mural, tot beleidsmatige vormingen zoals genderbeleid of krachtdadig lobbywerk. We werken verder aan een efficiënt systeem waarlangs de medewerkers die een vorming gevolgd hebben hun kennis ook delen met de andere teamleden. Op die manier dichten we de kloof tussen de aanwezige competenties bij het team en de competenties die we nodig hebben voor het bereiken van onze doelstellingen.

OD 5.2: BOS+ doet niet alleen de juiste dingen voor bos en bomen, maar dankzij een performant procesbeheer doet ze de dingen ook juist.

De sterke groei van BOS+, versterkt door de coronapandemie en de vele restricties die daaruit voortvloeiden, heeft ons op vlak van organisatiebeheersing voor een aantal uitdagingen gesteld die we in de komende beleidsperiode proactief willen aanpakken. Met name rond management- en ondersteunende processen willen we de komende jaren sterke vooruitgang boeken. In de ‘Leidraad organisatiebeheersing voor lokale besturen’ van de Vlaamse overheid zien we ook voor BOS+ als non-profit organisatie een belangrijke gidswaarde, en we laten ons hier dan ook de komende jaren door inspireren om een verbetertraject uit te stippelen op korte en lange termijn, diverse (prioritaire) werven en actiepunten te benoemen en daarmee aan de slag te gaan.

De 10 thema's binnen procesbeheer waarrond we zullen werken zijn:

1. Overkoepelende visie en trajectbepaling procesbeheer;
2. Monitoring en evaluatie;
3. Financieel management (wegens het grote belang als een aparte OD opgenomen onder 5.3);
4. Organisatiestructuur;
5. Personeelsbeleid (wegens het grote belang als een aparte OD opgenomen onder 5.1);
6. Organisatiecultuur;
7. Informatie- en communicatiebeheer en -technologie ;
8. Administratieve vereenvoudiging;
9. Risicobeheer;
10. Effectieve en efficiënte governance die ook een weerspiegeling is van de huidige positionering van BOS+.

Het aanpakken van die thema's zal ons helpen onze werking te realiseren op een manier die effectief, integer, kwaliteitsvol en efficiënt is. De eerste voorwaarde voor deze OD is een grondige analyse van de huidige structuur, en van daaruit het formuleren van een duidelijk kader voor organisatiebeheersing en het identificeren van de verbeterpunten en werven die voor de noodzakelijke structuur moeten zorgen. Vervolgens zullen jaarlijks een aantal werven, passend binnen de hierboven vermelde thema's, geselecteerd worden voor uitvoering.

In de tweede helft van 2021 staat de aanwerving gepland van een coördinator procesbeheer, monitoring en evaluatie, die ook binnen het dagelijks bestuur van BOS+ zal meedraaien. Daarmee garanderen we dat aan deze OD de komende jaren het nodige belang wordt toegekend en dat er vanuit het management voldoende tijd en middelen voor worden vrijgemaakt.

Indicatoren en streefwaarden

- Tegen eind 2022 is er een duidelijk traject uitgestippeld op vlak van procesbeheer, en in de periode 2023-2026 worden van daaruit jaarlijks minstens 2 grote werven aangepakt.
- Tegen 2026 is er op elk van de 10 hierboven vermelde thema's minstens 1 werf uitgevoerd, en daarin significante vooruitgang geboekt.
- Tegen 2026 worden minstens 2 tussentijdse evaluaties uitgevoerd over het procesbeheer van BOS+, waaruit we lessen trekken en deze als nieuwe aanbevelingen of werven verwerken in het verdere verbetertraject.
- In de periode 2022-2026 heeft BOS+ een helder en up-to-date organigram dat bekend is bij de medewerkers, en jaarlijks gereviseerd en indien nodig geactualiseerd wordt.

Impact

Het stroomlijnen van onze organisatie en de processen die aan de basis liggen van de dagelijkse werking, moet de efficiëntie verhogen en onze medewerkers doen ervaren dat ze in een vlot(ter) draaiende structuur werkzaam zijn, die hen toelaat zich maximaal bezig te houden met de inhoud van hun werk en met datgene waar ze goed in zijn. Door het op punt stellen en goed documenteren van procedures verhoogt bovendien de veerkracht van de organisatie, waardoor bijvoorbeeld personeelsswissels beter en vlotter kunnen opgevangen worden.

Verantwoordelijke binnen BOS+

- Coördinator procesbeheer, monitoring en evaluatie
- Directeur

Acties en activiteiten

5.2.1 Herziening en optimalisering PME systeem

Een geleerde les uit het vorige beleidsplan is dat we onze doelstellingen nog beter moeten focussen, en dat we ook telkens de impact die we beogen zo SMART mogelijk moeten benoemen, bij voorkeur aan de hand van groeiscenario's doorheen het vijfjarenplan. Kwaliteitsvolle PME- planning, monitoring en evaluatie - zijn essentiële elementen om dit dan naderhand te kunnen meten, en dat zullen we de komende tijd verder ontwikkelen. In de loop van 2021 en 2022 zetten we daarom een nieuw meetplan op voor de activiteiten en indicatoren van BOS+ Vlaanderen aan de hand waarvan we de impact van onze activiteiten nog beter zullen kunnen evalueren.

5.2.2 Risicobeheer

Risicobeheer op niveau van organisatiebeheersing is een zeer breed begrip dat zich in tal van aspecten van de organisatie manifesteert. In die zin kwam het al impliciet aan bod in OD 5.1 omdat die OD zich specifiek inzet om bv. de psychosociale risico's voor de medewerkers in kaart te brengen en een duidelijke strategie te ontwikkelen ter beperking ervan.

De komende jaren zullen we – in samenwerking met de collega's van BOS+ tropen overigens – ook voor andere aspecten van onze werking nieuwe procedures rond risicobeheer ontwikkelen of bestaande procedures evalueren en aanscherpen. Op het einde van dit traject moeten we zo beschikken over duidelijke en algemeen toegepaste procedures op vlak van veiligheidsbeleid (terreinwerk, publieksactiviteiten, vrijwilligers, buitenlandse reizen, enz.). Ook het risicobeheer op vlak van financiën, projectwerking of force majeure in diverse situaties komt hierbij aan bod.

OD 5.3: BOS+ beheert haar middelen professioneel, efficiënt, ethisch en transparant, steunend op een gezonde en stabiele (bij voorkeur groeiende) financiering vanuit diverse inkomstenbronnen.

Ook op vlak van zakelijk beheer heeft de groeispurt van de personele unie BOS+ een merkbare impact gehad, en een aantal werven blootgelegd waarop we de komende jaren expliciet willen inzetten. Al in 2021 werd hiervoor een nieuwe zakelijke coördinator aangeworven, die in de komende maanden en jaren een belangrijke rol zal spelen in het formuleren van een ambitieus verbetertraject waar we waar nuttig of nodig ook externe experts bij betrekken. In de daaropvolgende jaren zullen we inzetten op het realiseren van dit traject, met werven op vlak van administratieve vereenvoudiging, beheer van (fiscaal aftrekbare) giften, korte- en lange-termijn budgettering, transparant beheer en communicatie over de financiële werking, enz.

Het financieel verbetertraject leidt ertoe dat we niet alleen op een kwaliteitsvolle manier onze projecten kunnen uitvoeren, waarbij er een goed evenwicht van financiële responsabilisering en ontzorging bereikt wordt voor onze inhoudelijke medewerkers, maar we ook ten allen tijde op een degelijke en transparante manier kunnen rapporteren aan onze financiers, onze bestuursorganen, onze achterban en andere geïnteresseerde partijen. Bovendien is het een basisvoorwaarde om proactief en ambitieus aan fondsenwerving te kunnen doen bij overheden, bedrijfswereld, middenveld en particulieren. Dit resulteert in een (idealiter groeiend en) gediversifieerd inkomstenpakket, waardoor we ook in hoge mate onze onafhankelijkheid kunnen waarborgen.

Indicatoren en streefwaarden

- Tegen 2022 hebben we een financieel verbetertraject geformuleerd, en in de periode 2023-2026 worden hiervan jaarlijks minstens 2 werven gerealiseerd.
- Tegen 2022 zijn onze systemen voor het beheren van de fiscale attesten en voor externe controles in performantie sterk toegenomen.
- Tegen 2026 worden minstens 2 tussentijdse evaluaties uitgevoerd over het financieel beheer van BOS+, waaruit we lessen trekken en deze als nieuwe aanbevelingen of werven verwerken in het verdere verbetertraject.

Impact

Voldoende diversiteit in onze inkomsten in combinatie met een performante opvolging ervan zorgt voor een financieel stabiele, onafhankelijke en veerkrachtige organisatie en laat ons toe eigen accenten te leggen in onze werking buiten projectfinanciering.

Verantwoordelijke binnen BOS+

- Financieel verantwoordelijke
- Verantwoordelijke fondsenwerving
- Directeur

Acties en activiteiten

5.3.1 Werf administratieve vereenvoudiging

We identificeren een aantal interne procedures die vlotter kunnen verlopen dan vandaag het geval is. Belangrijk is uiteraard dat we voldoende controlemechanismen blijven inbouwen opdat kwaliteitsvol en consciëntieus financieel beheer, functiescheiding en het vierogen-principe consistent blijven toegepast worden, maar we tegelijkertijd tot veel vlottere procedures komen. Automatische flows en digitalisering kunnen hier een grote rol in spelen, maar ook daarin blijven de controlemechanismen overeind.

5.3.2 Werf optimaal boekhoudkundig beheer en efficiënte rapportering naar interne en externe controleurs

We maken een grondige analyse van ons huidig boekhoudkundig beheer, waarbij we op zoek gaan naar optimalisering en tegelijkertijd ten allen tijde zorg blijven dragen voor correcte, tijdige boekingen op de juiste rekeningen.

Vanuit deze kwaliteitsvolle boekhouding kunnen we steeds transparant en duidelijk rapporteren aan onze interne en externe controleurs. We houden ook rekening met hun aanbevelingen en opmerkingen en integreren deze in onze verdere werking.

OD 5.4: BOS+ is een voortrekker van een duurzame en inclusieve transitie, door constante en transversale aandacht voor een aantal actuele maatschappelijke thema's zoals interne milieuzorg, gender, inclusie, dekolonisering en integriteit.

BOS+ wil niet alleen een voorbeeldfunctie vervullen waar het gaat om bos en bomen, maar ook op andere vlakken van transitie willen we voortrekkers zijn. Als duidelijk waardengedreven organisatie maakt die globale kijk op duurzaamheid en transitie, met oog voor aanverwante thema's zoals gender, integriteit, dekolonisering, diversiteit en inclusie, deel uit van het DNA van BOS+. Interessant op dit vlak is dat van de 29 parameters waarnaar in de SONAR-bevraging door Mensura gepeild werd om de psychosociale risico's voor en de arbeidstevredenheid van de medewerkers in te schatten, het net de parameter organisatiecultuur was die veruit als meest belangrijke en best scorende element werd benoemd.

De komende jaren zetten we nog sterker in op dat grote geloof in de waarden en de missie van onze organisatie, willen we het bos en de bomen nog meer inbedden in een holistische benadering van onze maatschappij en de transities die nodig zijn, en dragen we ook dit bredere verhaal nog actiever uit naar onze diverse stakeholders. Concreet vertaalt dit zich onder meer in een nog structurelere inzet op interne milieuzorg, die wordt gekoppeld aan onze klimaatimpact. Ook horizontale thema's zoals gender, diversiteit en inclusie, integriteit, verdere dekolonisering in onze werking en het gevoerde discours, zullen de komende jaren aan bod komen. Vaak zoeken we hierbij begeleiding door externe experts, zoals bv. Rosa voor genderbeleid, of Actiris voor diversiteits- en inclusiebeleid.

Indicatoren en streefwaarden

- In de periode 2022-2026 wordt een jaarlijkse monitoring uitgevoerd van onze klimaatvoetafdruk.
- In de periode 2022-2026 voeren we verdere reductiemaatregelen door om onze klimaatimpact te verkleinen, waardoor tegen 2024 en 2026 onze CO₂-uitstoot per medewerker verder afgenomen zal zijn.
- In de periode 2022-2026 compenseren we onze restuitstoot door het aanplanten van nieuwe bossen, waardoor BOS+ CO₂-neutraal functioneert.

► In de periode 2022-2026 wordt jaarlijks rond minstens 1 horizontaal thema een diepgaande reflectie georganiseerd en een actieplan ontwikkeld dat niet alleen leidt tot een shift in kennis en perceptie over dit thema bij onze medewerkers, maar ook tot significante vooruitgang errond in de praktijk.

Impact

Door een constante en transversale aandacht voor de vermelde horizontale thema's (klimaat, interne milieuzorg, gendergelijkheid, diversiteit en inclusie, integriteit, dekolonisering) profileren we ons niet alleen als een voorbeeldorganisatie en expertisecentrum op vlak van bos en bomen, maar ook op vlak van een holistische maatschappelijke benadering.

Verantwoordelijke binnen BOS+

- Verantwoordelijken interne milieuzorg
- Verantwoordelijken aangeduid voor gender, integriteit, diversiteit en inclusie, ...
- Directeur

Acties en activiteiten

5.4.1 Klimaatbeleid van BOS+

In 2020 is BOS+ begonnen met een grondige en jaarlijkse monitoring van de CO2-uitstoot die onze werking genereert. Op basis van deze meting hebben we enerzijds een ambitieus traject uitgestippeld om de klimaatimpact per medewerker verder te reduceren. Daarbij zetten we vooral in op duurzame mobiliteit (actief stimuleren van multimodale mobiliteit, gebruik van openbaar vervoer, gebruik van deelfietsen, eigen BOS+ plooi-fietsen, mogelijkheid tot fietslease door de vaste medewerkers, reductie van vliegverkeer en verre autoverplaatsingen), duurzame catering, reductie van onze elektronica-impact en duurzaam en zo circulair mogelijk materialengebruik.

De onvermijdbare restuitstoot van onze werking compenseren we door te investeren in de aanleg van bossen.

We communiceren actief maar op een genuanceerde wijze over dit klimaatbeleid, en maken duidelijk dat focus op uitstootreductie primeert en compensatie van onvermijdbare restuitstoot, als secundaire doelstelling, onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn.

5.4.2 Diversiteit en inclusie in werking en organisatie

Een aanbeveling die we in 2020 meekregen van de begeleidingscommissie die ons in het kader van het meerjarenplan 2017-2021 bezocht, was de versterking en diversificatie van onze Algemene Vergadering. Reeds in 2021 gingen we daarmee aan de slag door een inhoudelijk rijker aanbod te voorzien in onze Algemene Vergadering en deze te ontdebellen naar een eerder statutaire sessie in het voorjaar en een meer inhoudelijk-strategische samenkomst in het najaar. Ook qua samenstelling van de organisatie zullen we de komende jaren actief streven naar een verdere aanrijking zodat de groep van stemgerechtigde leden van BOS+ een betere weerspiegeling is van onze actuele, brede werking i.p.v. een reflectie van de inner circle van BOS+.

Maar we willen met het diversiteitsverhaal veel verder gaan dan dat: vandaag is het zo dat de natuurbeweging hoofdzakelijk de blanke middenklasse bereikt. In de komende beleidsperiode is het ons vast voornemen om onze werking op te schalen, wat onvermijdelijk betekent dat we ook andere lagen van de Vlaamse bevolking zullen moeten aanspreken en activeren. In eerdere delen van dit meerjarenplan beschreven we reeds hoe we dit zullen vatten in onze projectwerking. Maar het is ook belangrijk om een duidelijke diversiteits- en inclusiestrategie te ontwikkelen over alle aspecten van onze werking heen. Het recente werk rond diversiteitsbeleid van een organisatie zoals Greenpeace België kan ons hiervoor inspiratie bieden.

7.4 Voorstel voor inzet van de eventuele bijkomende subsidie: realisatie van meer bossen en bomen

Zoals dit meerjarenplan aantoont, is BOS+ ambitieus op veel vlakken, maar de realisatie van nieuwe bossen en bomen blijft een zwaartepunt voor onze organisatie. Dit vanuit de objectieve vaststelling dat er nog veel te weinig bossen zijn in Vlaanderen en dat we als BOS+ niet alleen uitstekend geplaatst zijn om de hernieuwde beleidsambities op dit vlak met onze expertise te ondersteunen, maar dat we dit ook met zeer veel enthousiasme zo maximaal mogelijk mee willen helpen waarmaken. In de huidige klimaat- en biodiversiteitscrisis is elke hectare bos of elke groene oase die vandaag wordt aangelegd in onze leefomgeving er één gewonnen, en komt die ook niets te vroeg. Daarom formuleren we in dit hoofdstuk een voorstel voor de inzet van de eventuele bijkomende financiering (t.w.v. €20.000 per jaar), waarbij we ervoor kiezen om deze integraal te spenderen aan het verhogen van onze ambities binnen SD1 (realisatie van meer bossen en bomen):

SD1: BOS+ is een hefboom voor de realisatie van bijkomende bossen en bomen in Vlaanderen, via aanplanting op eigen gronden en via ondersteuning van diverse partners.

Het basisdoel is hier dus de opschaling van bosuitbreiding en de aanleg van boomrijke groenzones door diverse actoren: zowel via eigen realisaties, als via het activeren van partners en faciliteren van externe initiatieven.

We kiezen er daarbij bewust voor om geen bijkomende operationele doelstellingen te formuleren, maar binnen de vooropgestelde OD's uit het basisdeel van ons meerjarenplan een aantal kernindicatoren en streefwaarden significant te verhogen: namelijk met 50% ten opzichte van de geformuleerde streefwaarden binnen de basissubsidie. Zo zorgen we voor een efficiënte en effectieve inzet van deze middelen, die volledig in lijn ligt met onze werking en ambities. Wel zullen we, om die opschaling te realiseren, een aantal nieuwe accenten leggen en nieuwe paden uitzetten. Deze worden per OD geduid in het narratief hieronder, en vastgelegd in enkele bijkomende indicatoren.

OD 1.2 & OD 1.4: BOS+ realiseert, in samenwerking met lokale besturen, verenigingen en private eigenaars, nieuwe, multifunctionele en kwalitatieve bossen op hun terrein & BOS+ koopt zelf strategisch gronden aan en realiseert er nieuwe, multifunctionele en kwalitatieve bossen.

Aanpak

De helft van de bijkomende subsidie (€10.000 per jaar) willen we aanwenden om de bosuitbreiding die we realiseren – zelfstandig maar vooral in partnerschap met overheden, middenveld, bedrijven en andere private actoren – enerzijds op te schalen, en anderzijds onze huidige aanpak waarbij we vooral uitgaan van opportuniteiten, aan te vullen met een meer strategische benadering. Beide doelstellingen gaan overigens ook samen; door te focussen op bosuitbreidingskansen binnen een aantal afgebakende projectgebieden verwachten we hier ook meer kansen voor bosuitbreiding te detecteren, een sterker verhaal te hebben voor het aantrekken van interessante partnerschappen, een groter draagvlak en een vlottere realisatie dankzij een zekere lokale verankering. Bovendien laat deze aanpak ons toe om – naast de opportuniteitsgerichte benadering – ook bosuitbreidingsprojecten te realiseren vanuit een zeer consistente ruimtelijke en ecosysteemdienstenfunctie.

Concreet zullen we hiervoor op zoek gaan naar 4 bijkomende perimeters (1 in elke provincie met uitzondering van Limburg¹¹) waar we belangrijke kansen zien voor het creëren van een ecologische en eventueel sociale meerwaarde, en daarbinnen streven naar de realisatie van ecologisch en ruimtelijk verbonden projecten. Dit gaat dan bijvoorbeeld over het (her)verbinden of herstellen van oude bosgebieden (Ferrarisbossen), het aanleggen van bufferzones tussen woonwijken en storende infrastructuren (zoals bv. drukke autowegen), of het creëren van toegankelijke bossen in de nabijheid van scholen, jeugdwerk, zorginstellingen of andere actoren die op dit moment speel- en recreatiemogelijkheden ontberen.

¹¹ In het werkingsgebied van de afvalintercommunale Limburg.net (= provincie Limburg + gemeente Diest) werkt BOS+ reeds meer dan 20 jaar met hun steun aan bosuitbreiding. De bijkomende financiering van Dpt. Omgeving willen we inzetten om dergelijke aanpak ook in de andere provincies uit te kunnen rollen.

Indicatoren en streefwaarden

We engageren ons hierbij tot een verhoging van onze streefwaarden voor OD 1.2 met ca. 50% ten opzichte van de streefwaarden binnen de basissubsidie:

- Tegen 2024 worden per plantseizoen 60 ha, en tegen 2026 75 ha nieuwe, kwalitatieve bossen aangelegd onder begeleiding van BOS+ (i.p.v. resp. 40 en 50).
- Tegen 2024 worden per plantseizoen 18, en tegen 2026 24 collectieve boomplantacties georganiseerd voor diverse doelgroepen (i.p.v. resp. 12 en 16).

Voor OD 1.4 verhogen we de streefwaarden in mindere mate, omdat we hier vanuit deze bijkomende middelen niet rechtstreeks zullen op werken, maar we wel een indirect effect verwachten doordat we meer en interessantere opportuniteiten voor de aankoop van eigen gronden zullen opmerken:

- In 2024 heeft BOS+ 12 ha, en tegen 2026 16 ha nieuw bos in eigendom en beheer (i.p.v. resp. 10 en 14).

Verantwoordelijke binnen BOS+

- Verantwoordelijke bosuitbreiding

OD 1.3: BOS+ realiseert en faciliteert, in samenwerking met lokale besturen, verenigingen en private eigenaars, de aanleg van kleinere bosstructuren en boomrijke groenzones in de woon-, werk- en verblijfsomgeving, met aandacht voor nature-based solutions, participatief ontwerp en een gelijke verdeling van bomen (tree equity) doorheen een gemeente of stad.

Aanpak

Met 40% van de bijkomende subsidie (€8000 per jaar) willen we een opschaling bereiken in ons aanbod van de verschillende types vergroeningsprojecten in een meer verstedelijkte context. Deze voeren we vandaag uit in samenwerking met, en met financiering van o.a. lokale overheden, zorginstellingen, scholen en diverse

private sponsors. Een (beperkte) structurele financiering zou ons echter toelaten om ook die projecten te realiseren waarvoor we moeilijker financiering vinden, omdat ze zich bijvoorbeeld richten op erg specifieke of op minder vermogende, kwetsbare doelgroepen, omdat ze doorgaan in sectoren die weinig financiële reserves hebben, of omdat ze fungeren als proefprojecten voor nieuwe methodes en technieken. Ook vergroeningen in dichtbevolkte – in de praktijk vaak minder gegoede – wijken waar groene ruimte erg schaars en dus zeer welkom maar helaas ook moeilijker in te plannen is, vallen hieronder.

De realisaties die we zelf uitvoeren of ondersteunen, willen we bovendien gebruiken als voorbeelden en hefbomen in ons beleidswerk en -aanbevelingen rond een verdere vergroening van Vlaamse steden en gemeenten. Ook hier schuiven we het concept van ‘Tree Equity’, ofwel een meer gelijke verdeling van bomen en groene ruimte doorheen een stad of gemeente, als een belangrijke doelstelling naar voren. Daarnaast bouwen we verder op de 3-30-300 regel zoals onderbouwd en voorgesteld door professor en specialist urbaan bos Cecil Konijnendijk (University of British Columbia), en vertalen we dit naar een Vlaamse beleidsdoelstelling die we actief zullen promoten:

- 3: elke Vlaming heeft vanuit zijn/haar woning zicht op 3 bomen;
- 30: elke woonstraat in Vlaanderen is beplant met bomen, met een kroonbedekking van minstens 30%;
- 300: en elk Vlaams kind beschikt over een significante en kwalitatieve groene speelruimte op minder dan 300 meter van zijn/haar deur.

Indicatoren en streefwaarden

We engageren ons hierbij tot een verhoging van volgende streefwaarden met ca. 50% ten opzichte van de streefwaarden binnen de basissubsidie:

- In 2024 wordt jaarlijks het participatief ontwerp en de aanleg van 15, en tegen 2026 van 20 bosstructuren (‘wonderwoudjes’) en andere boomrijke groenzones in de leefomgeving opgestart (i.p.v. resp. 10 en 13).

- In 2024 wordt jaarlijks het ontwerp en de aanleg van 10, en tegen 2026 van 15 andere kleinere bosstructuren of boomrijke groenzones in de woon- werk- en verblijfsomgeving opgestart of ondersteund (i.p.v. resp. 7 en 10).

Verantwoordelijke binnen BOS+

- Verantwoordelijke participatieve vergroening
- Verantwoordelijke stedelijk en welzijnsgroen

OD 1.1: BOS+ heeft een duidelijk, aantrekkelijk en steeds beter gekend aanbod voor private en openbare partners, van financiële en/of inhoudelijke ondersteuning bij de realisatie van nieuwe bossen en bomen op hun terrein.

Aanpak

De overige 10% van de bijkomende subsidie (€2.000 per jaar) willen we inzetten voor een nog betere ondersteuning van private en publieke actoren die interesse hebben in of concrete plannen voor de aanleg van bossen en groenzones. Daartoe zullen we alle nodige info over praktische, financiële en juridische aspecten van bosaanleg (subsidies, vergunningen, mogelijke partners, aandachtspunten bij inrichting en aanleg) zo duidelijk en toegankelijk mogelijk, en bovendien gratis ter beschikking stellen en promoten.

Ook inhoudelijk willen we een aantal (specifieke) doelgroepen ondersteunen bij en inspireren tot de aanleg van bossen en bomen, via informatie op maat. In de projectgebieden waar we werken binnen OD 1.2 en OD 1.4 kunnen we ten slotte nog iets verder gaan, door een constante monitoring op te zetten van potentieel bebosbare gronden in deze perimeters, waarbij we opportuniteiten waarop we zelf niet kunnen ingaan ook actief communiceren naar partners en andere kandidaat-bebossers zodat we er ook externe bebossingsprojecten stimuleren en faciliteren.

Indicatoren en streefwaarden

We engageren ons hierbij tot volgende indicatoren, die nieuw zijn ten opzichte van de basissubsidie:

- Tegen 2022 hebben we het ‘Vademecum bosuitbreiding en -bosverbinding voor lokale besturen’ herwerkt en opnieuw breed gepromoot¹².
- Tegen 2026 hebben we 5 nieuwe praktijkgerichte informatiedocumenten (brochures, leidraden, vademeca, etc.) rond de aanleg van bossen of boomrijke groenzones gepubliceerd, voor particulieren en/of specifieke doelgroepen zoals zorginstellingen of scholen.

Verantwoordelijke binnen BOS+

- Verantwoordelijke bosuitbreiding
- Verantwoordelijke communicatie

¹² Indien vanuit de andere partners van de Bosalliantie (of ev. zelfs door andere, externe, actoren) reeds een gelijkaardig initiatief rond informatie-ontwikkeling en -verspreiding zou ontwikkeld worden, dan sturen wij dit plan bij opdat ongewenste inhoudelijke overlap vermeden wordt en we maximaal kunnen inzetten op complementariteit. In dat geval kunnen we bv. heroriënteren naar het ontwikkelen van nieuwe partnerschapsmodellen om actoren buiten de Bosalliantie nog beter en efficiënter te betrekken bij Meer Bos voor Vlaanderen.

8 FINANCIERING

In dit hoofdstuk geven we tekst en uitleg bij de tabellen die onze personeelsstructuur, de ontwerpbegroting voor 2022 en de geplande verdeling van de Minasubsidies over de verschillende kostenposten en doelstellingen samenvatten. Deze tabellen worden ook in Excel formaat toegevoegd als bijlage bij dit plan.

8.1 Personeelsstructuur vandaag

Hieronder geven we een overzicht van de personeelsstructuur vandaag (juni 2021). Bij BOS+ Vlaanderen werken op dat moment 16,1 VTE's. De strikt inhoudelijke functies zijn te vinden in de categorieën beleidsmedewerker, bewegingsmedewerker en projectmedewerker. Maar ook vanuit andere functies (bv. de coördinatoren) wordt inhoudelijk werk verricht.

PERSONEELSSTRUCTUUR	
Functies (volledige personeelsstructuur vereniging)	Aantal VTE binnen die functie
Administratief en IT ondersteunend	2,80
Beleidsmedewerker	0,50
Coördinatoren	1,80
Bewegingsmedewerker	0,50
Projectmedewerker	8,90
Communicatie en fondsenwerving	1,60
TOTAAL AANTAL VTE IN DE VERENIGING	16,1

8.2 Inbreng van de Minasubsidies in het financieel en personeelsplan 2022

We gaan uit van de personeelsbezetting dd. juni 2021 om een inschatting van de personeelsverdeling over de diverse strategische doelstellingen voor de komende jaren te maken.

Meteen wordt uit onderstaande tabel duidelijk dat de voorziene verdeling van de Minasubsidies (basis en optioneel) de percentages van deze personeelsverdeling niet volgt. Deze ogenschijnlijke contradictie is uiteraard te verklaren door het feit dat de personeelsverdeling eerder correspondeert met de totale omzet van de vereniging dan met het aandeel minasubsidies daarbinnen. Voor een aantal SD's (bv. SD1 – realisatie) is het makkelijker om projectfinancieringen te vinden dan voor andere, vandaar de verschillen in de verdeling van Minasubsidies vs. de personeelsverdeling. Hieruit wordt ook duidelijk dat de Minasubsidies een bepalende rol spelen om onafhankelijk van projectopportuniteiten (die vaak ad hoc zijn) structureel eigen inhoudelijke accenten te kunnen leggen.

Ter volledige duiding voegen we er nog aan toe dat we de totaliteit van de VTE's verdeeld hebben over de verschillende doelstellingen: administratief en ondersteunend, coördinatie, en communicatie zijn gelijk verdeeld over alle SD's want zij ondersteunen de volledige werking en vervullen in elke SD wel bepaalde taken. Projectmedewerkers zijn verdeeld volgens onze verwachting rond welke doelstellingen zij in de toekomst (binnen diverse en vaak nog nader te bepalen projecten) zullen werken.

FINANCIEEL EN PERSONEELSPLAN			
DOELSTELLING	% VAN DE MINASUBSIDIE PER DOELSTELLING	% VAN DE EVENTUELE BIJKOMENDE FINANCIERING PER DOELSTELLING	AANTAL VTE DAT INGEZET WORDT PER SD (enkel voor gewestelijke)
SD1	20%	100%	6,9
O.D 1.1	4%	10%	
O.D. 1.2	8%	50%	
O.D. 1.3	8%	40%	
O.D. 1.4	0%	0%	

SD2	24%	0%	4,0
OD 2.1	4%	0%	
OD 2.2	6%	0%	
OD 2.3	10%	0%	
OD 2.4	4%	0%	
SD3	25%	0%	1,7
OD 3.1	10%	0%	
OD 3.2	4%	0%	
OD 3.3	6%	0%	
OD 3.4	5%	0%	
SD4	25%	0%	3,1
OD 4.1	2%	0%	
OD 4.2	6%	0%	
OD 4.3	8%	0%	
SD5	15%	0%	1,2
SD 5.1	6%	0%	
SD 5.2	6%	0%	
SD 5.3	0%	0%	
SD 5.4	3%	0%	
...		0%	
TOTAAL	100%	100%	17,1*

*: Het verschil in # VTE met de personeelsstructuur in §8.1 is te verklaren doordat we in §8.1 de huidige personeelsbezetting tonen, terwijl we in deze tabel al een ambitie voor 2022 weergeven.

8.3 Begroting 2022

MINIMUM BEGROTING 2022	
INKOMSTEN	1.582.482,73 €
Bedrijfsopbrengsten	1.545.669,80 €
SUBSIDIES	522.797,84 €
Subsidies Mina	130.328,58 €
Tewerkstellingsubsidies	83.977,66 €
<i>TW1 Sociale Maribel</i>	46.392,00 €
<i>TW2 VIA (VSPF)</i>	5.274,36 €
<i>TW 3 VIA (LNE)</i>	31.870,80 €
<i>TW 4 VIVO (Vlaamse Overheid)</i>	440,50 €
Overige subsidie van de Vlaamse overheid (voor werking, aankoop gronden, beheer, projecten...)	120.536,37 €
<i>VO1 Speelbos Overslag</i>	330,50 €
<i>VO2 Diverse projecten</i>	120.205,87 €
Projectsubsidies en werkingssubsidies niet Vlaamse overheid	187.955,23 €
<i>S1 provinciale overheden</i>	85.955,23 €
<i>S2 middenveld</i>	12.000,00 €
<i>S3 Europees</i>	90.000,00 €
EIGEN MIDDELEN	1.022.871,96 €
Verkoop van diensten/goederen	533.612,90 €
Inkomsten uit deelname aan activiteiten van de vereniging	20.349,44 €
Lidgelden	110,00 €
Sponsoring/partnerschappen/giften	443.890,79 €
Anderen inkomsten (doorgerekende kosten, recuperatie fietslease,)	24.908,83 €
UITZONDERLIJKE INKOMSTEN (achterstallen,...)	36.812,93 €

UITGAVEN	1.577.161,02 €	
Bedrijfskosten	1.575.765,91 €	
WERKING	517.395,62 €	42
Organisatie van activiteiten (faciliteiten, vergoedingen aan derden, ...)	232.785,30 €	x
Communicatie (publicaties, verzending, kosten website, druk en lay-out ...)	65.997,15 €	x
Aankoop van materialen, producten, documentatie	89.086,64 €	x
Externe consultants	48.245,26 €	nvt
Juridische diensten	40.878,18 €	nvt
Overige kosten	40.403,09 €	nvt
PERSONEEL (details vrijblijvend)	1.034.863,65 €	
Bruto lonen + werkgeversbijdrage	952.666,25 €	50
Verzekeringen (personeel)	7.134,07 €	
Overige (verplaatsingsvergoedingen, vorming, representatie, maaltijd-cheques, ...)	75.063,33 €	
HUISVESTING (details vrijblijvend)	23.506,64 €	
Huur	21.600,13 €	8
Nutsvoorzieningen, telefonie, internet	1.659,23 €	
Verzekeringen (huisvesting)	247,28 €	
UITZONDERLIJKE KOSTEN (te specificeren)		
ANDERE KOSTEN (Belastingen, niet aftrekbare BTW, door te storten subsidies....)	1.395,11 €	
BEDRIJFSRESULTAAT	5.321,71 €	
FINANCIËLE OPBRENGSTEN		
FINANCIËLE KOSTEN	2.449,03 €	
ALGEMEEN RESULTAAT	2.872,68 €	
STATUS SOCIAAL PASSIEF 31/12/2020	90.000,00 €	

8.4 Voorspelling inkomsten en uitgaven lange termijn

BOS+ heeft weinig ervaring met lange-termijn budgettering, al is het een expliciete doelstelling (onder OD 5.3) om die competentie op te bouwen in de komende jaren. Maar sowieso blijft het voor een organisatie als BOS+, die steeds in grote mate gebonden is aan een door projectaanbestedingen en grotendeels overheidsgestuurde markt, vrij moeilijk om voor een groot deel van onze inkomsten prognoses over de langere termijn te maken.

Bij onze huidige inschatting over die wat langere termijn voorzien we twee overkoepelende, elkaar tegenwerkende, tendensen waar we met BOS+ weinig tot geen invloed op kunnen uitoefenen, maar die onze financiering de komende jaren wel in grote mate kunnen bepalen:

- Aan de negatieve zijde is er de onvermijdelijke weerslag die de Covidpandemie op onze overheidseconomie zal hebben. Dit zal ongetwijfeld zijn impact hebben op onze sector, maar vanaf wanneer, tot hoe lang, en hoe zwaar deze impact zich zal laten voelen, is voor BOS+ onmogelijk te voorspellen.
- Aan de positieve zijde zien we dat er op de meeste beleidsniveaus (van het lokale, gemeentelijke, tot het internationale, Europese) een groeiende interesse is in onze thema's, en dat er ook in toenemende mate in geïnvesteerd wordt. Van de Europese Green Deal tot bv. de Burgemeesterconvenanten leidt dit tot samenwerkingsmogelijkheden en opportuniteiten tot financiering.

We gaan ervan uit dat de tweede, positieve, tendens zwaarder zal doorwegen dan de negatieve economische gevolgen van Covid-19, en dat de middelen die geïnvesteerd zullen worden in onze sector zullen groeien. Dit vanuit de objectieve vaststelling dat de globale en lokale uitdagingen op vlak van klimaat, biodiversiteit, bio-economie en gezondheid ons (en onze beleidsmakers en maatschappij) er eenvoudigweg toe dwingen om hier in de toekomst nog meer aandacht aan te besteden.

Bovendien is BOS+ er de voorbije jaren in toenemende mate in geslaagd om haar inkomstenportfolio sterk te diversifiëren, niet alleen op vlak van overheidssubsidies en -financieringen, maar ook door er in toenemende mate in te slagen om sponsorings te vinden bij en partnerschappen te realiseren met de private sector en het middenveld, en door giften te genereren bij particulieren. Deze diversiteit in inkomstenbronnen maakt ons niet immuun voor maar wel beter bestand tegen de volatiliteit van de economie en meer specifiek de gesubsidieerde sector.

Als meest voorzichtige scenario gaan we uit van een stabiele groei die minstens de stijging van de levensduurte volgt, zodat we ons personeelsbestand en onze werking op peil kunnen houden. We zijn echter veel ambitieuzer dan dat, en durven de wens uitspreken dat we onze omzet en werking tegen 2026 kunnen verdubbelen. De absolute noodzaak om de komende jaren de activiteiten rond bosbehoud, bosuitbreiding en vergroening significant op te schalen, rechtvaardigen deze ambitieuze doelstelling. Deze opschalingen zullen zich vooral laten voelen in onze SD's 1 (actie), 2 (draagvlak) en 4 (beheer), en in iets mindere mate in de SD's 3 (beleid) en 5 (organisatie). De percentages van de verdeling van de minasubsidie schatten we daarbij wel in als vrij constant doorheen de beleidsperiode.

9

KRUISTABEL MODULES EN ACTIVITEITEN 2022

In onderstaande tabel geven we aan hoe we in 2022 plannen tegemoet te komen aan de gevraagde modules. Per module verwijzen naar de belangrijkste operationele doelstellingen waarbinnen we acties en activiteiten zullen organiseren om de gevraagde doelen te behalen, en indien relevant ook de concrete acties die al in dit meerjarenplan worden uitgelegd. Deze moeten echter gezien worden als een voorlopige, en eerder illustratieve invulling, aangezien niet alle geplande acties ook al werden uitgeschreven; deze keuzes kunnen dus nog uitgebreid en/of aangepast worden.

CLUSTER 1: Informeren, sensibiliseren en mobiliseren van de bevolking voor natuur of milieu en leveren van een bijdrage aan de verbetering hiervan

Module	Geef een indicatie van de geplande activiteiten voor 2022 of verwijst naar de informatie (nr. van actie of doelstelling) in het meerjarenplan/de meerjarennota
1.1. ontsluit aan haar leden minstens vier keer per jaar informatie rond actuele natuur- of milieugerelateerde dossiers in de regio, Vlaanderen of Europa.	OD 3.1: artikels en communicatiecampagne rond beleidsthema's
1.2 realiseert jaarlijks 6 activiteit(en) die als doel hebben de <u>brede bevolking</u> te sensibiliseren, informeren en mobiliseren voor natuur of milieu. Daarop zijn telkens minstens 20 deelnemers aanwezig.	OD 2.3: organisatie (culturele) activiteiten in het bos OD 4.3: organisatie lezingen, webinars en excursies rond actuele thema's in bos- en bomenbeheer Actie 2.3.1. Film in het bos Actie 2.3.2. Bosbadweekend Actie 4.3.2. Lezingenreeks 'Bospraatjes'

1.3 realiseert jaarlijks (samen met haar lidverenigingen) 2 initiatieven die als doel heeft/hebben de brede bevolking of specifieke doelgroepen te sensibiliseren, informeren en mobiliseren voor natuur of milieu. Daarbij blijkt het gezamenlijk bereik van in totaal minstens 500 verschillende personen.	OD 2.2: campagnes en actiemodellen die kinderen en volwassenen inspireren en motiveren tot bosbeleving OD 2.4: capaciteitsversterking en promotie natuureducatie en buiteneducatie Actie 2.2.1 campagnemodel 30-30 Actie 2.2.2 promotie van een digitale speel(groen)kaart Actie 2.3.3 doelgroepverbreding Actie 2.4.2. Week van het Bos
1.4 realiseert jaarlijks (samen met haar lidverenigingen) 1 initiatief/ven dat/ die de brede bevolking of specifieke doelgroepen in staat stelt/stellen een bijdrage te leveren aan het verbeteren van natuur of milieu. Daarbij blijkt het gezamenlijk bereik van 100 verschillende personen.	OD 1.1: aanbod voor sponsors en bebossers OD 1.2 + OD 1.3: bebossing en vergroening ism diverse partners Actie 1.1.3 blablaboombloom Actie 1.2.1 collectieve plantacties Actie 1.2.2 ondersteuning schoolbossen Actie 4.3.1. Pro Silva werking

CLUSTER 2: Informeren en ondersteunen van verschillende actoren in de samenleving

Module	Geef een indicatie van de geplande activiteiten voor 2022 of verwijst naar informatie (nr. actie of doelstelling) in het meerjarenplan/de meerjarennota
2.1 realiseert jaarlijks 6 activiteiten die als doel hebben <u>organisaties buiten de natuur- en milieusector, overheden of bedrijven</u> te sensibiliseren, informeren en mobiliseren voor natuur en milieu. Daarop zijn telkens minstens 20 deelnemers aanwezig.	OD 1.2 + OD 1.3: bebossing en vergroening ism diverse partners Actie 1.2.1 collectieve plantacties Actie 1.2.2 ondersteuning schoolbossen Actie 1.3.3 vergroeningsprojecten in zorginstellingen Actie 2.3.4 workshops mentale veerkracht versterken via natuurbeleving Actie 3.1.1. contactmomenten met lokale overheden over bosuitbreidingsambities
2.2 geeft door begeleiding richting aan het handelen van <u>organisaties buiten de natuur- en milieusector, overheden of bedrijven</u> en ondersteunt hen in het vinden van natuur- of milieuvriendelijke oplossingen. Op jaarbasis wordt 20 uur begeleiding verwezenlijkt.	OD 1.2 + OD 1.3: bebossing en vergroening ism diverse partners Actie 1.3.1 wonderwoudjes Actie 3.4.1. screening duurzaamheidsbeleid bij bedrijven Actie 4.1.1. kenniscentrum voor agroforestry

2.3 realiseert jaarlijks in samenwerking met <u>organisaties buiten de natuur- en milieusector, overheden of bedrijven</u> , 1 product(en), dienst(en), methodiek(en) of handelingsmodel(len) dat/die tot doel heeft/hebben oplossingen te formuleren voor natuur- of milieugerelateerde problemen, behoeften en uitdagingen. Deze worden beschikbaar gesteld voor andere geïnteresseerden in Vlaanderen.	OD 2.1: communicatie rond (het belang van) bossen en bomen Actie 2.1.2 Dokter Bos 2.0 Actie 5.3.1. Treecological
2.4 ondersteunt jaarlijks minstens 3 (lokale) afdeling(en) of burgerinitiatief/en dat/die als doel heeft/hebben oplossingen te formuleren voor natuur- of milieugerelateerde problemen, behoeften en uitdagingen.	

CLUSTER 3: Inzetten op een kwalitatieve werking, netwerkversterking en/of impactverhoging van de werking

Module	Geef een een indicatie van de geplande activiteiten voor 2022 of verwijs naar informatie (nr. actie of doelstelling) in het meerjarenplan/de meerjarennota
3.1 ontsluit permanent aan haar (lokale) afdelingen/lidverenigingen/vrijwilligersnetwerken informatie rond actuele natuur- of milieugerelateerde dossiers in de regio, Vlaanderen of Europa.	OD 3.1: artikels en communicatiecampagne rond beleidsthema's OD 3.2: aanspreekpunt voor burgers en organisaties rond bos-en bomenbeleid OD 4.2: aanspreekpunt voor burgers en organisaties rond bos-en bomenbeheer Actie 3.2.1 vernieuwde infoloket functie Actie 4.2.1 de Bosrevue
3.2 organiseert activiteiten die de organisatie, deskundigheid of communicatie van haar (lokale) afdelingen/lidverenigingen of vrijwilligersnetwerken verbetert. Op jaarbasis worden minstens AANTAL deelnemersuren gerealiseerd. Deze activiteiten hebben als doel de impact van de betrokken afdelingen/lidverenigingen te verhogen.	/

3.3 organiseert jaarlijks AANTAL begeleidingstrajecten op maat voor individuele (lokale) afdelingen/lidverenigingen. Deze trajecten hebben als doel de impact van de betrokken afdelingen/lidverenigingen te verhogen.	/
3.4 bepaalt samen met haar lidverenigingen gezamenlijke langetermijntransitiedoelen en gezamenlijke beleidsprioriteiten.	/
3.5 zet een traject op dat als doel heeft de interne werking van haar vereniging te optimaliseren	D 5.1: versterking capaciteiten en welzijn van medewerkers OD 5.2: procesbeheer OD 5.4: interne milieuzorg Actie 5.1.1 werkgroep welzijn op het werk Actie 5.1.2. vorming en opleiding Actie 5.2. opzet M&E systeem OD 5.4.1. CO2-berekening

CLUSTER 4: Inzetten op beleidsparticipatie

Module	Geef een indicatie van de geplande activiteiten voor 2022 of verwijst naar informatie (nr. actie of doelstelling) in het meerjarenplan/de meerjarennota
4.1 vertegenwoordigt haar leden/ lidverenigingen in AANTAL strategische adviesraden of andere overlegfora op Vlaams, bovenlokaal of lokaal niveau	OD 3.1: artikels en communicatiecampagne rond beleidsthema's OD 3.2: bovenlokale zichtbaarheid geven aan lokale dossiers OD 3.3: bijdrage aan allianties en gezamenlijke opinievorming rond bos- en bomenbeleid
4.2 behandelt op jaarbasis 5 beleidsthema's of -dossiers.	OD 3.1: artikels en communicatiecampagne rond beleidsthema's OD 3.2: bovenlokale zichtbaarheid geven aan lokale dossiers OD 3.3: allianties en gezamenlijke campagnes of acties rond bos- en bomenbeleid
4.3 voert jaarlijks project(en), traject(en) of campagne(s) uit die als doel heeft/hebben de inspraak en participatie van haar leden/ lidverenigingen of de brede bevolking in maatschappelijke processen te vergroten. Daaruit blijkt de actieve betrokkenheid van 1.000 personen op jaarbasis.	

MEER DAN BOMEN ALLEEN

